

## **Hallituksen esitys laiksi omaisuuden tai todistusaineiston jäädyttämistä koskevien päätösten täytäntöönpanosta Euroopan unionissa sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi**

### **ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ**

Esityksessä ehdotetaan, että säädettäisiin laki omaisuuden tai todistusaineiston jäädyttämistä koskevien päätösten täytäntöönpanosta Euroopan unionissa. Lailla pantaisiin täytäntöön Euroopan unionin jäsenvaltioiden 22 päivänä heinäkuuta 2003 hyväksymä puitepäätos omaisuuden tai todistusaineiston jäädyttämistä koskevien päätösten täytäntöönpanosta Euroopan unionissa. Laki sisältäisi sekä aineelliset että menettelylliset säännökset toisen jäsenvaltion tekemän jäädyttämispäätöksen täytäntöönpanosta Suomessa sekä Suomessa tehdyn jäädyttämispäätöksen lähettämisestä täytäntöön pantavaksi toiseen jäsenvaltioon.

Puitepäätöksen mukaan jäädyttämispäätöksellä tarkoitetaan toisen jäsenvaltion toimivaltaisen oikeusviranomaisen rikosasiassa tekemää päätöstä, jolla pyritään estämään väliaikaisesti sellaisen omaisuuden tuhoaminen, muuntaminen, liikuttaminen, siirtäminen tai luovuttaminen, joka voitaisiin tuomita tai on tuomittu menetetyksi taikka jota voitaisiin käyttää todisteena. Jäsenvaltion on tunnustettava ja pantava alueellaan täytäntöön toisen jäsenvaltion oikeusviranomaisen rikosoikeudellisen menettelyn yhteydessä tekemä jäädyttämispäätös.

Esityksen mukaan Suomen ollessa jäädyttämispäätöksen lähettävä valtio jäädyttämispäätöksellä tarkoitetaan pakkokeinolain 3 luvussa tarkoitettua tuomioistuimen määräämää hukkaamiskieltoa tai vakuustakavarikkoa, syyttäjän määräämää väliaikaista hukkaamiskieltoa tai vakuustakavarikkoa taikka 4 luvussa tarkoitettua tuomioistuimen tai syyttäjän määräämää takavarikkoa.

Suomen ollessa jäädyttämispäätöksen vastaanottava valtio toisen jäsenvaltion oikeusviranomaisen tekemän jäädyttämispäätöksen tulkitaan vastaavan kansallista pakkokeinoa eli joko hukkaamiskieltoa, vakuustakavarikkoa tai takavarikkoa. Esityksen mukaan toisen jäsenvaltion oikeusviranomaisen tekemän jäädyttämispäätöksen vastaanottaisi ja sen täytäntöönpanosta päättäisi syyttäjä. Syyttäjä määräisi jäädyttämispäätöksen kohteena olevan omaisuuden jäädytettäväksi, ellei olisi puitepäätöksen mukaista perustetta kieltäytyä täytäntöönpanosta tai lykätä täytäntöönpanoa. Syyttäjä toimittaisi jäädyttämispäätöksen kihlakunnanvoudille tai esitutkintaviranomaiselle pantavaksi täytäntöön kuten vastaava kansallinen turvaamistoimi.

Esityksessä ehdotetaan myös muutettavaksi pakkokeinolakia, kansainvälisestä yhteistoiminnasta eräiden rikosoikeudellisten seuraamusten täytäntöönpanossa annettua lakia sekä Suomen ja muiden pohjoismaiden välisestä yhteistoiminnasta rikosasioissa annettujen tuomioiden täytäntöönpanossa annettua lakia. Myös kyseiset muutokset liittyvät edellä mainitun puitepäätöksen täytäntöönpanoon.

# SISÄLLYSLUETTELO

Sivu

|                                                                                                                                                                                        |           |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------|
| <b>ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ .....</b>                                                                                                                                           | <b>1</b>  |
| <b>SISÄLLYSLUETTELO .....</b>                                                                                                                                                          | <b>2</b>  |
| <b>YLEISPERUSTELUT.....</b>                                                                                                                                                            | <b>4</b>  |
| 1. Johdanto .....                                                                                                                                                                      | 4         |
| 2. Nykytila .....                                                                                                                                                                      | 5         |
| 2.1 Yleistä .....                                                                                                                                                                      | 5         |
| 2.2 Hukkaamiskielto ja vakuustakavarikko vieraan valtion pyynnöstä .....                                                                                                               | 6         |
| 2.3 Takavarikko vieraan valtion pyynnöstä .....                                                                                                                                        | 10        |
| 2.4 Kansainväliset sopimukset .....                                                                                                                                                    | 12        |
| 3. Puitepätös omaisuuden tai todistusaineiston jäädyttämistä koskevien päätösten täytäntöönpanosta Euroopan unionissa.....                                                             | 15        |
| 4. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset .....                                                                                                                                  | 18        |
| 5. Esityksen vaikutukset .....                                                                                                                                                         | 24        |
| 5.1 Taloudelliset vaikutukset .....                                                                                                                                                    | 24        |
| 5.2 Organisaatio- ja henkilöstövaikutukset .....                                                                                                                                       | 25        |
| 6. Asian valmistelu .....                                                                                                                                                              | 25        |
| <b>YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT.....</b>                                                                                                                                               | <b>26</b> |
| 1. Lakiehdotusten perustelut .....                                                                                                                                                     | 26        |
| 1.1 Laki omaisuuden tai todistusaineiston jäädyttämistä koskevien päätösten täytäntöönpanosta Euroopan unionissa .....                                                                 | 26        |
| 1 luku. Yleiset säännökset.....                                                                                                                                                        | 26        |
| 2 luku. Jäädyttämispäätöksen täytäntöönpano Suomessa .....                                                                                                                             | 27        |
| 3 luku. Muutoksenhaku .....                                                                                                                                                            | 42        |
| 4 luku. Jäädyttämispäätöksen lähettäminen toiseen jäsenvaltioon täytäntöönpan-<br>tavaksi.....                                                                                         | 44        |
| 5 luku. Korvaukset .....                                                                                                                                                               | 49        |
| 6 luku. Erinäiset säännökset.....                                                                                                                                                      | 50        |
| 1.2 Laki pakkokeinolain muuttamisesta.....                                                                                                                                             | 52        |
| 3 luku. Hukkaamiskielto ja vakuustakavarikko .....                                                                                                                                     | 52        |
| 4 luku. Takavarikko .....                                                                                                                                                              | 53        |
| 1.3 Laki kansainvälisestä yhteistoiminnasta eräiden rikosoikeudellisten seuraamusten täytäntöönpanossa annetun lain 2 luvun 13 §:n 3 momentin muuttamisesta .....                      | 54        |
| 1.4 Laki Suomen ja muiden pohjoismaiden välisestä yhteistoiminnasta rikosasioissa annettujen tuomioiden täytäntöönpanossa annetun lain 24 §:n ja 27 §:n 1 momentin muuttamisesta ..... | 54        |

|                                                                                                                                                                                       |           |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------|
| 2. Puitepäättöksen nojalla tehtävät ilmoitukset.....                                                                                                                                  | 55        |
| 3. Voimaantulo.....                                                                                                                                                                   | 55        |
| 4. Säättämisjärjestys.....                                                                                                                                                            | 55        |
| <b>LAKIEHDOTUKSET .....</b>                                                                                                                                                           | <b>56</b> |
| 1. Laki omaisuuden tai todistusaineiston jäädyttämistä koskevien päätösten täytäntöönpanosta Euroopan unionissa.....                                                                  | 56        |
| 2. Laki pakkokeinolain muuttamisesta .....                                                                                                                                            | 65        |
| 3. Laki kansainvälisestä yhteistoiminnasta eräiden rikosoikeudellisten seuraamusten täytäntöönpanossa annetun lain 2 luvun 13:n 3 momentin muuttamisesta.....                         | 66        |
| 4. Laki Suomen ja muiden pohjoismaiden välisestä yhteistoiminnasta rikosasioissa annettujen tuomioiden täytäntöönpanossa annetun lain 24 §:n ja 27 §:n 1 momentin muuttamisesta ..... | 67        |

## YLEISPERUSTELUT

### 1. Johdanto

Esitys sisältää ehdotuksen Euroopan unionin neuvoston puitepäättöksen omaisuuden tai todistusaineiston jäädyttämistä koskevien päätösten täytäntöönpanosta Euroopan unionissa (EYVL L 196, 2.8.2003, s. 45), jäljempänä puitepäättös, kansallisesta täytäntöönpanosta. Puitepäättös hyväksyttiin Euroopan unionin neuvostossa 22 päivänä heinäkuuta 2003.

Puitepäättös on osa Euroopan unionin jäsenvaltioiden välistä oikeudellista yhteistyötä rikosasioissa. Yhteistyö perustuu Euroopan unionista tehdyn sopimuksen VI osaston määräyksiin. Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 34 artiklan mukaan neuvosto voi tehdä puitepäättöksiä jäsenvaltioiden lainsäädännön lähentämisestä. Puitepäättökset velvoittavat saavutettavaan tulokseen nähden, mutta jättävät kansallisten viranomaisten harkittavaksi muodon ja keinot. Puitepäättöksestä ei seuraa välitöntä oikeusvaikutusta, vaan se saatetaan voimaan kansallisin lainsäädäntötoimin.

Puitepäättös perustuu Ranskan tasavallan, Ruotsin kuningaskunnan ja Belgian kuningaskunnan aloitteeseen (EYVL C 75, 7.3.2001, s. 3). Puitepäättös perustuu Tampereella 15 ja 16 päivänä lokakuuta 1999 kokoontuneen Eurooppa-neuvoston päätelmiin, joiden mukaan vastavuoroisen tunnustamisen periaatteesta pitäisi tulla unionin oikeudellisen yhteistyön kulmakivi sekä siviili- että rikosoikeudellisissa asioissa. Tämän periaatteen pitäisi koskea myös ennen oikeudenkäyntejä tehtäviä päätöksiä, erityisesti sellaisia, joiden avulla toimivaltaiset viranomaiset voisivat nopeasti varmistaa todistusaineiston ja takavarikoida omaisuuden, joka on helposti siirrettävissä. Neuvosto hyväksyi 29 päivänä marraskuuta 2000 Tampereen päätelmien mukaisesti toimenpideohjelman vastavuoroisen tunnustamisen periaatteen täytäntöönpanemiseksi pitäen ensisijaisena painopistealueena (toimenpiteet 6 ja 7) sellaisen välineen hyväksymistä, jossa sovelletaan todistusaineiston ja omaisuuden jäädyttämiseen vastavuoroisen tunnustamisen periaatetta.

Esityksessä ehdotetaan, että puitepäättös pantaisiin täytäntöön säätämällä erillinen laki omaisuuden tai todistusaineiston jäädyttämistä koskevien päätösten täytäntöönpanosta Euroopan unionissa. Laki sisältäisi sekä aineelliset että menettelylliset säännökset omaisuuden ja todistusaineiston jäädyttämisestä puitepäättöksen tarkoittamassa mielessä. Laki sisältäisi kuitenkin myös viittauksia muuhun kansalliseen lainsäädäntöön, sillä tarkoituksena on, että toisen EU:n jäsenvaltion jäädyttämispäätökset pantaisiin täytäntöön samalla tavoin kuin kotimaiset turvaamistoimenpiteet. Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi pakkokeinolakia (450/1987), kansainvälisestä yhteistoiminnasta eräiden rikosoikeudellisten seuraamusten täytäntöönpanossa annettua lakia (21/1987, jäljempänä kansainvälinen yhteistoimintalaki) sekä Suomen ja muiden pohjoismaiden välisestä yhteistoiminnasta rikosasioissa annettujen tuomioiden täytäntöönpanossa annettua lakia (326/1963, jäljempänä pohjoismaainen yhteistoimintalaki).

## 2. Nykytila

### 2.1 Yleistä

Kansainvälinen rikosoikeusapu on apua, jota eri valtioiden asiassa toimivaltaiset viranomaiset antavat toisilleen valtioiden rajat ylittävien rikosasioiden käsittelyssä.

Kansainvälistä rikosoikeusapua koskevat säännökset sisältyvät pääosin kansainvälisestä oikeusavusta rikosasioissa annettuun lakiin (4/1994, jäljempänä kansainvälinen rikosoikeusapulaki). Kyseinen laki on kansainvälistä rikosoikeusapua koskeva yhtenäinen säännöstö, jonka perusteella Suomen viranomaiset voivat antaa ja pyytää oikeusapua toisen valtion viranomaisilta. Lain periaatteena on, että Suomen viranomaiset voivat suoraan lain nojalla antaa toisen valtion viranomaisille oikeusapua siitä riippumatta, onko Suomen ja oikeusapua pyytäneen valtion välillä voimassa valtiosopimusta. Oikeusavun antamisen edellytyksenä ei ole myöskään se, että pyynnön esittänyt valtio muutoin antaisi vastaavaa oikeusapua Suomelle. Suomen viranomaiset voivat siten periaatteessa pelkästään kansainvälisen rikosoikeusapulain nojalla antaa ja pyytää oikeusapua toisen valtion viranomaiselta.

Vaikka kansainvälinen rikosoikeusapulaki on oikeusapua koskeva yhtenäinen säännöstö, Suomen kansainväliset velvoitteet toisia valtioita kohtaan oikeusapua annettaessa sekä Suomen oikeudet saada oikeusapua toisilta valtioilta määräytyvät kansainvälisten sopimusten nojalla.

Kansainvälisessä rikosoikeusapulaissa on kyseisen periaatteen mukainen säännös, jonka mukaan lain säännösten estämättä kansainvälistä oikeusapua rikosasioissa annetaan myös siten kuin oikeusavun antamisesta on erikseen sovittu tai säädetty (30 §). Kansainvälistä rikosoikeusapulakia ja kansainvälisiä yleissopimuksia sovelletaan näin ollen rinnakkain toistensa kanssa.

Kansainvälisen rikosoikeusapulain 1 §:n mukaan kansainväliseen oikeusapuun kuuluu muun ohella asiakirjojen sekä muiden todisteiden ja selvitysten toimittaminen rikosasian käsittelyä varten sekä pakkokeinojen käyttäminen todisteiden hankkimiseksi tai menettämisseuraamuksen täytäntöönpanon turvaamiseksi. Myös muu rikosasian käsittelyä varten tarvittava oikeusapu kuuluu lain soveltamisalaan. Lain lähtökohtana on se, että oikeusapupyynnöt täytetään Suomen lainsäädännön mukaisesti. Pynnön toimeenpanossa on kuitenkin lain 11 §:n mukaan noudatettava pyynnössä esitettyä erityistä muotoa tai menettelyä, jos tätä ei voida pitää Suomen lainsäädännön perusperiaatteiden vastaisena.

Puitepääöksessä tarkoitettua omaisuuden ja todistusaineiston jäädyttämistä sääntelevät Suomessa siten sekä kansallinen lainsäädäntö että kansainväliset sopimukset. Jäädyttämispäätöksellä tarkoitetaan puitepääöksen 2 artiklan c kohdan mukaan toimenpidettä, jolla pyritään estämään väliaikaisesti sellaisen omaisuuden tuhoaminen, muuntaminen, liikuttaminen, siirtäminen tai luovuttaminen, joka voitaisiin tuomita menetetyksi tai jota voitaisiin käyttää todisteena. Artiklan a kohdasta käy ilmi, että edellytyksenä on, että kyse on rikosoikeudellisesta menettelystä. Omaisuudella tarkoitetaan artiklan d kohdan mukaan kaikenlaista aineellista tai aineetonta, irtainta tai kiinteää omaisuutta sekä oikeudellisia asiakirjoja tai todistuksia omistus- tai muusta oikeudesta tällaiseen omaisuuteen, jonka katsotaan olevan rikoksen tuottoa tai tällaisen

tuoton arvoa kokonaan tai osittain vastaavaa omaisuutta, tai muodostavan tällaisen rikoksen tekovälineen tai kohteen. Artiklan e kohdan mukaan todistusaineistolla tarkoitetaan esineitä, asiakirjoja tai tietoja, joita voidaan käyttää todisteena rikosoikeudellisessa menettelyssä.

Puitepääatöksessä tarkoitettu jäädyttäminen vastaa Suomen kansallisen lainsäädännön käsitteissä tilanteesta riippuen joko pakkokeinolain 3 luvussa tarkoitettua hukkaamiskieltoa tai vakuustakavarikkoa taikka pakkokeinolain 4 luvussa tarkoitettua takavarikkoa. Pakkokeinolain 3 luvun 1 §:n mukaan, jos on olemassa vaara, että se jota on syytä epäillä rikoksesta tai se, joka voidaan rikoksen johdosta tuomita menettämään valtiolle rahamäärä, pyrkii välttämään menetettäväksi tuomittavan rahamäärän maksamista kätkemällä tai hävittämällä omaisuuttaan, pakenemalla tai muulla näihin rinnastettavalla tavalla, saadaan hänen omaisuuttaan panna hukkaamiskieltoon enintään määrä, joka oletettavasti vastaa tuomittavaa menettämisseuraamusta. Pykälän 2 momentin mukaan, jos hukkaamiskieltoa ei voida pitää riittävänä 1 momentissa tarkoitettun saamisen turvaamiseksi, voidaan vastaava määrä irtainta omaisuutta panna maksamisen vakuudeksi takavarikkoon (vakuustakavarikko).

Pakkokeinolain 4 luvun 1 §:n mukaan esine voidaan takavarikoida, jos on syytä olettaa, että se voi olla todisteena rikosasiassa tai on rikoksella joltakulta viety taikka että tuomioistuim julistaa sen menetetyksi. Pakkokeinolain 4 luku sisältää myös säännökset asiakirjan takavarikosta (2 §) sekä postilähetyksen ja sähkösanoman takavarikosta (3 §). Asiakirjaan rinnastetaan sähköisessä muodossa oleva informaatio.

Pakkokeinolain 3 ja 4 luku sisältävät säännökset myös kansainvälisestä yhteistoiminnasta.

## **2.2 Hukkaamiskielto ja vakuustakavarikko vieraan valtion pyynnöstä**

Pakkokeinolain 3 luvun 6a §:n mukaan voidaan omaisuutta panna hukkaamiskieltoon tai vakuustakavarikkoon vieraan valtion viranomaisen pyynnöstä menettämisseuraamuksen täytäntöönpanon turvaamiseksi. Näihin turvaamistoimenpiteisiin voidaan ryhtyä sekä silloin, kun menettämisseuraamus on jo tuomittu vieraan valtion tuomioistuimen antamalla päätöksellä, joka on saanut lainvoiman, että myös silloin, kun rikosasian käsittelyn voidaan olettaa johtavan siihen, että menettämisseuraamus tuomitaan vieraassa valtiossa. Hukkaamiskiellon ja vakuustakavarikon toimeenpano ei edellytä sitä, että Suomen ja pyynnön esittäneen valtion välillä voimassa oleva valtiosopimus edellyttäisi tai velvoittaisi antamaan tällaista oikeusapua, eikä myöskään sitä, että pyynnön esittänyt valtio tulisi vastaavissa tapauksissa antamaan pyynnöstä oikeusapua Suomen viranomaisille. Kansainvälisen rikosoikeusapulain esitöiden (HE 61/1993) mukaan pakkokeinojen käyttäminen todisteiden hankkimiseksi tai menettämisseuraamuksen turvaamiseksi oikeusapupyynnön perusteella jää kansainvälisen rikosoikeusapulain 23 §:n mukaan aina pyynnön täyttämisestä huolehtivan ja pakkokeinoista päättävän viranomaisen harkintaan. Näin ollen pakkokeinojen käyttämisestä voidaan siten kieltäytyä, vaikka ei olisi olemassa sellaisia rikosoikeusapulaissa säädettyjä perusteita, joiden nojalla oikeusavun antamisesta voitaisiin jo muutoinkin kieltäytyä. Kyseiseen tilanteeseen sovellettavaksi tuleva kansainvälinen sopimus saattaa kuitenkin luoda velvollisuuden avun antamiseen sekä rajoittaa myös kansainvälisen rikosoikeusapulain kieltäytymisperusteiden käyttämistä.

Kansainvälisen rikosoikeusapulain 23 §:n 2 momentin mukaan pakkokeinojen käyttö (hukkaamiskielto tai vakuustakavarikko taikka takavarikko) menettämisseuraamuksen turvaamiseksi kuitenkin edellyttää sitä, että vieraassa valtiossa määrätty tai määrättäväksi tuleva menettämisseuraamus voitaisiin panna Suomessa täytäntöön. Jos oikeusapupyynnön on esittänyt jonkin pohjoismaan viranomainen, tulee tuomitun taikka tuomittavaksi tulevan menettämisseuraamuksen täytäntöönpanokelpoisuutta arvioida pohjoismaisen yhteistoimintalain säännösten mukaisesti. Jos taas pyynnön on esittänyt jonkin muun vieraan valtion viranomainen, määräytyy tuomitun taikka tuomittavaksi tulevan menettämisseuraamuksen täytäntöönpanokelpoisuus kansainvälisen yhteistoimintalain säännösten mukaisesti.

Tilanteessa, jossa edellä mainittuna arviointikriteerinä käytetään kansainvälistä yhteistoimintalakia, eräs keskeisimmistä edellytyksistä on, että teko olisi Suomessa vastaavissa olosuhteissa tehtynä rikos (*kaksoisrangaistavuuden vaatimus*) (3 §). Lisäksi vieraassa valtiossa määrättyä seuraamusta ei saa panna Suomessa täytäntöön, jos syyte siitä rikoksesta, josta seuraamus on määrätty, tai menettämisseuraamuksen osalta erikseen ajettu kanne on täällä vireillä tai asia on lainvoimaisella tuomiolla ratkaistu taikka jos valtakunnansyyttäjä on määrännyt syytteen nostettavaksi tuosta rikoksesta (*lis pendens ja ne bis in idem*). Pohjoismaista tulevan menettämisseuraamuksen täytäntöönpanon edellytyksenä ei ole kaksoisrangaistavuus, mutta täytäntöönpano ei ole mahdollista, jos rikoksesta on jo Suomessa annettu lainvoimainen tuomio tai valtakunnansyyttäjä on määrännyt syytteen nostettavaksi (pohjoismaainen yhteistoimintalaki 25 §).

Sekä ennakoivaa turvaamistoimea että varsinaista menettämisseuraamuksen täytäntöönpanoa koskevien oikeusapupyyntöjen osalta kansallinen lainsäädäntö on nykyisin symmetrinen siten, että turvaamistoimenpiteisiin voidaan ryhtyä vain, jos myös turvaamistoimen jälkeiseen oikeusapupyyntöön voitaisiin suostua. Puitepäätöksen edellyttämien muutosten myötä turvaamistoimenpiteisiin tulisi ryhtyä riippumatta siitä, olisiko mahdollisesti tuomittavan menettämisseuraamuksen täytäntöönpano Suomessa mahdollista.

Menettely hukkaamiskiellon ja vakuustakavarikon toimeenpanossa on säännelty siten, että siinä noudatetaan soveltuvien osin valtiosisäisissä tapauksissa noudatettavaa menettelyä. Hukkaamiskiellosta ja vakuustakavarikosta päättää yleinen alioikeus tutkinnanjohtajan tai syyttäjän vaatimuksesta. Asiassa toimivaltainen tuomioistuin on pakkokeinolain 3 luvun 6a §:n 2 momentin mukaan sen paikkakunnan käräjäoikeus, missä vastaajalla on omaisuutta, joka voidaan panna hukkaamiskiellon alaiseksi tai vakuustakavarikkoon, taikka missä asian käsittely muutoin voi tarkoituksenmukaisesti tapahtua.

Kun tuomioistuin päättää panna omaisuutta hukkaamiskieltoon tai vakuustakavarikkoon, on sen aina asetettava määräaika, jonka hukkaamiskielto tai vakuustakavarikko on voimassa. Voimassaololle asetettavan määräajan pituus on mainitussa 2 momentissa jätetty tuomioistuimen harkintaan, joskin kyseistä säännöstä koskevan hallituksen esityksen (HE 61/1993 vp) mukaan voitaneen lähteä siitä, että eräänlaisena ohjeellisena vähimmäismääräaikana voidaan pitää 60 päivää. Hukkaamiskiellon tai vakuustakavarikon voimassaolosta ei tuomioistuin voi siis esimerkiksi määrätä, että toimenpide raukeaisi asetetun määräajan kuluttua, jollei vieraassa valtiossa ole nostettu syytettä ennen määräajan umpeen kulumista, taikka

asettaa voimassaololle muita vastaavia ehtoja, vaan tuomioistuimen on aina asetettava voimassaololle kiinteä määräaika, jonka umpeen kuluttua hukkaamiskielto tai vakuustakavarikko itsestään raukeaa. Momentin mukaan tuomioistuin voi tarvittaessa pidentää asettamaansa määräaikaa, jos tätä koskeva pyyntö tehdään ennen määräajan umpeen kulumista.

Muilta osin hukkaamiskiellon ja vakuustakavarikon osalta on mainitun pykälän 3 momentin mukaan *soveltuvin osin* noudatettava pakkokeinolain 3 luvun säännöksiä (1-3 §, 4 §:n 1 momentti sekä 7 ja 8 §). Tämän mukaisesti esimerkiksi hukkaamiskiellon ja vakuustakavarikon edellytykset määräytyvät 3 luvun 1 §:n mukaisesti. Hukkaamiskielto ja vakuustakavarikko ovat siten käytettävissä vieraassa valtiossa tuomitun taikka tuomittavan rahamääräisen menettämisseuraamuksen (*arvokonfiskaatio*) turvaamiseksi, jos on olemassa vaara, että se, jota on syytä epäillä rikoksesta tai se, joka voidaan rikoksen johdosta tuomita menettämään valtiolle rahamäärä, pyrkii välttämään menetettäväksi tuomitun tai tuomittavan rahamäärän maksamista kätkemällä tai hävittämällä omaisuuttaan, pakenemalla tai muulla näihin rinnastettavalla tavalla. Hukkaamiskielto ja vakuustakavarikko voidaan kohdistaa ainoastaan sen omaisuuteen, joka on tuomittu menettämisseuraamukseen vieraassa valtiossa taikka joka vieraassa valtiossa voidaan tuomita menettämisseuraamukseen.

Vaikka pakkokeinolain 3 luvun 6 a §:n mukaan hukkaamiskielto ja vakuustakavarikko voidaan kohdistaa sen omaisuuteen, johon menettämisseuraamus voidaan vieraassa valtiossa kohdistaa, on edellä todetuin tavoin kansainvälisen rikosoikeusapulain 23 §:n 2 momentissa edellytetty, että vieraassa valtiossa mahdollisesti määrättävän menettämisseuraamuksen täytäntöönpanon turvaamiseksi (sekä esine- että arvokonfiskaatio) voidaan Suomessa käyttää pakkokeinoja, jos vieraassa valtiossa määrättäväksi tuleva menettämisseuraamus voitaisiin panna Suomessa täytäntöön. Kansainvälisen yhteistoimintalain mukaan vieraassa valtiossa määrätty menettämisseuraamus pannaan Suomessa täytäntöön joko niin, että oikeusministeriö päättää vieraassa valtiossa tuomitun seuraamuksen täytäntöönpanon jatkamisesta tai ryhtyy toimenpiteisiin tuomitun seuraamuksen muuntamiseksi. Laki koskee muissa valtioissa kuin pohjoismaissa tuomittuja seuraamuksia. Lain 7 § 2 momentin mukaan täytäntöönpanon jatkaminen ei ole mahdollista, jos menettämisseuraamus on laadultaan sellainen, jota Suomen lain mukaan ei olisi mahdollista määrätä. Tällaisessa tapauksessa seuraamuksen muuntamista koskeva asia saatetaan Helsingin käräjäoikeuden tutkittavaksi. Lain 9a §:n mukaan tuomioistuimen on muunnettava vieraassa valtiossa tuomittu menettämisseuraamus Suomen lain mukaiseksi menettämisseuraamukseksi. Tämä merkinnee sitä, että se, jonka omaisuuteen menettämisseuraamuksen täytäntöönpanoa koskeva turvaamistoimi voidaan kohdistaa, määrittyy viime kädessä sen mukaan kenen omaisuutta Suomen lain mukaan voitaisiin tuomita menetetyksi. Rikoslain 10 luvussa säädetään menettämisseuraamuksesta ja myös siitä, kenen omaisuus voidaan tuomita menetetyksi. Luvun 3 §:ssä on säännöksiä laajennetusta hyödyn menettämisestä, jonka mukaan menettämisseuraamus voidaan kohdistaa myös rikokseen syyllistyneen henkilön takaisinsaannista konkurssipesään annetun lain (758/1991) 3 §:n 1 momentissa tarkoitettuun läheiseen.

Rikoslain 10 luvun 6 §:n 1 momentti sisältää säännöksiä menettämisen rajoituksista. Sen mukaan menetetyksi ei tuomita 4 tai 5 §:ssä tarkoitettua esinettä tai muuta omaisuutta, joka kokonaan tai osaksi kuuluu muulle kuin rikoksentekijälle, rikokseen osalliselle tai sille, jonka puolesta tai suostumuksin rikos on tehty. Esine tai omaisuus

voidaan kuitenkin tuomita menetetyksi siltä, jolle se on rikoksen tekemisen jälkeen siirretty, jos hän sen vastaanottaessaan on tiennyt esineen tai omaisuuden liittymisestä rikokseen tai hänellä on ollut perusteltu syy sitä epäillä taikka jos hän on saanut sen lahjana tai muuten vastikkeetta. Vaikka jäljempänä esitetyin tavoin myös takavarikon osalta pakkokeinolain 4 luvun 15a §:ssä säädetään, että esine voidaan takavarikoida, jos voidaan olettaa, että esine tullaan julistamaan menetetyksi vieraan valtion viranomaisen käsiteltävänä olevassa asiassa, määrittyy se, mikä esine voidaan tosiasiaassa takavarikoida edellä todetun mukaisesti kansainvälisen rikosoikeusapulain 23 §:n 2 momentin myötä muun muassa rikoslain 10 luvun säännösten mukaan.

Toisessa pohjoismaassa tuomitun seuraamuksen täytäntöönpanosta Suomessa säädetään pohjoismaisessa yhteistoimintalaissa. Kyseinen laki ei sisällä kansainvälistä yhteistoimintalakia vastaavaa määräystä siitä, että menettämisseuraamuksen tulisi olla laadultaan sellainen, joka Suomen lain mukaan olisi mahdollista määrätä, taikka seuraamus tulisi muuntaa Suomen lain mukaiseksi menettämisseuraamukseksi. Näin ollen myöskään turvaamistoimille ei liene vastaavanlaisia rajoituksia kuin tilanteissa, joissa pyyntö tulee muusta valtiosta kuin pohjoismaasta. Lain 1 §:n mukaan täytäntöönpano on kuitenkin harkinnanvaraista.

Koska kansainvälisen oikeusavun antaminen useasti edellyttää erityisen kiireellistä menettelyä, voidaan myös vieraan valtion pyynnöstä ryhtyä väliaikaistomenpiteisiin pakkokeinolain 3 luvun 3 §:n mukaisessa järjestyksessä. Tällaisissa tilanteissa tutkinnanjohtajan (oikeusapupyynnön täytäntöönpanon ollessa kyseessä sellaisen viranomaisen, joka olisi kelpoinen tutkinnanjohtajaksi) tai syyttäjän päätöksellä määrätyn väliaikaisen hukkaamiskiellon ja vakuustakavarikon täytäntöönpano on kysymyksessä olevan, käytännössä esitutkintaviranomaisen tehtävä. Kyseisen viranomaisen on esimerkiksi itse heti ilmoitettava kiinteän omaisuuden väliaikaisesta hukkaamiskiellosta omaisuuden sijaintipaikkakunnan tuomioistuimelle merkinnän tekemiseksi kiinnitysrekisteriin.

Vieraan valtion viranomaisen pyynnöstä määrätty hukkaamiskielto tai vakuustakavarikko voidaan kumota noudattaen, mitä pakkokeinolain 3 luvun 4 §:n 1 momentissa on säädetty esimerkiksi niin sanotun torjuntavakuuden asettamisen johdosta ja muutoksenhakuun asiassa on sovellettava luvun 7 §:n säännöksiä. Näin ollen tuomioistuimen hukkaamiskieltoa tai vakuustakavarikkoa koskevasta päätöksestä saa valittaa erikseen. Valitus ei estä omaisuuden panemista hukkaamiskieltoon tai vakuustakavarikkoon, ellei valitusta käsittelevä tuomioistuin toisin määrää.

Pakkokeinolain 3 luvun 6a §:ssä oleva viittaus 8 §:ään merkitsee, että hukkaamiskiellosta ja vakuustakavarikosta on muuten soveltuvien osin voimassa, mitä ulosottolaissa ja –asetuksessa on säädetty hukkaamiskiellosta ja takavarikosta. Panttia tai takausta ei kuitenkaan tarvitse asettaa menettämisseuraamuksen turvaamisesta mahdollisesti aiheutuvan vahingon varalle. Tuomioistuimen määräämän hukkaamiskiellon ja vakuustakavarikon täytäntöönpano kuuluu ulosottoviranomaiselle, jonka toimivaltuudet täytäntöönpanon kohteena olevan omaisuuden etsimiseen ja tällöin käytettäviin pakko- ja voimakeinoin perustuvat ulosottolainsäädäntöön.

Oikeusavun antamiseen, yhteydenpitoon vieraan valtion viranomaisten kanssa sekä oikeusavun antamisen edellytyksiin hukkaamiskieltoa ja vakuustakavarikkoa toimeenpantaessa on lisäksi sovellettava kansainvälisen rikosoikeusapulain säännöksiä.

Tästä on otettu nimenomainen viittaussäännös pakkokeinolain 3 luvun 6a §:n 3 momenttiin. Viittaus merkitsee, että sovellettavaksi tulevat esimerkiksi kansainvälisen rikosoikeusapulain kieltäytymisperusteet sekä lain 30 §, jonka mukaan kansainvälisen rikosoikeusapulain säännösten estämättä kansainvälistä oikeusapua rikosasioissa annetaan myös siten kuin oikeusavun antamisesta on erikseen sovittu tai säädetty. Näin ollen oikeusavun antamista määrittävät myös eräät kansainväliset sopimukset jäljempänä esiteltävin tavoin.

### 2.3 Takavarikko vieraan valtion pyynnöstä

Takavarikkoa koskeva pakkokeinolain 4 luku sisältää säännökset myös vieraan valtion oikeusapupyynnön johdosta tehtävästä takavarikosta. Luvun 15a § sääntelee takavarikosta päättämistä vieraan valtion oikeusapupyynnön johdosta. Takavarikon toimeenpanon sääntelyssä vieraan valtion viranomaisen pyynnöstä on noudatettu samoja periaatteita, kuin hukkaamiskiellon ja vakuustakavarikon toimeenpanon sääntelyssä oikeusapupyynnön perusteella. Tämän mukaisesti mainittuun 15a §:ään on otettu vain ne säännökset, jotka ovat välttämättömiä sen johdosta, että rikosasian käsittely tapahtuu tai on jo saatettu loppuun vieraassa valtiossa ja että toimenpiteisiin ryhdytään tuon vieraan valtion viranomaisen pyynnöstä. Muilta osin on myös vieraan valtion viranomaisen pyynnöstä toimitettavaan takavarikkoon ja sen edellytyksiin sovellettava soveltuvin osin 15a §:n 4 momentissa mainittuja 4 luvun sekä 1 luvun säännöksiä. Tämän ohessa oikeusavun antamiseen, yhteydenpitoon vieraan valtion viranomaisiin ja oikeusavun antamisen yleisiin edellytyksiin sovelletaan kansainvälisen rikosoikeusapulain säännöksiä, kuten myös hukkaamiskiellon ja vakuustakavarikon osalta on laita.

Mainitun 15 a §:n 1 momentin mukaan vieraan valtion viranomaisen oikeusapupyynnön johdosta voidaan esine tai asiakirja takavarikoida, jos se voi olla todisteena vieraan valtion viranomaisen käsiteltävänä olevassa rikosasiassa. Koska takavarikkoon on mainitun pykälän 4 momentin mukaan soveltuvin osin sovellettava 4 luvun säännöksiä, on esimerkiksi asiakirjan takavarikoiminen myös vieraan valtion viranomaisen pyynnöstä 4 luvun 2 §:ssä säädettyjen rajoitusten alainen (*läheisten välinen tiedonanto, todistamiskiellot, kieltäytymisoikeus*).

Edellä sanotun lisäksi voidaan esine takavarikoida vieraan valtion viranomaisen pyynnöstä, jos esine on vieraassa valtiossa tuomittu menetetyksi taikka jos voidaan aiheellisesti olettaa, että rikosasian käsittely vieraassa valtiossa tulee johtamaan päätökseen, jolla esine tuomitaan menetetyksi (*esinekonfiskaatio*).

Kummassakin tapauksessa takavarikoimisesta päättää viranomainen, jolla luvun 5 §:n mukaan on oikeus päättää takavarikoimisesta myös valtiosisäisissä tapauksissa. Vieraan valtion tekemän oikeusapupyynnön johdosta toimitettu takavarikko on kuitenkin 15a §:n 2 momentin mukaan saatettava sen paikkakunnan käräjäoikeuden vahvistettavaksi, missä takavarikointi on toimitettu. Jos tuomioistuin päättää vahvistaa takavarikon, on sen samalla asetettava määräaika, jonka takavarikko on voimassa. Tuomioistuimella on myös valta pyynnöstä pidentää asettamaansa määräaika.

Mainitun 15a §:n 3 momentissa on viittaussäännös niihin pakkokeinolain säännöksiin (4 luvun 1-10 §, 11 §:n 1 momentti, 13, 14 ja 16-19 § sekä 1 luvun 9 §:n 2 momentti, 14 ja

15 §), joita soveltuvien osin on noudatettava vieraan valtion viranomaisen pyynnöstä toimitettuun takavarikkoon, sekä kansainväliseen rikosoikeusapulakiin.

Kansainvälisen rikosoikeusapulain 15 §:ssä säädetään pakkokeinojen käytön rajoituksista. Lain mukaan oikeusavun antamisen yleisenä edellytyksenä ei ole kaksinkertainen rangaistavuus, toisin sanoen se, että oikeusapupyynnön perusteena olevaa tekoa vastaavissa olosuhteissa tehtynä olisi myös Suomen lain mukaan pidettävä rangaistavana. Laissa on kuitenkin säilytetty kaksoisrangaistavuuden edellytys, joko silloin kun pakkokeinoja on nimenomaisesti oikeusapupyynnössä pyydetty käytettäväksi taikka kun esimerkiksi todisteiden hankkimista koskevan oikeusapupyynnön toimeenpano edellyttää etsintää tai takavarikkoa. Pykälän 1 momentin mukaan oikeusapupyynnön täyttämiseksi voidaan käyttää pakkokeinoina mukaisia pakkokeinoja vain silloin ja ainoastaan siinä laajuudessa kuin niitä voitaisiin käyttää, jos teko olisi tehty Suomessa vastaavissa olosuhteissa.

Edellä mainitun momentin säännös on luonteeltaan yleissäännös, joten se koskee pakkokeinolaissa tarkoitettujen pakkokeinojen käyttämistä muun muassa todisteiden hankkimiseksi sekä vieraassa valtiossa tuomitun tai tuomittavan menettämisseuraamuksen täytäntöönpanon turvaamiseksi. Pakkokeinoja, jotka näiden oikeusapupyynnöiden täyttämiseksi tulevat kysymykseen, ovat muun muassa hukkaamiskielto ja vakuustakavarikko, takavarikko sekä etsintä.

Kuten edellä on jo todettu, kansainvälisen rikosoikeusapulain 23 § sisältää säännöksiä pakkokeinojen käyttämisestä todisteiden hankkimiseksi ja menettämisseuraamuksen täytäntöönpanon turvaamiseksi vieraan valtion oikeusapupyynnön johdosta. Pykälä sisältää lain 1 §:n 2 momentin 3 kohdan ja 15 §:n 1 momentin säännöksiä täydentävät säännökset pakkokeinojen käyttämisestä vieraan valtion viranomaisen tekemän oikeusapupyynnön johdosta. Pakkokeinoja voidaan pykälän mukaan käyttää sekä todisteiden hankkimiseksi (1 momentti) että vieraassa valtiossa rikoksen johdosta määrätyn taikka vastaisuudessa määrättävän menettämisseuraamuksen täytäntöönpanon turvaamiseksi (2 momentti). Menettämisseuraamuksen täytäntöönpanon turvaaminen edellyttää kuitenkin, että itse menettämisseuraamus voitaisiin panna Suomessa täytäntöön. Pakkokeinojen käyttäminen vieraan valtion tekemän oikeusapupyynnön johdosta on kummassakin tapauksessa aina harkinnanvaraista. Kuten edellä on todettu, tilanteeseen soveltuva kansainvälinen sopimus saattaa kuitenkin luoda velvollisuuden pakkokeinojen käyttöön. Pakkokeinojen käyttämisen edellytykset, pakkokeinoista päättäminen sekä muutoin noudatettava menettely määräytyvät pakkokeinolain mukaan.

Pakkokeinojen käyttö menettämisseuraamuksen täytäntöönpanon turvaamiseksi myös toisesta pohjoismaasta saapuvan pyynnön osalta perustuu pakkokeinolain ja kansainvälisen rikosoikeusapulain säännöksiin.

Tietoverkkorikostyöryhmän mietinnössä (oikeusministeriö, työryhmämietintö 2003:6) on ehdotettu liittyen Euroopan neuvoston tietoverkkorikollisuutta koskevan yleissopimuksen kansalliseen voimaansaattamiseen, että pakkokeinolain 4 lukuun otetaan uutena pakkokeinona niin sanottu *datan säilyttämismääräys* (ehdotettu uusi 4 c §). Kyseessä on takavarikkoa edeltävä pakkokeino, jolloin dataa ei vielä tosiasiallisesti oteta haltuun, eikä sen sisältö tule määräyksen antajan tietoon. Poiketen muista pakkokeinoista työryhmän mietinnössä on ehdotettu otettavaksi kansainvälisen rikosoikeusapulain 15 §:ään säännös, jonka mukaan kaksoisrangaistavuuden edellytys ei

koske datan säilyttämismääräystä. Vieraan valtion viranomaisen pyynnöstä tehtyä datan säilyttämismääräystä ei myöskään tarvitse saattaa tuomioistuimen vahvistettavaksi niin kuin voimassaolevan oikeuden (pakkokeinolain 4 luvun 15a §) mukaan on vieraan valtion pyynnöstä tehdyn takavarikon osalta.<sup>1</sup>

## 2.4 Kansainväliset sopimukset

Turvaamistoimipäätösten osalta sovellettavaksi tulevia säännöksiä on useissa kansainvälisissä sopimuksissa. Kuten edellä on todettu, oikeusapua voidaan harkinnanvaraisesti antaa kansainvälisen rikosoikeusapulainkin nojalla, mutta kansainvälisen sopimuksen tullessa sovellettavaksi tulevat myös siinä olevat määräykset sovellettaviksi. Tämä merkitsee erityisesti sitä, että tällöin ei voida soveltaa sellaista kansainvälisen rikosoikeusapulain kieltäytymisperustetta, jota ei kyseeseen tulevan sopimuksen mukaan saa soveltaa.

Rikosasioiden käsittelyyn liittyvä oikeusapu EU:n jäsenvaltioiden välillä perustuu pääasiassa keskinäistä oikeusapua rikosasioissa koskevaan eurooppalaiseen yleissopimukseen (jäljempänä eurooppalainen oikeusapusopimus, SopS 30/1981), joka velvoittaa sopimusvaltiot mahdollisimman laajalti antamaan toisilleen oikeusapua pyynnön esittäneen valtion oikeusviranomaisen toimivaltaan kuuluvan rikosasian käsittelyssä. Sopimus sisältää määräyksiä muun ohella etsintä- ja takavarikko- sekä muista todistelupyynnöistä ja oikeudenkäyntiasiakirjojen ja tuomioistuinten päätösten tiedoksiantamisesta. Puitepääöksessä tarkoitettujen turvaamistoimien osalta kyseisen sopimuksen määräykset koskevat vain *todisteiden* takavarikoimista ja etsintää.

Yleissopimuksen 24 artiklan mukaan sopimusvaltio voi allekirjoittaessaan sopimuksen taikka tallettaessaan ratifiointiasiakirjan ilmoittaa, mitä viranomaisia se pitää oikeusviranomaisina sopimuksen tarkoittamassa mielessä. Yleissopimuksen selitysmuistion mukaan ilmoitusmahdollisuus on otettu sopimukseen sen vuoksi, että joissakin valtioissa oikeusviranomaisena tuomioistuimen lisäksi pidetään myös syyttäjää. Tallettaessaan ratifiointiasiakirjan Suomi antoi selityksen, jonka mukaan Suomi tarkoittaa oikeusviranomaisella tuomioistuinta, tutkintotuomaria ja virallista syyttäjää. Vuonna 1994 Suomi antoi uuden ilmoituksen, jonka mukaan yleissopimuksessa tarkoitettuja oikeusviranomaisia ovat muun muassa poliisiviranomaiset, tulliviranomaiset sekä rajavartiolaitoksen virkamiehet toimiessaan esitutkintaviranomaisina rikosasiassa esitutkintalain mukaan.

Euroopan unionin vuoden 2000 oikeusapusopimus ja sen pöytäkirja täydentävät eurooppalaista oikeusapusopimusta, samoin kuin eurooppalaisen oikeusapusopimuksen 17 maaliskuuta 1978 tehtyä lisäpöytäkirjaa (SopS 14/1985), jäljempänä eurooppalaisen oikeusapusopimuksen lisäpöytäkirja, sekä niin sanottua Schengenin yleissopimusta (tarkastusten asteittaisesta lakkauttamisesta yhteisillä rajoilla 14 päivänä kesäkuuta 1985 tehdyn Schengenin sopimuksen soveltamisesta 19 päivänä kesäkuuta 1990 tehty yleissopimus, SopS 23/2001), joka sisältää myös rikosoikeusapua koskevia määräyksiä.

Näiden lisäksi Suomi on liittynyt useisiin muihin kansainvälistä rikosoikeusyhteistyötä koskeviin yleissopimuksiin, joihin sisältyy myös kansainvälistä rikosoikeusapua koskevia määräyksiä. Näistä merkittävimpinä voidaan pitää Euroopan neuvoston rikoksen tuottaman hyödyn rahanpesua, etsintää, takavarikkoa ja menetetyksi

<sup>1</sup> Jäädättämisspäättöksen voisi katsoa kattavan myös mahdollisen datan säilyttämismääräyksen.

tuomitsemista koskevaa yleissopimusta (SopS 53/1994, jäljempänä vuoden 1990 rahanpesuyleissopimus) sekä Yhdistyneiden kansakuntien yleissopimusta huumausaineiden ja psykotrooppisten aineiden kauppaa vastaan (SopS 44/1994, jäljempänä YK:n huumausaineyleissopimus). Toisin kuin edellä mainittu eurooppalainen oikeusapusopimus kyseiset sopimukset koskevat myös mahdollisen *menettämisseuraamuksen* turvaamiseksi tehtäviä toimenpiteitä. Vuoden 1990 rahanpesuyleissopimus ei rajoitu, toisin kuin YK:n huumausaineyleissopimus, ainoastaan huumausainerikoksiin ja niiden tuottaman taloudellisen hyödyn kätkemiseen, vaan sen soveltamisala ulottuu lähtökohtaisesti kaikkiin rikoksiin. Toisin kuin YK:n huumausaineyleissopimus (5 artiklan 4 kappaleen c kohta) vuoden 1990 rahanpesuyleissopimus asettaa sopimuspuolelle velvoitteen ryhtyä toisen sopimuspuolen pyynnöstä pakkotoimenpiteisiin, jollei yleissopimuksen 18 artiklassa yksityiskohtaisesti säänneltyä kieltäytymisperustetta ole olemassa.

Näin ollen niiden oikeusapupyynnöjen täytäntöönpanosta, jotka koskevat *todisteiden* turvaamista, voidaan kieltäytyä eurooppalaisessa oikeusapusopimuksessa sekä sitä täydentävissä sopimuksissa määritellyillä kieltäytymisperusteilla. Kansainvälisessä rikosoikeusapulaissa olevat kieltäytymisperusteet vastaavat pitkälti eurooppalaisen oikeusapusopimuksen kieltäytymisperusteita siten kuin niitä on tarkennettu Suomen tekemillä varauksilla. Kansainvälisessä rikosoikeusapulaissa olevat kieltäytymisperusteet ovat osin jopa rajoitetumpia kuin mainittujen todisteiden turvaamiseen sovellettavien sopimusten kieltäytymisperusteet. On kuitenkin muistettava, että sopimuksettomassa tilassa pyyntöihin suostuminen on kuitenkin periaatteessa täysin harkinnanvaraista.

Menettämisseuraamuksen turvaamista koskevien oikeusapupyynnöjen osalta sovellettavaksi tulevat kansainvälisen rikosoikeusapulain kieltäytymisperusteiden lisäksi sovellettavaksi tulevan sopimuksen kieltäytymisperusteet, tärkeimpänä sopimuksena vuoden 1990 rahanpesuyleissopimus. Sen 18 artikla sisältää kieltäytymisperusteet. Artiklan 1 kohdan mukaan yhteistyöstä voi kieltäytyä, jos a) pyydetty toimenpide olisi pyynnön vastaanottaneen sopimuspuolen oikeusjärjestelmän perusperiaatteiden vastainen; tai b) pyynnön täytäntöönpano voisi todennäköisesti vahingoittaa pyynnön vastaanottaneen sopimuspuolen täysivaltaisuutta, turvallisuutta, yleistä järjestystä (*ordre public*) tai muita olennaisia etuja; tai c) pyynnön vastaanottanut sopimuspuoli katsoo, että kysymyksessä oleva tapaus ei tärkeydeltään oikeuta esitettyyn toimenpiteeseen; tai d) rikos, johon pyyntö perustuu, on poliittinen rikos tai verorikos; e) pyynnön vastaanottanut sopimuspuoli katsoo, että sen noudattaminen olisi *ne bis in idem* -periaatteen vastaista, tai f) rikos, johon pyyntö perustuu, ei ole pyynnön vastaanottaneen sopimuspuolen lain mukaan rikos, jos se on tehty tämän tuomiovallan alueella. Tämä kieltäytymisperuste koskee kuitenkin yleissopimuksen III luvun 2 osan (avunanto tutkinnassa) perusteella tehtävää yhteistyötä vain siltä osin kuin pyydettyyn avunantoon liittyy pakkotoimenpiteitä.

Artiklan 2 kohdan mukaan yleissopimuksen III luvun 2 osan perusteella tehtävästä yhteistyöstä, mikäli se edellyttää pakkotoimenpiteitä, sekä mainitun luvun 3 osan (turvaamistoimet) perusteella tehtävästä yhteistyöstä voidaan myös kieltäytyä, mikäli pyydettyihin toimenpiteisiin ei pyynnön vastaanottaneen sopimuspuolen sisäisen lainsäädännön mukaan voitaisi ryhtyä tutkintaa tai oikeudenkäyntiä varten, jos kyseessä olisi kotimaassa tehty rikos.

Artiklan 3 kohdan mukaan, pyynnön vastaanottaneen sopimuspuolen lainsäädännön sitä edellyttäessä, 2 osan perusteella tehtävästä yhteistyöstä, mikäli se edellyttää pakkotoimenpiteitä, sekä 3 osan perusteella tehtävästä yhteistyöstä voidaan myös kieltäytyä, mikäli pyydyt toimenpiteet tai muut toimenpiteet, joilla on sama vaikutus, eivät pyynnön vastaanottaneen sopimuspuolen oman lainsäädännön mukaan ole sallittuja tai jos pyyntöä ei pyynnön esittäneen sopimuspuolen tuomioistuin tai muu oikeusviranomainen, yleinen syyttäjä mukaan luettuna, ole vahvistanut toimiessaan rikosasioissa.

Artiklan 4, 5 ja 6 kohdat koskevat kieltäytymisperusteita koskien yhteistyötä varsinaisessa menetetyksi tuomitsemisessa.

Artiklan 7 kohdan mukaan kansainvälisestä yhteistyöstä ei voi kieltäytyä pankkisalaisuuteen vetoamalla. Sopimuspuoli voi vaatia, mikäli sen oma lainsäädäntö sitä edellyttää, että yhteistyöpyynnön, joka merkitsisi pankkisalaisuuden loukkaamista, vahvistaa tuomari tai muu oikeusviranomainen, myös yleinen syyttäjä, toimiessaan rikosasiassa. Artiklan 8 kohdan a alakohdan mukaan yhteistyöstä ei saa kieltäytyä sillä perusteella, että se, joka on asiassa tutkittavana tai jota vastaan menetetyksi tuomitsemista koskeva päätös on annettu, on oikeushenkilö.

Yleissopimuksen 19 artiklan mukaan pyynnön vastaanottanut sopimuspuoli voi lykätä toimenpiteisiin ryhtymistä, jos kyseiset toimet haittaisivat sen viranomaisten tutkintaa tai oikeudenkäyntiä asiassa.

Yleissopimuksen 22 artikla sisältää määräykset ulkomaisten päätösten tunnustamisesta koskien kolmansia osapuolia. Artiklan 1 kohdan mukaan yleissopimuksen III luvun 3 ja 4 osan (turvaamistoimet, menetetyksi tuomitseminen) perusteella lähetettyjä yhteistyöpyyntöjä käsitellessään pyynnön vastaanottanut sopimuspuoli tunnustaa pyynnön esittäneen sopimuspuolen kolmansien osapuolien oikeuksia koskevan tuomioistuinpäätöksen. Artiklan 2 kohdan mukaan tunnustamisesta voidaan kieltäytyä, jos a) kolmansilla osapuolilla ei ole ollut riittävää tilaisuutta puolustaa oikeuksiaan tai b) päätös on ristiriidassa pyynnön vastaanottaneen sopimuspuolen viranomaisen aiemmin asiassa antaman päätöksen kanssa tai c) se on ristiriidassa pyynnön vastaanottaneen sopimuspuolen yleisen järjestyksen (ordre public) kanssa tai d) päätös on annettu vastoin pyynnön vastaanottaneen sopimuspuolen lainsäädännön mukaista yksinomaista lainkäyttöoikeutta.

Vuoden 1990 rahanpesuyleissopimuksen voimaansaattamisasetuksen (583/1994) 7 §:ssä on lisäksi toistettu ja täsmennetty kolmansien oikeutta koskevan 22 artiklan sisältö. Sen mukaan vieraan valtion määräämän menettämisseuraamuksen täytäntöönpanosta tai pakkokeinojen käytöstä vieraan valtion tuomioistuimen määräämän menettämisseuraamuksen täytäntöönpanon turvaamiseksi voidaan kieltäytyä siltä osin kuin päätös koskee jonkin toisen kuin seuraamukseen tuomitun oikeutta, jos 1) sille, jonka oikeutta päätös koskee, ei ollut asianmukaisesti varattu tilaisuutta tulla asiassa kuulluksi; 2) päätös on ristiriidassa asiassa Suomessa annetun päätöksen kanssa; 3) päätöksen täytäntöönpano olisi vastoin yleistä järjestystä (ordre public); tai 4) Suomen tuomioistuimella on asiassa yksinomainen toimivalta. Voimaansaattamisasetuksen 4 §:n mukaan yleissopimuksen lisäksi oikeusapua annetaan siten kuin kansainvälisessä rikosoikeusapulaisissa (4/1994) ja –asetuksessa (13/1994) säädetään.

Yleissopimuksen 40 artiklassa säädetään sallituista varaumista. Suomi on mainitun artiklan ja 25 artiklan 3 kappaleen mukaisesti antanut vain pyyntöjä ja niihin liittyviä asiakirjoja koskevaa kieltä koskevan selityksen. Muita varaumia Suomi ei ole tehnyt.

Tässä esityksessä tarkoitettua oikeusapua koskevia määräyksiä sisältyy myös Euroopan unionin neuvoston puitepäätökseen rahanpesusta, rikoksentekovälineiden ja rikoksen tuottaman hyödyn tunnistamisesta, jäljittamisestä, jäädyttämisestä tai takavarikoimisesta ja menetetyksi tuomitsemisesta (EYVL L 182, 5.7.2001, s. 1). Oikeudellista yhteistyötä koskevilta osin puitepäätös edellytti muun muassa sitä, että jäsenvaltioissa tulisi olla mahdollista myös rikoksen tuottaman hyödyn arvон menetetyksi tuomitseminen samoin kuin toisessa jäsenvaltiossa tuomitun arvokonfiskaation täytäntöönpano. Puitepäätös ei oikeudellisen yhteistyön osalta edellyttänyt Suomen lainsäädännön muuttamista. Esityksessä tarkoitettuun oikeusapuun liittyy myös Euroopan unionin neuvoston yhteinen toiminta rahanpesusta, rikoksentekovälineiden ja rikoksen tuottaman hyödyn tunnistamisesta, jäljittamisestä, jäädyttämisestä, takavarikosta ja menetetyksi tuomitsemisesta (EYVL L 333, 9.12.1998, s. 1).

Lisäksi voidaan mainita myös Yhdistyneiden Kansakuntien järjestäytyneen rikollisuuden vastainen yleissopimus eli niin sanottu Palermion sopimus (SopS 18/2004). Keskeisiä vielä voimaansaattamattomia sopimuksia ovat Euroopan unionin ja Amerikan yhdysvaltojen välillä keskinäisestä oikeusavusta tehty sopimus (EYVL L 181, 19.7.2003 s. 34), joka allekirjoitettiin 25. kesäkuuta 2003, sekä eurooppalaisen oikeusapusopimuksen 8. marraskuuta 2001 tehty toinen lisäpöytäkirja, jonka Suomi allekirjoitti 9. lokakuuta 2003.

Suomi on myös tehnyt joidenkin valtioiden kanssa kahdenvälisiä valtiosopimuksia kansainvälisestä rikosoikeusavusta taikka rikostorjuntaa tai muuta yhteistyötä koskevia sopimuksia, jotka sisältävät määräyksiä kansainvälisestä rikosoikeusavusta. Kyseisiä valtioita ovat Australia, Latvia, Liettua, Puola, Ukraina, Unkari, Venäjä ja Viro. Jotkut kyseisistä valtioista ovat myös eurooppalaisen oikeusapusopimuksen osapuolia.

### **3. Puitepäätös omaisuuden tai todistusaineiston jäädyttämistä koskevien päätösten täytäntöönpanosta Euroopan unionissa**

Puitepäätöksen tavoitteena on tehostaa Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä yhteistyötä, jonka avulla toimivaltaiset oikeusviranomaiset voivat nopeasti varmistaa todistusaineiston tai takavarikoida omaisuuden, joka on helposti siirrettävissä. Kyse on siten turvaamistoimia koskevan kansainvälisen oikeusavun tehostamisesta. Puitepäätös perustuu sen johdannon mukaan niin sanottuun vastavuoroisen tunnustamisen periaatteeseen. Puitepäättöksessä ei suljeta pois mahdollisuutta soveltaa EU:n jäsenvaltioiden välisessä yhteistyössä myös vanhoja menettelyjä. Puitepäätöksen mukaisia menettelyjä sovelletaan vain puitepäätöksen mukaisesti tehtyihin pyyntöihin. Puitepäätös koskee pääsääntöisesti vain turvaamistoimia koskevaa oikeusapua. Siinä ei käsitellä niin sanottua lopullista oikeusapua, jossa esimerkiksi vieraan valtion pyynnöstä pantaisiin täytäntöön sen tuomitsema menettämisseuraamus.

Puitepäätöksen 1 artiklan mukaan jäsenvaltion on puitepäätöksen sääntöjen mukaisesti tunnustettava ja pantava alueellaan täytäntöön toisen jäsenvaltion oikeusviranomaisen rikosoikeudellisen menettelyn yhteydessä tekemä jäädyttämispäätös.

Puitepäättöksen 2 artikla sisältää määritelmät. Artiklan a kohdan mukaan jäädyttämispäätöksen tehneellä valtiolla tarkoitetaan jäsenvaltiota, jossa jäädyttämispäätöksen tehneen valtion kansallisessa lainsäädännössä määritelty oikeusviranomainen on tehnyt, hyväksynyt tai millä tahansa tavoin vahvistanut jäädyttämispäätöksen rikosoikeudellisen menettelyn yhteydessä. Artiklan b kohdan mukaan täytäntöönpanovaltiolla tarkoitetaan jäsenvaltiota, jonka alueella omaisuus tai todistusaineisto on. Artiklan c kohdassa määritellään jäädyttämispäätös. Sen mukaan jäädyttämispäätöksellä tarkoitetaan jäädyttämispäätöksen tehneen valtion toimivaltaisen oikeusviranomaisen toteuttamaa toimenpidettä, jolla pyritään estämään väliaikaisesti sellaisen omaisuuden tuhoaminen, muuntaminen, liikuttaminen, siirtäminen tai luovuttaminen, joka voitaisiin tuomita menetetyksi tai jota voitaisiin käyttää todisteena.

Omaisuuksella tarkoitetaan 2 artiklan d kohdan mukaan kaikenlaista aineellista tai aineetonta, irtainta tai kiinteää omaisuutta sekä oikeudellisia asiakirjoja tai todistuksia omistus- tai muusta oikeudesta tällaiseen omaisuuteen, jonka jäädyttämispäätöksen tehneen valtion toimivaltainen oikeusviranomainen katsoo olevan rikoksen tuottoa tai tällaisen tuoton arvoa kokonaan tai osittain vastaavaa omaisuutta tai olevan rikoksen tekoväline tai kohde. Artiklan e kohdan mukaan todistusaineistolla tarkoitetaan esineitä, asiakirjoja tai tietoja, jotka voidaan esittää todisteena rikosoikeudellisessa menettelyssä.

Puitepäättöksen 3 artiklassa määrätään niin sanotusta kaksoisrangaistavuudesta. Artiklan 2 kohdan mukaan kaksoisrangaistavuutta ei saa edellyttää kohdassa listattujen rikosten osalta, sellaisina kuin ne määritellään jäädyttämispäätöksen tehneen valtion lainsäädännössä, jos niistä voi jäädyttämispäätöksen tehneessä valtiossa seurata kolmen vuoden vapausrangaistus. Artiklan 4 kohdan mukaan tilanteissa, jotka eivät kuulu 2 kohdan soveltamisalaan, täytäntöönpanovaltio voi asettaa todistusaineiston turvaamiseksi tehdyn jäädyttämispäätöksen tunnustamisen ja täytäntöönpanon edellytykseksi sen, että päätöksen perusteena olevat teot ovat rikoksia täytäntöönpanovaltion lainsäädännön mukaan. Menetetyksi tuomittavan omaisuuden turvaamiseksi voidaan muissa kuin 2 kohdan tilanteissa tunnustamisen ja täytäntöönpanon edellytykseksi asettaa, että teko on rikos, josta voidaan täytäntöönpanovaltion lainsäädännön nojalla antaa jäädyttämispäätös.

Puitepäättöksen II osastossa määrätään jäädyttämispäätösten täytäntöönpanomenettelyistä.

Puitepäättöksen 4 artikla sisältää määräykset jäädyttämispäätösten lähettämisestä. Jäädyttämispäätöksen tehneen oikeusviranomaisen tulee 4 artiklan mukaan lähettää jäädyttämispäätös ja 9 artiklassa tarkoitettu todistus suoraan täytäntöönpanovaltaiselle oikeusviranomaiselle. Vain Yhdistynyt kuningaskunta ja Irlanti saavat tietyn edellytyksin käyttää keskusviranomaista.

Puitepäättöksen 5 artiklan mukaan täytäntöönpanovaltion toimivaltaisen oikeusviranomaisen tulee tunnustaa 4 artiklan mukaisesti lähetetty jäädyttämispäätös vaatimatta muita muodollisuuksia ja toteuttaa viipymättä tarvittavat toimet sen panemiseksi välittömästi täytäntöön samalla tavoin kuin täytäntöönpanovaltion viranomaisen tekemän jäädyttämispäätöksen osalta, paitsi jos se päättää olla tunnustamatta päätöstä tai panematta sitä täytäntöön jonkin 7 artiklan mukaisen perusteen nojalla tai lykätä sen täytäntöönpanoa jonkin 8 artiklan mukaisen perusteen nojalla. Artiklassa edellytetään lisäksi jäädyttämispäätöksen tehneen jäsenvaltion

pyytämien muodollisuuksien ja menettelyjen noudattamista jäädyttämispäätöksen täytäntöönpanossa, jos se on tarpeen saadun todisteen pätevyyden varmistamiseksi ja elleivät kyseiset muodollisuudet ja menettelyt ole täytäntöönpanovaltion lainsäädännön peruseriaatteiden vastaisia.

Päätös ryhtyä jäädyttämispäätöksen edellyttämiin toimiin sekä ilmoitus siitä tulee 5 artiklan 3 kohdan mukaan tehdä mahdollisimman pian ja aina kun mahdollista 24 tunnin kuluessa jäädyttämispäätöksen vastaanottamisesta. Artiklan 1 kohdan mukaan jäädyttämispäätöksen täytäntöönpanosta on ilmoitettava myöskin viipymättä. Artiklan 2 kohdan mukaan jäädyttämispäätöksen mahdollisesti edellyttämiä muita pakkokeinoja toteutetaan täytäntöönpanovaltiossa sovellettavien menettelysäännösten mukaisesti.

Puitepäätöksen 6 artiklassa määrätään jäädyttämisen kestosta. Artiklan mukaan pääsääntö on, että omaisuus pidetään jäädytettynä, kunnes on tehty päätös jäädyttämistä seuraavasta lopullisesta oikeusavusta eli esimerkiksi todisteiden siirtämisestä tai menettämisseuraamuksen täytäntöönpanosta. Artiklan 2 kohta sallii kuitenkin täytäntöönpanovaltion asettaa jäädyttämispäätöksen tehnyttä valtiota kuultuaan aikarajan jäädyttämisen voimassaololle. Artiklan 3 kohdassa puolestaan edellytetään jäädyttämispäätöksen tehneen valtion ilmoittavan viipymättä, jos jäädyttäminen ei ole enää tarpeen.

Puitepäätöksen 7 artikla sisältää muun muassa kieltäytymisperusteet. Ne liittyvät jäädyttämistä koskevan todistuksen epätäydellisyyteen, koskemattomuuteen ja erioikeuksiin, niin sanottuun *ne bis in idem* -sääntöön ja kaksoisrangaistavuuteen. Artiklassa säädetään myös tilanteista, joissa täytäntöönpano on ollut tosiasiallisesti mahdotonta. Puitepäätöksen 8 artikla sisältää perusteet täytäntöönpanon lykkäämiselle. Täytäntöönpanoa voidaan lykätä, jos täytäntöönpano saattaisi haitata käynnissä olevaa esitutkintaa taikka tietyissä päällekkäisen jäädyttämisen tapauksissa.

Puitepäätöksen 9 artiklassa säädetään puitepäätöksen liitteenä olevan todistuksen täyttämistä. Todistuksella on puitepäätöksen mukaisessa täytäntöönpanossa keskeinen merkitys, sillä vain todistus käännetään täytäntöönpanovaltion kielelle.

Jäädyttämistä seuraavaa oikeusapua annetaan 10 artiklan mukaan voimassaolevien yhteistyömenettelyjen mukaisesti. Lähetettäessä jäädyttämispäätös täytäntöönpanovaltioon tulee mukaan kuitenkin liittää myös pyyntö todistusaineiston siirrosta jäädyttämispäätöksen tehneeseen valtioon tai pyyntö menetetyksi tuomitsemisesta tai sellaisen tuomion täytäntöönpanosta. Jos tällaista niin sanottua lopullista oikeusapua koskevaa pyyntöä ei voida vielä liittää mukaan, tulee todistuksessa pyytää, että omaisuus jäisi täytäntöönpanovaltioon odottamaan edellä tarkoitettua pyyntöä. Tässä tapauksessa on ilmoitettava pyynnön arvioitu esittämisajankohta. Poiketen siitä säännöstä, ettei tässä puitepäätöksessä säännellä lopullista oikeusapua, todetaan 10 artiklan 3 kohdassa, että todisteiden siirtämistä koskevasta pyynnöstä ei voi kieltäytyä kaksoisrangaistavuuteen vedoten, jos kyseessä on 3 artiklan 2 kohdassa tarkoitettu niin sanottu listarikos, josta voi seurata vähintään kolmen vuoden vankeusrangaistus jäädyttämispäätöksen tehneessä valtiossa.

Puitepäätöksen 11 artiklassa edellytetään, että kaikilla asianosaisilla, myös vilpittömässä mielessä toimineilla kolmansilla osapuolilla, tulee olla käytettävissään oikeussuojakeinot. Näillä ei saa kuitenkaan olla täytäntöönpanoa lykkäävää vaikutusta.

Menettely voidaan panna vireille sekä jäädyttämispäätöksen tehneessä valtiossa että täytäntöönpanovaltiossa. Jäädyttämispäätöksen aineelliset perusteet saa kuitenkin riittää vain jäädyttämispäätöksen tehneessä valtiossa. Artiklassa on määräyksiä kyseeseen tulevien valtioiden viranomaisten välisestä tiedonvaihdesta. Lisäksi artiklassa edellytetään, että asianosaisille tiedottamalla sekä määräaikojen oikeanlaisella soveltamisella taataan asianosaisille mahdollisuus tehokkaisiin oikeussuojakeinoihin.

Vahingonkorvausvastuusta 12 artiklassa säädetään pääsäännöksi, että jäädyttämispäätöksen tehneen valtion tulee korvata täytäntöönpanovaltiolle tämän maksettavaksi mahdollisesti tuomitut korvaukset vahingosta, joka johtuu jäädyttämispäätöksen täytäntöönpanosta, jollei vahinko ole aiheutunut yksinomaan täytäntöönpanovaltion menettelystä.

Puitepäätöksen III osasto sisältää loppumääräykset. Artiklan 14 mukaan jäsenvaltioiden tulee toteuttaa puitepäätöksen noudattamisen edellyttämät toimenpiteet ennen 2 päivää elokuuta 2005. Eurooppa-neuvosto hyväksyi 25 päivänä maaliskuuta 2004 julkilausuman terrorismin torjunnasta, jonka 5 kohdan mukaisesti Eurooppa-neuvosto kehottaa jäsenvaltioita panemaan muun muassa esityksessä tarkoitetun puitepäätöksen täytäntöön joulukuuhun 2004 mennessä.

Euroopan yhteisöjen tuomioistuimilla on puitepäätösten osalta Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 35 artiklan mukainen toimivalta antaa ennakkoratkaisuja sekä ratkaista jäsenvaltioiden välisiä riitoja. Suomi on Amsterdamin sopimuksen hyväksymiskirjan tallettamisen yhteydessä antanut julistuksen, jonka mukaan Suomi on hyväksynyt Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen ennakkoratkaisutoimivallan siten, että ennakkoratkaisuja voivat pyytää kaikki tuomioistuimet.

#### **4. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset**

Esityksen tavoitteena on panna Suomessa täytäntöön Euroopan unionin jäsenvaltioiden hyväksymä puitepäätös. Puitepäätös pantaisiin täytäntöön säätämällä erillinen laki, laki omaisuuden tai todistusaineiston jäädyttämistä koskevien päätösten täytäntöönpanosta Euroopan unionissa (jäljempänä EU-jäädyttämislaki), joka sisältäisi puitepäätöksen edellyttämän EU:n jäsenvaltioita koskevan sääntelyn. Koska puitepäätös ei ole suoraan sovellettavaa oikeutta, ehdotettu laki sisältää kattavasti puitepäätöksen sisältöä vastaavan sääntelyn. Puitepäätös velvoittaa Suomea saavutettavaan tulokseen nähden, mutta jättää kansalliseen harkintaan toteuttamisen muodot ja keinot.

Ehdotuksessa ei ole luotu uutta jäädyttämistä koskevaa pakkokeinoa, vaan valittu malli, jossa Suomeen saapuvan jäädyttämispyyntön tulkitaan vastaavan kansallista pakkokeinoa eli tilanteen mukaan joko hukkaamiskieltoa, vakuustakavarikkoa tai takavarikkoa. Vastaavasti Suomessa tehty pakkokeinolain mukainen kansallinen turvaamistoimenpide, jos on tarkoitus pyytää toiselta EU:n jäsenvaltiolta puitepäätöksessä tarkoitettua apua, sisällytetään ennen sen lähettämistä jäädyttämistä koskevaan pyyntöön eli todistukseen.

Ehdotettu laki kattaa toimet sellaisen omaisuuden turvaamiseksi, joka voitaisiin tuomita menetetyksi tai jota voitaisiin käyttää todisteena.

Voimassaolevan lain mukaan puitepäättöksen mukaisia jäädyttämispyyntöjä soveltamisalaltaan vastaavia vieraan valtion pyynnöstä tehtäviä turvaamistoimia koskeva keskeinen sääntely sisältyy pakkokeinolakiin ja kansainväliseen rikosoikeusapulakiin sekä kansainvälisiin sopimuksiin. Edellä mainituissa laeissa ei ole turvaamistoimien osalta erityissäännöksiä koskien EU:n jäsenvaltioita.

Ehdotettu laki ei sulkisi pois mahdollisuutta soveltaa myös nyt voimassaolevia menettelyjä. EU-jäädyttämislain mukaista menettelyä sovellettaisiin vain puitepäättöksen mukaisesti tehtyihin EU:n jäsenvaltioiden tekemiin pyyntöihin. Kansainvälinen rikosoikeusapulaki ja voimassaolevat keskinäistä oikeusapua koskevat yleissopimukset sisältävät kuitenkin myös yleisesti kaikkea kansainvälistä rikosoikeusavun antamista koskevaa tarkempaa sääntelyä, jota puitepäättö ei sisällä. Näin ollen ehdotuksessa on valittu malli, jonka mukaan EU-jäädyttämislakia sovelletaan *lex specialis* –säännön perusteella silloin, kun kyseessä on toisesta EU:n jäsenvaltiosta saapuva tai sinne lähetettävä puitepäättöksessä tarkoitettu jäädyttämispyyntö. Muissa tapauksissa sovelletaan nyt voimassa olevia säännöksiä. Kansainvälisessä rikosoikeusapulaissa ja yleisissä kansainvälistä rikosoikeusapua koskevissa sopimuksissa olevia yleisiä säännöksiä ja määräyksiä voitaisiin kuitenkin noudattaa myös EU-jäädyttämislain mukaan toimittaessa silloin, kun kyseinen yleinen säännös ei ole ristiriidassa EU-jäädyttämislainsäädännön nimenomaisesti säädetyn kanssa. Näin siksi, että puitepäättöksellä ei liene ollut tarkoitus heikentää kansainvälistä rikosoikeusapua nykyisestä. Esimerkkinä kansainvälisen rikosoikeusapulain säännöksestä, joka soveltuisi myös EU-jäädyttämislain mukaista pyyntöä täytettäessä, voidaan mainita lain 10 §:n säännös vieraan valtion viranomaisen oikeudesta olla läsnä toimenpidettä suoritettaessa. Yleissopimuksien määräyksistä voidaan mainita esimerkiksi EU:n vuoden 2000 rikosoikeusapuyleissopimuksen pöytäkirjan (HE 178/2004) 5 artiklaan sisältyvä ilmoitusvelvollisuus vieraan valtion viranomaisille mahdollisesti tarvittavista lisätoimista tai kyseisen pöytäkirjan 6 artiklaan sisältyvä mahdollisuus tehdä täydentäviä oikeusapupyynnöitä paikan päällä, jos oikeusapua pyytävä viranomainen on läsnä oikeusapua annettaessa.

Edellä kuvattu malli on yhdenmukainen myös nykyisen lainsäädäntökäytännön kanssa ja vastaa sitä mallia, jonka mukaisesti kansainvälistä rikosoikeudenhoitoa koskeva säännöstö on nykyisinkin rakennettu. Koska kansainvälistä rikosoikeusapulakia sovelletaan yleisesti suhteessa kaikkiin valtioihin, on suppeamman määrän valtioita kattavissa yleissopimuksissa, esimerkiksi Euroopan neuvoston puitteissa tehdyissä, rajoitettu esimerkiksi kieltäytymisperusteitten käyttöä. Näitä tilanteita varten on kansainvälisen rikosoikeusapulain 30 §:n 2 momentissa säännös, jonka mukaan kyseisen lain säännösten estämättä kansainvälistä oikeusapua rikosasioissa annetaan myös siten kuin oikeusavun antamisesta on erikseen *sovittu* tai *säädetty*. Näin ollen aina se, mitä on erikseen sovittu tai säädetty, ei ole ainoastaan tarkentavaa ja täydentävää, vaan joskus myös ristiriidassa yleislain eli kansainvälisen rikosoikeusapulain säännösten kanssa. Ehdotetun mallin myötä EU-jäädyttämislain voimaantulon jälkeenkin kansainvälinen rikosoikeusapulaki säilyisi siten kansainvälisen rikosoikeusavun peruslakina, jonka ympärille tarvittaessa luodaan erityistilanteita koskevaa erityislainsäädäntöä. Tätä ilmentää EU-jäädyttämislakiin otettu säännös, jonka mukaan kyseisessä laissa tarkoitettuun oikeusapuun sovelletaan lisäksi soveltuvien osin kansainvälistä rikosoikeusapulakia.

Keskeisin uudistus menettelyn osalta olisi, että vieraan valtion esittämän EU-jäädymislain mukaisesti tehdyn turvaamistoimea koskevan jäädymispyynnön *vastaanottaisi* ja sen täytäntöönpanosta *päätäisi* yksinomaan syyttäjä. Voimassaolevassa laissa ja sopimuksissa taho, jolle turvaamistoimiin ryhtymistä koskeva pyyntö on tullut *lähettää*, vaihtelee. EN:n vuoden 1990 rahanpesuyleissopimuksessa keskusviranomaisena on oikeusministeriö. Kansainvälisen rikosoikeusapulain mukaan turvaamistointa koskeva pyyntö on voitu lähettää myöskin suoraan esitutkintaviranomaiselle. Voimassaolevan lain mukaan vieraan valtion oikeusapupyynnön johdosta tehdystä hukkaamiskiellosta ja vakuustakavarikosta *päätää* kuitenkin aina tuomioistuin. Esitutkintaviranomainen tai syyttäjä on kuitenkin voinut tarvittaessa ryhtyä väliaikaistojenpiteisiin, jos asia ei siedä viivytystä. Takavarikosta on voinut *päätää* esitutkintaviranomainen tai syyttäjä, mutta myös takavarikko on tullut viikon kuluessa saattaa käräjäoikeuden vahvistettavaksi.

Päätöksenteon ja päätösten toimittamisen siirtäminen yksinomaan syyttäjien ja tuomioistuimien vastuulle perustuu puitepäätöksen 2 artiklan a kohtaan, 4 artiklan 1 kohtaan ja 5 artiklan 1 kohtaan, joiden mukaan päätösten tulee olla oikeusviranomaisten tekemiä ja päätökset myös toimitetaan suoraan näiden päätöksen tehneiden viranomaisten välillä. Suomen ollessa päätöksen vastaanottava valtio valittu ratkaisu perustuu myös siihen, että puitepäätöksen mukaan saman viranomaisen, joka vastaanottaa päätöksen, tulee myös *päätää* päätöksen edellyttämiin täytäntöönpanotoimiin ryhtymisestä. Voimassaolevan lain mukaan tuomioistuin *päätää* vieraan valtion pyynnöstä toteutettavasta takavarikosta taikka vakuustakavarikosta tai hukkaamiskiellosta poliisin tai syyttäjän saatettua asian tuomioistuimen harkittavaksi. Ehdotuksessa ei ole katsottu kuitenkaan tarkoituksenmukaiseksi, että tuomioistuin olisi se viranomainen, joka *päätäisi* jäädymispyynnön täytäntöönpanosta eli johon vieraan valtion viranomainen olisi yksinomaan ja suoraan yhteydessä, koska tällöin ei saataisi mitään käytännön lisäarvoa nykyiseen järjestelmään verrattuna. Ei myöskään ole pidetty asianmukaisena siirtää tuomioistuimille nykyisin kuuluvaa toimivaltaa esitutkintaviranomaisille, koska varsinkin vakuustakavarikko voi koskea huomattavia taloudellisia arvoja tai rajoittaa merkittävästi yrityksen elinkeinotoimintaa.

Toimivaltaa ei myöskään voida jakaa siten, että esitutkintaviranomainen *päätäisi* täytäntöönpanosta, kun jäädymispäätös tarkoittaisi takavarikkoa ja syyttäjä kun jäädymispäätös olisi pantava täytäntöön vakuustakavarikkona tai hukkaamiskieltona. Tämä johtuu siitä käytännön seikasta, että jäädymispyyntö tehdään vakiolomakkeella ja vasta perehtymällä sen sisältöön voidaan päätellä, onko jäädymispyyntö pantava täytäntöön takavarikkona vai vakuustakavarikkona. Myös järjestelmän selkeys puoltaa sitä, ettei päätösvaltaa jaeta useamman viranomaisorganisaation kesken. Näin ollen ehdotetaan, että Suomeen saapuvan jäädymispäätöksen täytäntöönpanosta aina *päätäisi* syyttäjä.

Esityksen mukaan jäädymispäätöksen vastaanottava syyttäjä *päätäisi*, voitaisiinko jäädymispäätös panna tämän lain nojalla täytäntöön. Toimivaltainen syyttäjä *päätäisi*, tulisiko jokin laissa tarkoitettu täytäntöönpanon kieltäytymis- tai lykkäämisperuste sovellettavaksi, sekä arvioisi, vastaako todistuksessa oleva jäädymispäätös pakkokeinolain 3 luvussa tarkoitettua hukkaamiskieltoa tai vakuustakavarikkoa vai kyseisen lain 4 luvussa tarkoitettua takavarikkoa. Ensimmäisessä tapauksessa jäädymispyyntö toimitetaan ulosottoviranomaiselle pantavaksi täytäntöön samalla tavoin kuin kotimainen hukkaamiskieltoa tai

vakuustakavarikkoa koskeva tuomioistuimen päätös. Jälkimmäisessä tapauksessa syyttäjä toimittaa päätöksen esitutkintaviranomaiselle pantavaksi täytäntöön samalla tavalla kuin kansallinen takavarikkopäätös.

Vastaavasti Suomen ollessa jäädättämispäätöksen lähettävänä valtiona takavarikkoa koskevan päätöksen, joka tulisi lähetettäväksi jäädättämispäätöksenä toiseen jäsenvaltioon, voisi tehdä vain syyttäjä tai eräissä tapauksissa tuomioistuin. Jäädättämispäätöksen lähettämisestä päättäisi jäädättämispäätöksen tehnyt viranomainen, mutta tuomioistuimen ollessa mainittu viranomainen, päätös lähettämisestä tehtäisiin syyttäjän pyynnöstä. Koska hukkaamiskiellosta tai vakuustakavarikosta päättää Suomessa tuomioistuin, olisi tuomioistuin toimivaltainen päättämään mainittua turvaamistointia koskevan jäädättämispäätöksen lähettämisestä täytäntöönpantavaksi toiseen jäsenvaltioon. Tällöinkin tuomioistuin päättäisi lähettämisestä syyttäjän pyynnöstä.

Syyttäjän toimivaltaa voidaan ensiksikin perustella sillä, että EU:n jäsenvaltioissa esitutkintaviranomaista ei pidetä oikeusviranomaisena. Jäädättämispäätöksen tulee tosin puitepäätöksen 2 artiklan (a) kohdan mukaan olla jäädättämispäätöksen tehneen valtion kansallisessa lainsäädännössä määritellyn oikeusviranomaisen tekemä. Kuten edellä jaksosta 2.4 ilmenee, Suomen eurooppalaiseen oikeusapusopimukseen vuonna 1994 tekemää oikeusviranomaista koskevaa ilmoitusta ei ole tehty yleissopimusta allekirjoitettaessa tai ratifiointiasiakirjaa talletettaessa, vaan vasta myöhemmin. Lisäksi se koskee vain oikeusapupyynnöjä eikä kata kaikkia niitä tilanteita, joista jäädättämispuitepäätöksessä on kysymys. Varsinkin kysymyksen ollessa vastavuoroisesta tunnustamisesta on tärkeää, että jäsenvaltiot voivat luottaa toistensa pakkokeinopäätöksiin. Tämä vuorostaan asettaa tiettyjä vähimmäisvaatimuksia sovellettavalle menettelylle ja päätöksentekotasolle. Vastavuoroisen tunnustamisen periaatteen ja puitepäätöksen määräysten mukaisesti sekä välitöntä täytäntöönpanoa koskevan 5 artiklan 1 kohdan myötä Suomen toimivaltaisten viranomaisten tekemän jäädättämispäätöksen tutkiminen toisessa valtiossa on rajoitettua. Vastavuoroisen tunnustaminen merkitsee ensisijaisesti lähettävän valtion päätösten välitöntä täytäntöönpanoa ja päätöksen kontrollin minimoimista päätöksen vastaanottaneessa jäsenvaltiossa. Näin ollen päätöksen vastaanottaneella valtiolla on perusteltu odotus, että täytäntöönpantava päätös on sen lähettäneessä valtiossa varmasti riittävän oikeudellisen asiantuntemuksen omaavan viranomaisen tekemä ja että toimenpiteen kohtuullisuus, suhteellisuus ja tarpeellisuus on huolella harkittu. Vastaanottava valtio ei enää uudessa järjestelmässä pane täytäntöön omaa toisen valtion oikeusapupyynnön johdosta tekemäänsä päätöstä vaan toisen valtion sille lähettämää päätöstä.

Toiseksi voidaan viitata siihen, että voimassaolevan lainsäädännön mukaan (esitutkintalain 15 §:n 1 momentti) esitutkintaviranomaisen tulisi muissa kuin yksinkertaisissa tapauksissa ilmoittaa syyttäjälle tutkittavaksi tulleesta rikosasiasta, kun jotakuta voidaan epäillä syylliseksi rikokseen. Pykälän 2 momentin mukaan esitutkintaviranomaisen on noudatettava syyttäjän esitutkinnan tavoitteiden turvaamiseksi antamia määräyksiä. Tapausta ei yleensä voida pitää yksinkertaisena, jos rikoksen tutkinta edellyttää pakkokeinojen täytäntöönpanoa toisessa jäsenvaltiossa. Esityksessä valitulla muotoilulla on ollut tarkoituksena varmistaa ja selkeyttää esitutkintalain 15 §:n 1 momentista ilmi käyvän periaatteen toteutuminen ja syyttäjän aseman selkeyttäminen ehdotetussa uudessa menettelyssä. Syyttäjän konsultointi on tärkeää, sillä syyttäjä tekee ratkaisun mahdollisista syytetoimenpiteistä. Syyttäjän rooli

on tämän vuoksi tärkeä muun muassa puitepäättöksen korvausvastuuta koskevan 12 artiklan vuoksi. Lisäksi erityisesti merkittävässä rikosasioissa on tulevan oikeudenkäynnin sujuvuuden ja asian tehokkaan hoitamisen kannalta perusteltua, että syyttäjää kytketään mukaan esitutkintaan mahdollisimman varhaisessa vaiheessa.

Syyttäjä voisi jäädyttämispäätöksensä lähettää täytäntöönpantavaksi myös tekemänsä pakkokeinolain 3 luvun 3 §:ssä tarkoitetun väliaikaista hukkaamiskieltoa tai vakuustakavarikkoa koskevan päätöksen. Voimassaolevan lain mukaan sekä esitutkintaviranomainen että syyttäjät ovat toimivaltaisia kansallisissa asioissa tekemään väliaikaisen vakuustakavarikko- tai hukkaamiskieltopäätöksen. Toimenpide peräytyy, ellei vaatimusta viikon kuluessa esitetä tuomioistuimelle.

Esitutkinnan johto luonnollisesti edelleenkin säilyisi esitutkintaviranomaisilla, mutta valittu vaihtoehto edellyttää, että esitutkintaviranomainen ja syyttäjät toimivat kiinteässä yhteistyössä rikosvastuun toteuttamiseksi siten kuin esitutkintalain 15 § edellyttää.

Pantaessa puitepäättös täytäntöön on huolehdittava myös siitä, että lainvalvontaviranomaisten edellytykset hoitaa rikostorjuntatyö tehokkaasti myös tulevaisuudessa säilyvät. Esitutkintaviranomaisten kansainvälisen toiminnan yhä lisääntyessä rajaa kansainvälisen ja kansallisen toiminnan välillä on yhä vaikeampi tehdä. Kansainvälinen ja kansallinen toiminta liittyvät entistä kiinteämmin toisiinsa. Kansainvälisen toiminnan tarkoituksena on tukea ja edistää esitutkintaviranomaisten kansallista lainvalvonta- ja tutkintatyötä. Koska esityksen johdosta syyttäjän rooli kansainvälistä rikosoikeusapua koskevassa yhteistyössä korostuu, ehdotettuun EU-jäädyttämislakiin sisällytetään säännökset, joilla pyritään turvaamaan kansainvälisen ja kansallisen toiminnan tiivis vuorovaikutus.

Erityisesti vakavan ja järjestäytyneen rikollisuuden ollessa kyseessä yksittäisten juttujen sijasta pyritään paljastamaan rikollisen toiminnan koko laajuus. Näiden juttujen tutkinta edellyttää pitkäkestoista työskentelyä ja useimmiten myös kansainvälistä yhteistyötä. Esitutkintaviranomaisten näkökulmasta hoidettavina oleviin oikeus- ja virka-apuasioihin sisältyykin paitsi rikostutkinnallinen näkökulma, niin myös rikostiedustelullinen ulottuvuus. Tehokas rikostiedustelu ja -analyysityö ymmärretään nykyään välttämättömäksi osaksi rikostorjuntatyötä, jonka tavoitteena on vakavimman turvallisuusuhkan muodostavan järjestäytyneen rikollisuuden toimintamahdollisuuksien heikentäminen ja organisaatioiden johtotason selvittäminen.

Esityksen mukaan syyttäjän tulisi jäädyttämispäätöksen vastaanotettuaan viipymättä varata esitutkintaviranomaisille tilaisuus esittää näkemyksensä täytäntöönpanosta. Puitepäättöksen mukaan täytäntöönpanoa voidaan lykätä, jos se saattaisi haitata käynnissä olevaa rikoksen selvittämistä. Tällä menettelyllä pyritään estämään edellä sanottujen syiden vuoksi päällekkäiset toiminnot, turvaamaan esitutkintaviranomaisten rikostorjunnallisten toimenpiteiden onnistuminen, minkä lisäksi tiedonsaannilla on myös esitutkintaviranomaisten turvallisuuteen liittyvää merkitystä.

Kansainvälisen rikosoikeusapulain 15 §:n 1 momentin mukaan oikeusapupyynnön tarkoittaessa tai sen täyttämisen edellyttäessä pakkokeinolaissa tarkoitettujen pakkokeinojen käyttöä, ei pakkokeinoja saa käyttää, jos tämä ei Suomen lain mukaan olisi sallittua, jos pyynnön perusteena oleva teko olisi tehty Suomessa vastaavissa olosuhteissa. Kyseinen säännös sisältää niin sanotun kaksoisrangaistavuuden

edellytyksen. Puitepäätöksen edellyttämin tavoin esityksen sisältämä eräs keskeisin muutos oikeusapupyynnön toteuttamisen aineellisten edellytysten osalta on, että hukkaamiskiellon tai vakuustakavarikon taikka takavarikon mukaisessa järjestyksessä täytäntöönpanon toisen jäsenvaltion jäädyttämispäätöksen täytäntöönpanon edellytykseksi ei voitaisi enää asettaa kaksoisrangaistavuuden vaatimusta, jos teko olisi vieraan valtion lain mukaan EU-jäädyttämislain 3 §:n listassa oleva rikos ja siitä voisi kyseisessä valtiossa seurata kolmen vuoden vapausrangaistus. Kansainvälisen rikosoikeusapulain ja voimassaolevien sopimusten kieltäytymisperusteita ei voisi enää käyttää. Sallittuja kieltäytymisperusteita olisivat vain EU-jäädyttämislain 4 §:ssä mainitut perusteet, jotka liittyvät todistuksen epätäydellisyyteen, koskemattomuuteen ja erioikeuksiin ja niin sanottuun *ne bis in idem* –sääntöön (ei kahdesti samassa asiassa) sekä asiakirjan, postilähetyksen tai sähkösanoman takavarikoimiseen. Jäädyttämispyyntöä täytäntöönpanoa voitaisiin myös 14 §:n mukaisesti lykätä, jos sen täytäntöönpano saattaisi haitata Suomessa käynnissä olevaa rikoksen selvittämistä.

Syyttäjän olisi myös asetettava aika, jonka vieraan valtion pyynnöstä tehty turvaamistoimenpide on voimassa. Lähtökohtaisesti aika tulisi asettaa siten, että omaisuus on turvattuna siihen asti, kunnes Suomi on vastannut pyynnön esittäneen valtion lopulliseen oikeusapupyyntöön eli esimerkiksi pyyntöön panna menettämisseuraamusta koskeva tuomio täytäntöön.

Jäädyttämispyyntö on tehtävä täyttämällä puitepäätöksen liitteenä oleva todistus sekä lähetettävä sen liitteenä kansallinen turvaamistoimipäätös. Todistuksessa on oltava myös lopullista oikeusapua koskeva tai sen arvioitua lähettämisaikakohtaa koskeva tieto.

Suomen ollessa päätöksen vastaanottavana valtiona, henkilöllä, jota jäädyttämispäätös koskee, on oikeus valittaa käräjäoikeudelle syyttäjän päätöksestä panna toisen jäsenvaltion jäädyttämispäätös täytäntöön. Näin ollen syyttäjän päätöksestä koskien esimerkiksi kieltäytymisperusteiden soveltamista ja jäädyttämisen voimassaoloaikaa voi valittaa. Jos jäädyttämispäätös on pantu täytäntöön hukkaamiskieltoa tai vakuustakavarikkoa koskevassa järjestyksessä, saa kyseisistä täytäntöönpanotoimista valittaa niin kuin ulosottoviranomaisen täytäntöönpanotoimista valitetaan. Tässä tarkoitettusta muutoksenhausta tulee ilmoittaa päätöksen lähettäneen jäsenvaltion viranomaiselle, jotta se voi toimittaa tarpeelliseksi katsomansa tiedot. Valitukset eivät estä turvaamistoimen täytäntöönpanoa.

Jäädyttämispäätöksen aineellisista perusteista saa valittaa vain jäädyttämispäätöksen lähettäneen valtion tuomioistuimeen.

EU-jäädyttämislakia sovellettaisiin vain sellaisiin täytäntöönpanopyyntöihin, jotka on tehty puitepäätöksen edellyttämässä menettelyssä. Näin ollen esimerkiksi sellaisten jäsenvaltioiden kanssa, jotka eivät ole tehneet puitepäätöksen edellyttämiä lainmuutoksia, sovellettaisiin vanhoja menettelyjä.

## 5. Esityksen vaikutukset

### 5.1 Taloudelliset vaikutukset

Puitepäättöksen soveltamisalaa vastaavien oikeusapupyynnöiden määrästä nykyisten EU:n jäsenvaltioiden välillä ei ole saatavissa tarkkaa tilastotietoa. Vuotta 2002 sekä 2003 koskevien arvioiden perusteella kyseisten Suomeen saapuvien pyyntöjen määrä vuositasona on joitakin kymmeniä. Tilanne on vastaava Suomen esittämien pyyntöjen osalta. Kyseisissä arvioissa ovat mukana toukokuusta 2004 Euroopan unionin jäseniksi tulleet valtiot.

Ihmisten lisääntynyt liikkuvuus Euroopan unionin alueella saattaa aiheuttaa lain soveltamisalaan kuuluvien tapausten lisääntymistä tulevaisuudessa. Näin etenkin siksi, että Euroopan unionin vapaan liikkuvuuden piiriin on tullut toukokuussa 2004 10 uutta valtiota. Rajat ylittävät turvaamistoimenpiteet ovat tähänkin asti olleet mahdollisia, mutta on mahdollista, että myös uusi menettely lisää tapausten määrää tulevaisuudessa. On kuitenkin vaikea arvioida, missä määrin näin tulee tapahtumaan.

Esityksellä ei olisi merkittäviä taloudellisia vaikutuksia, jos laissa tarkoitettujen oikeusapupyynnöiden määrä ei merkittävästi lisäänty nykyisestä tasosta. Eniten työtä tulisi aiheuttamaan Suomeen toisesta jäsenvaltioista saapuva oikeusapupyyntö. Esityksen myötä käräjäoikeuksien työmäärä saattaa kuitenkin jonkin verran laskea, sillä käräjäoikeus ei enää säännönmukaisesti päättäisi vieraan valtion pyynnöstä tehdystä turvaamistoimenpiteestä. Syyttäjien työmäärä vastaavasti lisääntyisi, sillä syyttäjä päättäisi tässä laissa tarkoitetun, toisen jäsenvaltion lähettämän jäädyttämispäätöksen täytäntöönpanosta. Esitutkintaviranomainen ei osallistuisi hukkaamiskiellon tai vakuustakavarikon täytäntöönpanoon. Sen sijaan esitutkintaviranomaisen toimet lienevät tarpeen lähes säännönmukaisesti tapauksissa, jossa jäädyttämispyyntö pannaan täytäntöön takavarikon mukaisessa järjestyksessä. Ulosottoviranomaisten asema säilyy samana kuin nykyisessä järjestelmässä. Oikeusministeriön tehtävät vähenisivät, koska sillä ei uuden lain mukaisessa menettelyssä olisi enää keskusviranomaistehtäviä.

Suomen ollessa päätöksen lähettävä valtio tulee syyttäjien työmäärä lisääntymään erityisesti tilanteessa, jossa jäädyttämispäätös on takavarikko. Ainoastaan syyttäjä ja tuomioistuin olisivat toimivaltaisia tekemään jäädyttämispäätöksen kyseisessä tapauksessa. Vastaavasti esitutkintaviranomaisten tehtävät vähentyvät. Käräjäoikeuksien tehtävät saattavat lisääntyä, sillä ne ovat muodollisesti jäädyttämispäätöksen lähettämisestä päättäviä viranomaisia tilanteessa, jossa jäädyttämispäätös on hukkaamiskiello tai vakuustakavarikko taikka tuomioistuimen päättämä takavarikko. Koska hukkaamiskiellosta ja vakuustakavarikosta ja takavarikosta päättäminen muutenkin kuuluu käräjäoikeuden tehtäviin, ei tässä tarkoitettua työmäärän lisäystä voi pitää merkittävänä.

Esityksellä olisi taloudellisia vaikutuksia myös siten, että käräjäoikeuksien henkilöstöä, syyttäjiä, poliiseja, tulliviranomaisia ja jossain määrin myös ulosottohenkilöstöä olisi koulutettava niille EU-jäädyttämislaisissa annettuihin uusiin tehtäviin. Koulutuksen tulisi olla suhteellisen laajaa, koska kyse on kyseisille viranomaisille annetuista pääosin täysin uusista tehtävistä.

Esityksen mukaan toimivaltaiset syyttäjät pystyisivät pääsääntöisesti hoitamaan lain mukaiset tehtävänsä tavanomaisen työajan puitteissa. Syyttäjien mahdolliset viikonloppua koskevat varallaolojärjestelmät saattaisivat kuitenkin aiheuttaa korvauksista aiheutuvia kuluja.

Puitepäättöksen mukaisen järjestelmän käyttöönotto Suomen lisäksi muissa jäsenvaltioissa lisää Suomen mahdollisuuksia saada konfiskoitua varoja, jotka sijaitsevat toisissa jäsenvaltioissa.

## **5.2 Organisaatio- ja henkilöstövaikutukset**

Kuten edellä on todettu, esitys vaikuttaisi puitepäättöksen soveltamisalaan kuuluvien jäädyttämispyyntöjen osalta syyttäjien, poliisin, tulliviranomaisten, käräjäoikeuksien ja oikeusministeriön väliseen toimivallanjakoon, sillä lopullinen päätöksenteko vieraan valtion pyynnöstä tehtävien turvaamistoimien osalta siirtyisi käräjäoikeuksilta syyttäjille. Myöskään poliisilla tai tulliviranomaisilla ei olisi enää toimivaltaa ryhtyä tässä laissa tarkoitetuissa tilanteissa väliaikaistoimenpiteisiin, jos vieraan valtion päätös tarkoittaa asiallisesti hukkaamiskieltoa tai vakuustakavarikkoa, eikä myöskään toimivaltaa suorittaa takavarikkoa vieraan valtion pyynnöstä. Myöskään oikeusministeriöllä ei enää olisi keskusviranomaistehtäviä, sillä päätökset toimitettaisiin suoraan toimivaltaiselta oikeusviranomaiselta toiselle. Suomen ollessa päätöksen vastaanottava valtio päätökset siis toimitettaisiin syyttäjälle. Suomen ollessa päätöksen lähettävä valtio toimivaltainen viranomainen olisi tapauksesta riippuen joko syyttäjä tai tuomioistuin.

Suomen lähettämien jäädyttämispäätösten osalta syyttäjille ja osin tuomioistuimille siirtyisi tehtäviä, jotka ovat aikaisemmin olleet pääasiassa keskusrikospoliisin ja oikeusministeriön hoidossa.

Uuden järjestelmän myötä valtakunnansyyttäjänviraston syyttäjiin kohdistuvat ohjaustehtävät myös todennäköisesti lisääntyvät.

## **6. Asian valmistelu**

Puitepäättöksen valmisteluvaiheessa valtioneuvosto on lähettänyt eduskunnalle kirjelmän U 49/2001 vp sekä lisäksi täydentäviä tietoja asian käsittelystä Euroopan unionissa.

Lakivaliokunta on antanut asiasta lausunnon 12/2001 vp.

Esitys perustuu oikeusministeriön 9 päivänä elokuuta 2004 asettaman jäädyttämistyöryhmän työhön. Työryhmän tehtävänä oli valmistella puitepäättöksen edellyttämiä kansallisia lainmuutoksia ja mahdollisia muita täytäntöönpanotoimia. Valmistelun peruslähtökohdaksi asetettiin se, että puitepäättöksessä tarkoitetuksi keskeiseksi toimijaksi ja oikeusviranomaiseksi katsotaan Suomessa syyttäjä. Työryhmän tuli valmistella ehdotuksensa hallituksen esityksen muotoon.

## YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

### 1. Lakiehdotusten perustelut

#### 1.1 Laki omaisuuden tai todistusaineiston jäädyttämistä koskevien päätösten täytäntöönpanosta Euroopan unionissa

##### 1 luku. Yleiset säännökset

1 §. *Soveltamisala.* Pykälä sisältäisi lain soveltamisalaa koskevan säännöksen. Sen mukaan tämän lain mukaisesti pannaan Suomessa täytäntöön neuvoston puitepäätöksessä (2003/577/YOS) eli tässä laissa tarkoitettu toisen Euroopan unionin jäsenvaltion oikeusviranomaisen tekemä jäädyttämispäätös. Vastaavasti tämän lain mukaisesti toimitetaan toiseen jäsenvaltioon pantavaksi täytäntöön Suomen oikeusviranomaisen tekemä jäädyttämispäätös. Pykälä perustuu puitepäätöksen 1 artiklaan ja 2 artiklan a kohtaan.

Säännös merkitsee sitä, että puitepäätöksen mukaisella järjestelmällä ei kumota voimassaoleviin sopimuksiin ja lainsäädäntöön perustuvia menettelyjä. Jos esimerkiksi Suomeen toisesta jäsenvaltiosta saapuva pyyntö ei ole puitepäätöksen mukainen, sovelletaan vieraan valtion pyynnöstä tehtyihin turvaamistoimiin voimassaolevia sopimuksia. Samoin Suomen ollessa oikeusapua pyytävä valtio, oikeusapua koskevia sopimuksia voitaisiin edelleen soveltaa silloin, kun tämä nähdään jäädyttämispuitepäätöksen mukaiseen menettelyyn nähden nopeammaksi tai muutoin tarkoituksenmukaisemmaksi. Tällaisesta tilanteesta voisi olla kyse esimerkiksi silloin, kun samassa asiassa tehdään oikeusapupyyntö sekä EU:n jäsenvaltioon että kolmanteen maahan.

2 §. *Määritelmä.* Pykälän 1 momentin mukaan jäädyttämispäätöksellä tarkoitetaan toisen jäsenvaltion toimivaltaisen oikeusviranomaisen rikosasiassa tekemää päätöstä, jolla pyritään estämään väliaikaisesti sellaisen omaisuuden tuhoaminen, muuntaminen, liikuttaminen, siirtäminen tai luovuttaminen, joka voitaisiin tuomita tai on tuomittu menetetyksi taikka jota voitaisiin käyttää todisteena. Lain soveltamisalaan kuuluvat näin ollen vain jäädyttämispäätökset, jotka on annettu todistusaineiston turvaamista tai myöhempää omaisuuden menetetyksi tuomitsemista tai sellaisen tuomion täytäntöönpanoa varten. Soveltamisalaan eivät siten kuulu tuomittavaksi tulevan sakon tai korvauksen turvaaminen eivätkä turvaamistoimet esineen palauttamiseksi oikealle omistajalleen. Pykälä perustuu puitepäätöksen 2 artiklan c kohtaan.

Pykälän 2 momentin mukaan Suomen ollessa jäädyttämispäätöksen lähettävä valtio jäädyttämispäätöksellä tarkoitetaan pakkokeinolain (450/1987) 3 luvussa tarkoitettua tuomioistuimen määräämää hukkaamiskieltoa tai vakuustakavarikkoa, syyttäjän määräämää väliaikaista hukkaamiskieltoa tai vakuustakavarikkoa taikka 4 luvussa tarkoitettua tuomioistuimen tai syyttäjän määräämää takavarikkoa.

Esityksen mukaan ei luotaisi uutta kansallista pakkokeinoja, vaan Suomesta lähtevän jäädyttämispäätöksen osalta tulee ensin tehtäväksi päätös hukkaamiskiellosta tai vakuustakavarikosta, niitä edeltävästä väliaikaistoimenpiteestä taikka takavarikosta, jotka 2 momentin määritelmän mukaan olisivat tässä laissa tarkoitettuja jäädyttämispäätöksiä.

Vastaavasti toisesta jäsenvaltiosta saapuva puitepäätöksen mukainen jäädyttämispäätös pantaisiin Suomessa täytäntöön 10 §:n nojalla soveltuvin osin kuten kansallinen hukkaamiskieltoa tai vakuustakavarikkoa taikka takavarikkoa koskeva päätös.

Pykälän 2 momentin mukaan vain syyttäjän tai tuomioistuimen määräämä takavarikko voidaan katsoa jäädyttämispäätökseksi Suomen ollessa jäädyttämispäätöksen lähettävä valtio. Säännös merkitsee sitä, että esitutkintaviranomaisen määräämää takavarikkoa ei voitaisi katsoa jäädyttämispäätökseksi. Valittua ratkaisua on perusteltu yleisperustelujen jaksossa 4.

Käytännössä pääsääntöisesti syyttäjä tekisi takavarikkoa koskevan päätöksen, joka tulisi lähetettäväksi toiseen jäsenvaltioon. Pakkokeinolain 4 luvun 5 §:ää vastaavasti myös tuomioistuin saa päättää takavarikosta syytettyä käsitellessään. Kuten ei puhtaasti kansallisissakaan tapauksissa, ei myöskään tässä tarkoitetuissa tilanteissa ole estettä sille, että syyttäjä tekee takavarikkoa koskevan päätöksen myös syytteen käsittelyn alettua.

Momentin mukaan jäädyttämispäätöksellä tarkoitetaan myös pakkokeinolain 3 luvun 3 §:ssä tarkoitettua syyttäjän määräämää väliaikaista hukkaamiskieltoa tai vakuustakavarikkoa Suomen ollessa jäädyttämispäätöksen lähettävä valtio. Väliaikaistoimenpiteiden tulkitseminen jäädyttämispäätöksiksi on välttämätöntä, jotta hukkaamiskiellon ja vakuustakavarikon osalta voidaan säilyttää turvaamistoimen teho. Tuomioistuimen määräämän hukkaamiskiellon tai vakuustakavarikon yhteydessä pääsääntöisesti kuullaan epäiltyä henkilöä. Tällöin koko turvaamistoimen teho vesittyy. Puhtaasti kansallisissakin tilanteissa omaisuuden hukkaaminen estetään tehokkaimmin väliaikaistoimenpiteillä. Pakkokeinolain 3 lukua on esityksessä ehdotettu muutettavaksi siten, että se sisältää säännökset väliaikaistoimenpiteen peräytymisestä tilanteissa, joissa väliaikaistoimi on lähetetty jäädyttämispäätöksenä toiseen jäsenvaltioon.

## **2 luku. Jäädyttämispäätöksen täytäntöönpano Suomessa**

3 §. *Kaksoisrangaistavuus.* Puitepäätöksen 3 artiklan 4 kohta antaa jäsenvaltiolle mahdollisuuden vaatia niin sanottua kaksoisrangaistavuutta eli asettaa täytäntöönpanon edellytykseksi, että jäädyttämispäätöksen perusteena oleva teko on sen lain mukaan rangaistava. Esityksessä on katsottu perustelluksi asettaa kaksoisrangaistavuuden vaatimus täytäntöönpanon edellytykseksi. Puitepäätöksen 3 artiklan 2 kohta sisältää kuitenkin luettelon teoista, joiden osalta kaksoisrangaistavuuden tutkimista ei saa edellyttää, jos niistä jäädyttämispäätöksen tehneessä valtiossa voi seurata enimmillään vähintään kolmen vuoden vapausrangaistus.

Pykälän 1 momentin mukaan jäädyttämispäätöksen täytäntöönpanon edellytyksenä on, että jäädyttämispäätöksen perusteena oleva teko on tai olisi Suomessa vastaavissa olosuhteissa tehtynä rikos. Kyseinen muotoilu kattaa myös niin sanotut kansallisesti rajoittuneet rikokset. Sen nojalla esimerkiksi toisessa jäsenvaltiossa tehty veropetos, joka siis kohdistuu kyseisen jäsenvaltion julkisiin varoihin eikä ole Suomen lain mukaan veropetos, voidaan katsoa Suomen lain mukaiseksi veropetokseksi, jos teko olisi Suomessa vastaavissa olosuhteissa tehtynä veropetos. Toisaalta edellytyksenä ei ole, että jäädyttämispäätöksen perusteena oleva teko on Suomessa rangaistava samalla rikosnimikkeellä kuin jäädyttämispäätöksen tehneessä jäsenvaltiossa. Riittävää on, että

jäädyttämispäätöksen perusteena oleva teko on Suomessa rangaistava riippumatta siitä, mikä on teon rikosnimike.

Momentissa on myös tarkennettu puitepäätöksen 7 artiklan 1 kohdan d alakohdan edellyttämällä tavalla edellä mainittua kansallisesti rajoittuneita rikoksia koskevaa sääntelyä. Momentin mukaan veron, maksun, tullin tai valuuttatoimen osalta täytäntöönpanosta ei voida kuitenkaan puuttuvan kaksoisrangaistavuuden perusteella kieltäytyä sillä perusteella, että Suomen lainsäädännössä ei aseteta samantyyppisiä veroja tai maksuja tai Suomen lainsäädäntöön ei sisälly samantyyppistä veroja, maksuja tai tulleja tai valuuttatoimia koskevaa sääntelyä kuin jäädyttämispäätöksen tehneen valtion lainsäädäntöön.

Pykälän 2 ja 3 momenttien mukaan tiettyjen tekojen osalta pyydetystä täytäntöönpanosta ei voisi puuttuvan kaksoisrangaistavuuden perusteella kieltäytyä, vaikka ne eivät olisi Suomen lain mukaan rikoksia.

Pykälän 2 *momentin* mukaan vaikka teko ei olisi Suomessa vastaavissa olosuhteissa tehtynä rikos, täytäntöönpanosta ei voida kieltäytyä tällä perusteella, jos teko on jäädyttämispäätöksen tehneen jäsenvaltion lainsäädännön mukaan 3 momentissa tarkoitettu teko ja kyseisen jäsenvaltion laissa säädetty ankarin rangaistus teosta olisi vähintään kolmen vuoden vapausrangaistus.

Pykälän 3 *momentti* sisältäisi luettelon 32 rikoksesta tai rikostyyppistä. Jos jäädyttämispäätöksen perusteena oleva teko olisi täytäntöönpanoa pyytäneen jäsenvaltion lainsäädännön mukaan jokin luettelossa tarkoitetuista teoista ja lisäksi teosta olisi pyynnön esittäneen jäsenvaltion lainsäädännön mukaan säädetty vähintään kolmen vuoden vapausrangaistus, tulisi jäädyttämispäätös panna täytäntöön riippumatta siitä, onko teko Suomessa rikos. Käytännössä pyynnön esittäneen jäsenvaltion viranomaisen ilmoittaisi pyynnössään, että pyynnön perusteena oleva teko olisi sen lain mukaan tietty luetteloon sisältyvä rikos ja että siitä sen lain mukaan voi seurata vähintään kolmen vuoden vapausrangaistus. Lähtökohtaisesti syyttäjä Suomessa ei tutkisi pyynnön esittäneen jäsenvaltion lainsäädännön sisältöä, vaan toisen jäsenvaltion ilmoitukseen luotettaisiin. Jos syyttäjällä olisi perusteltu syy epäillä ilmoituksen oikeellisuutta, se voisi kuitenkin tutkia asian. Syyttäjä voisi siis ensinnäkin tutkia, voiko pyynnön perusteena olevasta rikoksesta toisessa jäsenvaltiossa sen lainsäädännön mukaan seurata pykälässä tarkoitettu kolmen vuoden vapausrangaistus. Lisäksi syyttäjä voisi tutkia, onko pyynnön perusteena oleva teko pyynnön esittäneen jäsenvaltion lainsäädännön mukaan 3 momentin luetteloon kuuluva. Jos syyttäjä tutkisi edellä mainitut kysymykset, se ottaisi huomioon vain pyynnön esittäneen jäsenvaltion lain sisällön. Syyttäjä ei siis tutkisi, onko teko Suomen lain mukaan luetteloon kuuluva tai onko teko Suomen lain mukaan rikos.

Myös siltä osin, kuuluuko pyynnön perusteena oleva teko 3 momentin luetteloon, syyttäjä voisi puuttua vain selviin virheisiin, sillä käsitteet ovat osin laajoja ja tulkinnanvaraisia. Käytännössä syyttäjä voisi puuttua vain tilanteisiin, joissa ilmoitettu teonkuvaus ei selvästikään voisi vastata luetteloon sisältyvää rikosta.

Ehdotetut 2 ja 3 momentit perustuvat puitepäätöksen 3 artiklan 2 kohtaan. Ehdotetussa 3 momentissa oleva luettelo sisältyy puitepäätöksen säännökseen. Toisen jäsenvaltion ilmoittaessa pyynnön perusteena olevan teon sisältyvän luetteloon, tulee syyttäjän myös

ottaa huomioon, että puitepäätos on hyväksytty kaikilla Euroopan unionin virallisilla kielillä, joten myös erikieliset käännökset voivat aiheuttaa eroja käsitteiden tulkinnassa. Ehdotetussa 3 momentissa oleva luettelo vastaa eurooppalaisesta pidätysmääräyksestä ja jäsenvaltioiden välisistä luovuttamismenettelyistä tehdyn puitepäätoksen (2002/584/YOS) 2 artiklan 2 kohdassa olevaa sekä rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Suomen ja muiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä annetun lain (1286/2003) 3 §:n 2 momentissa olevaa luetteloa.

Vaikka syyttäjä ei soveltaessaan pykälän säännöksiä joutuisi tutkimaan, onko teko Suomessa rikos, käytännössä näin olisi lähes poikkeuksetta. Luetteloon sisältyviä tekoja, jotka eivät olisi Suomessa rikoksia, saattaisivat olla esimerkiksi rikollisjärjestöön osallistuminen, jos se pyynnön esittäneessä jäsenvaltiossa olisi määritelty laajemmin rangaistavaksi kuin Suomessa. Suomessa järjestäytyneen rikollisryhmän toimintaan osallistuminen on säädetty rangaistavaksi rikoslain 17 luvun 1a ja 24 §:ssä. Myös terrorismi saattaisi olla pyynnön esittäneessä jäsenvaltiossa säädetty rangaistavaksi laajemmin tunnusmerkistöin kuin Suomessa. Samoin rasismien ja muukalaisvihan osalta pyynnön esittäneessä jäsenvaltiossa saattaisi olla sellaisia tekemuotoja, jotka Suomessa eivät ole rangaistavia.

4 §. *Muut kieltäytymisperusteet.* Pykälä sisältäisi säännökset muista perusteista, joiden johdosta toisen jäsenvaltion jäädyttämispäätöksen täytäntöönpanosta tulee kieltäytyä.

Pykälän 1 momentin 1 kohdan mukaan täytäntöönpanosta tulee kieltäytyä, jos 6 §:ssä tarkoitettua todistusta ei toimiteta, se on puutteellinen tai ei selvästi vastaa jäädyttämispäätöstä. Kieltäytymisperuste perustuu puitepäätoksen 7 artiklan 1 kohdan a alakohtaan. Todistus on keskeinen osa koko puitepäätoksen mukaisen järjestelmän toimintaa. Kyseessä on puitepäätoksessa ja tässä laissa tarkoitettu pyyntö vain, jos toimitetaan 6 §:ssä tarkoitettu todistus. Todistus on keskeinen myös sen vuoksi, että pyynnön esittävä valtio kääntää pyynnön vastaanottavan valtion kielelle tai sen ilmoittamalle muulle Euroopan yhteisöjen toimielinten viralliselle kielelle ainoastaan todistuksen. Itse kansallista jäädyttämis- eli turvaamistointa koskevaa päätöstä ei puitepäätoksen mukaisessa järjestelmässä tarvitse kääntää. Sen tarkistaminen, vastaako toimitettu todistus itse jäädyttämispäätöstä, riippuu pyynnön vastaanottaneen viranomaisen kielitaidosta. Säännönmukaisesti todistuksen yksityiskohtaiseen tarkistamiseen ei kuitenkaan ole tarvetta, sillä lähtökohtaisesti tulee luottaa vieraan valtion oikeusviranomaisen allekirjoittamaan todistukseen. Täytäntöönpanosta tulee kuitenkin kieltäytyä, jos todistus ei selvästi vastaa jäädyttämispäätöstä. Puitepäätoksen mukaan kansallisen jäädyttämispäätöksen tekee sekä todistuksen täyttää ja allekirjoittaa sama oikeusviranomainen. Näin ollen käytännössä jäädyttämispäätöksen ja todistuksen eroavaisuus voisi johtua lähinnä inhimillisestä erehdyksestä.

Momentin 2 kohdan mukaan täytäntöönpanosta tulee kieltäytyä, jos on olemassa koskemattomuus tai erioikeus, joka tekee jäädyttämispäätöksen täytäntöönpanon mahdottomaksi. Kieltäytymisperuste perustuu puitepäätoksen 7 artiklan 1 kohdan b alakohtaan.

Kohdassa tarkoitettu kieltäytymisperuste koskee esimerkiksi tilanteita, joissa täytäntöönpanon kohteena olevaa henkilöä tai omaisuutta koskee kansallisesta lainsäädännöstä tai Suomen kansainvälisistä velvoitteista johtuen oikeudenkäyntiä tai täytäntöönpanoa koskeva erioikeus tai -vapaus. Kohdassa tarkoitettut tilanteet olisivat

todennäköisesti harvinaisia. Lähinnä kyseeseen voisivat tulla tilanteet, joissa täytäntöönpano kohdistuisi vieraan valtion diplomaattiseen edustajaan tai edustuston omaisuuteen ja tiloihin. Todennäköisesti tätäkin harvinaisempia olisivat tilanteet, joissa on kyse perustuslain 30 §:ssä tarkoitetusta kansanedustajan koskemattomuudesta tai perustuslain 113 §:ssä tarkoitetusta tasavallan presidentin rikosoikeudellisesta vastuusta.

Momentin 3 kohdan mukaan jäädyttämispäätöksen täytäntöönpanosta tulee kieltäytyä, jos todistuksessa annetuista tiedoista ilmenee välittömästi, että myöhempi 8 §:ssä tarkoitettu oikeusapu eli niin sanottu lopullinen oikeusapu todistusaineiston siirtämiseksi tai tuomitun menettämisseuraamuksen täytäntöönpanemiseksi ei olisi mahdollista sen vuoksi, että asia olisi jo jäädyttämispäätöksen perusteena olevan teon osalta lopullisesti ratkaistu (*ne bis in idem*).

Kieltäytymisperuste perustuu puitepäätöksen 7 artiklan 1 kohdan c alakohtaan. Puitepäätöksessä ei tarkemmin määritellä niin sanotun *ne bis in idem* –kieltäytymisperusteen sisältöä. Perusteen sisältö määrittyy niin sanottua lopullista oikeusapua koskevien lakien ja kulloinkin tilanteeseen sovellettavaksi tulevien kansainvälisten sopimusten sisällön perusteella. Ne bis in idem -sääntöä koskevia sopimusmääräyksiä sisältyy esimerkiksi eurooppalaiseen oikeusapusopimukseen, vuoden 1990 rahanpesuyleissopimukseen sekä YK:n huumausaineyleissopimukseen.

Ehdotetun 3 kohdan sanamuoto on edellä mainitun vuoksi väljä, jotta sen sisälle mahtuu kussakin lopullista oikeusapua koskevassa tilanteessa mahdollisesti sovellettavaksi tulevan *ne bis in idem* –säännön sisältö. Kohdan sanamuoto kattaa sen vuoksi sekä Suomessa, toisissa jäsenvaltioissa että niin sanotuissa kolmansissa valtioissa annetut ratkaisut edellyttäen, että kyseisellä päätöksellä asia on päätöksen tehneessä valtiossa lopullisesti ratkaistu. Luonnollisesti toisessa valtiossa annettu päätös voitaisiin käytännössä ottaa Suomessa huomioon vain sikäli kuin se on suomalaisten viranomaisten tiedossa. Ehdotetun kohdan sanamuodonkin mukaan täytäntöönpanosta tulee kieltäytyä, mikäli todistuksessa annetuista tiedoista käy *välittömästi* ilmi kieltäytymisperusteen olemassaolo. Ulkomailla annettu, tässä tarkoitettu samaa tekoa koskeva lopullinen päätös saattaa luonnollisesti tulla Suomen viranomaisten tietoon myöhemminkin, esimerkiksi jos henkilö valittaa jäädyttämispäätöksen täytäntöönpanosta.

Momentin 4 kohdan mukaan takavarikkoa koskevan jäädyttämispäätöksen täytäntöönpanosta tulee kieltäytyä, jos asiakirjan, postilähetyksen tai sähkösanoman takavarikko ei olisi sallittu pakkokeinolain 4 luvun 2 tai 3 §:n mukaisesti.

Pykälän 2 momentin säännöksen mukaan täytäntöönpanosta ei olisi heti kieltäydyttävä todistuksen puuttumisen tai puutteellisuuden vuoksi, vaan toisen jäsenvaltion viranomaiselle voitaisiin antaa mahdollisuus korjata puute. Poiketen siitä, mitä 1 momentin 1 kohdassa säädetään, jäädyttämispäätöksen lähettäneelle oikeusviranomaiselle voitaisiin asettaa määräaika, jossa sen olisi esitettävä todistus tai täydennettävä tai korjattava sitä.

5 §. *Toimivaltaiset syyttäjät.* Pykälässä määriteltäisiin ne syyttäjät, jotka ovat toimivaltaisia hoitamaan jäädyttämispäätöksen täytäntöönpanoon liittyviä syyttäjätehtäviä. Pykälän 1 momentin mukaan toimivaltainen syyttäjä määrittyisi pääsääntöisesti sen mukaan, minkä hovioikeuden tuomiopiirin alueella

jäädyttämispyyntöä kohteena oleva omaisuus tai todiste sijaitsee. Ehdotuksen mukaan Suomen ollessa jäädyttämispäätöksen vastaanottava valtio toimivaltaiset syyttäjät olisivat samoja, jotka ovat toimivaltaisia syyttäjiä Suomeen saapuvien pyyntöjen osalta myös rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Suomen ja muiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä annetussa laissa (1286/2003) eli silloin kun Suomeen saapuu niin sanottu ”eurooppalainen pidätysmääräys”. Momentin 1 kohdan mukaan toimivaltaisia syyttäjiä olisivat Helsingin kärjäoikeuden tuomiopiirissä toimivat kihlakunnansyyttäjät, jos jäädyttämispäätöksessä tarkoitettu omaisuus tai todiste sijaitsee Helsingin tai Kouvolan hovioikeuden tuomiopiirin alueella. Momentin 2 kohdan mukaan puolestaan toimivaltaisia olisivat Kuopion kärjäoikeuden tuomiopiirissä toimivat kihlakunnansyyttäjät, jos jäädyttämispäätöksessä tarkoitettu omaisuus tai todiste sijaitsee Itä-Suomen hovioikeuden tuomiopiirin alueella. Momentin 3 kohdan mukaan toimivaltaisia olisivat Oulun kärjäoikeuden tuomiopiirissä toimivat kihlakunnansyyttäjät, jos jäädyttämispäätöksessä tarkoitettu omaisuus tai todiste sijaitsee Rovaniemen hovioikeuden tuomiopiiriin alueella. Tilanteessa, jossa jäädyttämispäätöksessä tarkoitettu omaisuus tai todiste sijaitisi Turun tai Vaasan hovioikeuden tuomiopiirin alueella, toimivaltaisia olisivat Tampereen kärjäoikeuden tuomiopiirissä toimivat kihlakunnansyyttäjät.

Esityksessä on katsottu perustelluksi keskittää Suomeen saapuvien tässä laissa tarkoitettujen jäädyttämispyyntöjen käsittely eurooppalaista pidätysmääräystä koskevaa järjestelmää vastaavasti vain tietyille syyttäjille. Kyseinen järjestely mahdollistaa edellä mainittujen syyttäjien erikoistumisen tässä laissa tarkoitettujen asioiden käsittelyyn. Keskittämisen myötä toisen jäsenvaltion jäädyttämispyyntöjä saapuu samalle syyttäjälle useammin, jolloin asiantuntemuksen kehittyminen on mahdollista. Koska kyseisillä syyttäjillä on myös jo eurooppalaiseen pidätysmääräykseen liittyviä tehtäviä, voidaan olettaa, että heillä jo nykyisin on valmiuksia kansainvälisluonteisten asioiden käsittelyyn.

Pykälän 2 *momentin* mukaan 1 momentissa mainittu kihlakunnansyyttäjä olisi tietyissä tilanteissa toimivaltainen siitä riippumatta, minkä hovioikeuden tuomiopiirin alueella jäädyttämispäätöksessä tarkoitettu omaisuus tai todiste sijaitsee. Näin olisi ensinnäkin, jos omaisuus tai todisteet sijaitsevat usean 1 momentin 1-4 kohdassa tarkoitettun tuomiopiirin alueella. Toiseksi kuka tahansa 1 momentissa mainittu syyttäjä olisi toimivaltainen myös, jos omaisuuden tai todistusaineiston sijainnista ei ole varmuutta. Kolmanneksi momentissa säädetään toimivallan perusteeksi myös muu erityinen syy. Kolmas kriteeri on avoin ja sen tarkoituksena on kattaa muut mahdolliset tilanteet, joissa pääsäännöstä poikkeava toimivaltajärjestely voi olla tarpeen. Tarpeelliseksi on katsottu, että säännöksessä sallittaisiin joustavuutta toimivaltaisen syyttäjän ja siten myös asian käsittelypaikan osalta. Erityisesti turvaamistoimenpiteissä vaadittava nopeus saattaa käytännössä edellyttää pääsäännöstä poikkeavaa käsittelypaikkaa.

Pykälän 3 momentin mukaan erityisestä syystä toimivaltainen syyttäjä voisi olla myös muu kuin 1 momentissa tarkoitettu syyttäjä. Käytännössä erityinen syy siihen, että jäädyttämispäätöksen vastaanottaisi ja 9 §:ssä tarkoitetuin tavoin asiasta päättäisi muu kuin 1 momentissa tarkoitettu syyttäjä, olisi se, että pyyntö saapuisi sellaiseen vuorokauden aikaan tai viikonloppuna, että asiaa ryhtyisi hoitamaan päivystävä syyttäjä, joka ei olisi 1 momentissa tarkoitettu syyttäjä.

Valtakunnansyyttäjänvirasto voisi antaa pykälää tarkempia määräyksiä toimivaltaisista syyttäjistä. Yleisistä syyttäjistä annetun lain (199/1997) 3 §:n 2 momentin mukaan valtakunnansyyttäjä voi antaa syyttäjän toimintaa koskevia yleisiä määräyksiä ja ohjeita. Edellä 1 momentissa tarkoitettujen käräjäoikeuksien tuomiopiirissä toimivista syyttäjistä tultaisiin käytännössä nimeämään tietyt henkilöt, jotka hoitaisivat tässä laissa tarkoitettuja tehtäviä.

6 §. *Jäädymispyynnön lähettäminen Suomeen.* Pykälän 1 momentti sisältää säännöksen siitä, miten pyydetään toisessa jäsenvaltiossa tehdyn jäädymispäätöksen täytäntöönpanoa Suomessa. Säännöksen mukaan toisen jäsenvaltion toimivaltainen oikeusviranomainen lähettää suoraan 5 §:ssä tarkoitettulle toimivaltaiselle syyttäjälle jäädymispäätöksen tai sen jäljennöksen sekä puitepäätöksen liitteenä olevan mallin mukaisen todistuksen. Asiakirjat voitaisiin toimittaa käyttäen mitä tahansa tapaa, josta voidaan esittää kirjallinen todiste niin, että asiakirjojen aitous voidaan todeta. Säännös perustuu puitepäätöksen 4 artiklan 1 kohtaan.

Suomeen toisesta jäsenvaltiosta saapuva täytetty todistus on samalla pyyntö jäädymää eli kohdistaa turvaamistoimenpiteitä todistuksessa tarkoitettuun omaisuuteen. Todistuksella on puitepäätöksen ja nyt ehdotettavan lain mukaisessa järjestelmässä keskeinen merkitys. Todistus yksilöi sen, että kyseessä on tässä laissa tarkoitettu jäädymispyyntö. Todistus on keskeinen myös sen vuoksi, että jäädymispyynnön lähettävä valtio on velvollinen kääntämään pyynnön vastaanottavan valtion kielelle ainoastaan tässä tarkoitettua todistuksen. Pääsääntö on, että pyynnön vastaanottaneen jäsenvaltion oikeusviranomaisten tulee pystyä pelkän todistuksen perusteella päättämään täytäntöönpanotoimista. Todistuksen keskeinen merkitys käy ilmi myös puitepäätöksen 7 artiklan 1 kohdan a ja c alakohdissa ja vastaavasti ehdotetun 4 §:n 1 momentin 1 ja 3 kohdissa olevista kieltäytymisperusteista. Kyseisten kohtien mukaan täytäntöönpanosta tulee kieltäytyä, jos todistusta ei toimiteta, se on puutteellinen tai selvästi ei vastaa jäädymispäätöstä (kansallista turvaamistoimea koskevaa päätöstä). Täytäntöönpanosta tulee kieltäytyä myös, jos *todistuksesta* ilmenee välittömästi, että lopullinen oikeusapu olisi vastoin ne bis in idem -periaatetta. Puitepäätöksessä todetaan, että pyyntö tehdään toimittamalla jäädymispäätös ja puitepäätöksen liitteenä oleva todistus. Puitepäätöksen artikloissa (artiklat 4.1 ja 9.1) kuitenkin vain viitataan todistukseen eikä määrätä siitä, mitä tietoja todistuksen tulee sisältää.

Esityksessä on puitepäätöksen liitteenä olevan todistuksen osalta valittu kansalliseksi lainsäädäntötekniiseksi täytäntöönpanotavaksi niin sanottu referenssi. Tällaista voimaansaattamistapaa on aiemmin käytetty esimerkiksi direktiivien osalta. Tällöin on kotimaisessa säädöksessä säädetty noudatettavaksi esimerkiksi jokin erikseen mainittu direktiivin liite. Puitepäätöksen liitteenä olevan todistuksen osalta tällainen viittaustekniikka on myöskin katsottava mahdolliseksi, sillä liite on niin yksityiskohtainen ja tarkka, että lisäsääntelyä ei tarvita. Todistuksen kirjoittaminen auki pykälään johtaisi lain luettavuuden heikentymiseen. Todistuksen sisällön sovittaminen suomalaisen lakitekstin asuun sisältäisi lisäksi riskin siitä, että todistusta täytettäessä suomalaisten viranomaisten noudattaessa yksinomaan pykälässä esitettyä omaksutaan todistuksen alkuperäistekstin sanamuotoihin nähden väärä tulkinta. Lisäksi todistuksen vastaanottavat toisen jäsenvaltion oikeusviranomaiset edellyttänevät todistuksen toimittamista nimenomaan Euroopan unionin virallisessa lehdessä julkaistussa muodossa. Viimeksi mainitun muodon käyttäminen helpottaa myös käytännön soveltamistoimintaa, sillä todistus pohja on julkaistu Euroopan unionin virallisessa lehdessä kaikilla unionin virallisilla kielillä.

Todistuksen malli on tarkoitus toimittaa sähköisessä muodossa suomalaisten toimivaltaisten oikeusviranomaisten käytettäväksi.

Todistuksen laatikko a sisältää tiedot jäädyttämispäätöksen tehneestä oikeusviranomaisesta.

Laatikko b sisältää tiedot viranomaisesta, joka on toimivaltainen panemaan jäädyttämispäätöksen täytäntöön jäädyttämispäätöksen tehneessä valtiossa, ellei tämä viranomainen ole sama viranomainen, joka on tehnyt jäädyttämispäätöksen. Kyseisen laatikon täyttäminen on vapaaehtoista. Se voi olla täytetty esimerkiksi tilanteissa, joissa jäädyttämispäätöksen osalta käytännön toimista vastaa muu viranomainen kuin laatikossa a tarkoitettu jäädyttämispäätöksen tehnyt viranomainen.

Laatikon c mukaan tilanteessa, jossa on täytetty sekä laatikot a ja b, on yksilöitävä, kummassa laatikossa tarkoitettuun viranomaiseen vaiko molempiin on oltava yhteydessä otettaessa yhteyttä jäädyttämispäätöksen tehneeseen jäsenvaltioon. Laatikko d mahdollistaa keskusviranomaisen nimeämisen. Kyseisen laatikon täyttäminen on sallittua vain Irlannille ja Yhdistyneelle kuningaskunnalle.

Todistuksen laatikossa e yksilöidään kansallinen jäädyttämispäätös ja ilmoitetaan sen tiedot. Laatikossa ilmoitetaan lisäksi, onko päätöksen tarkoituksena tuomittavan tai tuomitun menettämisseuraamuksen turvaaminen vaiko todisteiden säilymisen turvaaminen. Tässä laatikossa ilmoitetaan myös mahdolliset pyynnot todistusaineistoa koskevan jäädyttämispäätöksen täytäntöönpanossa noudatettavista muodollisuuksista ja menettelyistä.

Laatikossa f ilmoitetaan jäädyttämispäätöksen kohteena olevaa täytäntöönpanovaltiossa sijaitsevaa omaisuutta tai todistusaineistoa koskevat tiedot. Laatikon 1 kohdan a alakohdan mukaan tulee ilmoittaa omaisuuden tarkka kuvaus ja tarvittaessa enimmäismäärä, joka tästä omaisuudesta pyritään perimään. Alakohdan mukaan enimmäismäärä ilmoitetaan, jos tällainen enimmäismäärä on ilmoitettu rikoksen tuoton arvoa koskevassa päätöksessä. Alakohta koskee jäädyttämistä menettämisseuraamuksen täytäntöönpanon turvaamiseksi. Jos Suomeen saapuvassa todistuksessa on yksilöity sekä omaisuus että ilmoitettu arvo, joka siitä pyritään perimään, pannaan jäädyttämispäätös täytäntöön ulosottolain mukaisesti niin kuin kansallinen hukkaamiskielto tai vakuustakavarikko. Olettamana on, että todistuksessa yksilöity omaisuus on vain vihjetieto. Jos tästä syntyy epäselvyyttä, tulee todistuksen lähettäneeltä viranomaiselta tiedustella, saadaanko täytäntöönpano kohdistaa tarvittaessa muuhun omaisuuteen, josta sama arvo on perittävissä. Täytäntöönpanon osalta ratkaisevaa on päätöksen eli täytäntöönpanoperusteen sisältö. Jos päätös velvoittaisi kohdistamaan täytäntöönpanon tiettyyn omaisuuteen eikä täytäntöönpanon kohdistaminen mainittuun omaisuuteen olisi kansallisen lainsäädännön mukaan mahdollista, ei päätöstä pantaisi täytäntöön. Toimivaltaisen syyttäjän tulee ilmoittaa tästä täytäntöönpanon mahdottomuudesta päätöksen lähettäneelle toisen jäsenvaltion viranomaiselle.

Laatikon f 1 kohdan b alakohdassa edellytetään ilmoitettavaksi todistusaineiston tarkka kuvaus silloin, kun pyyntö tarkoittaa todistusaineiston turvaamista. Laatikon kohdassa 2 edellytetään ilmoitettavaksi omaisuuden tai todistusaineiston tarkka sijaintipaikka tai, jos se ei ole tiedossa, viimeinen tiedossa oleva sijaintipaikka. Laatikon kohdassa 3

edellytetään lisäksi ilmoitettavaksi osapuoli, jonka hallussa omaisuus tai todistusaineisto on, tai omaisuuden tai todistusaineiston tiedetty tosiasiallinen edunsaaja tilanteessa, jossa tämä ei ole sama kuin rikoksesta epäilty tai tuomittu.

Laatikossa g edellytetään annettavaksi rikoksesta epäiltyjä tai tuomittuja henkilöitä koskevat tiedot.

Laatikossa h edellytetään yksilöitäväksi täytäntöönpanovaltiolta jäädyttämispäätöksen täytäntöönpanon jälkeen edellytetyt toimenpiteet. Tätä niin sanottua jäädyttämistä seuraavaa lopullista oikeusapua selostetaan laajemmin 8 §:n yksityiskohtaisissa perusteluissa. Laatikossa tulee ilmoittaa tieto siitä, että omaisuus tulee säilyttää pyynnön vastaanottaneessa jäsenvaltiossa myöhempää menettämisseuraamuksen täytäntöönpanoa varten. Tässä tilanteessa on lisäksi annettava tiedot menetetyksi tuomitsemista koskevan päätöksen täytäntöönpanoa koskevasta pyynnöstä tai menetetyksi tuomitsemista koskevasta pyynnöstä taikka arvio edellä mainittujen pyyntöjen esittämispäivämäärästä.

Tilanteessa, jossa jäädyttäminen koskisi todistusaineiston turvaamista, tulisi laatikossa antaa tieto siitä, että omaisuus on siirrettävä jäädyttämispäätöksen tehneelle valtiolle todistusaineistona käyttämistä varten ja ilmoitettava, että siirtopyyntö on todistuksen liitteenä. Vaihtoehtoisesti voidaan todistuksessa todeta, että omaisuus on säilytettävä täytäntöönpanovaltiossa, jotta sitä voidaan myöhemmin käyttää todistusaineistona jäädyttämispäätöksen tehneessä valtiossa. Tässä tapauksessa on todistuksessa ilmoitettava myös tulevan todisteiden siirtopyynnön arvioitu esittämispäivämäärä.

Laatikossa i ilmoitetaan tiedot rikoksista, joihin jäädyttämispäätös liittyy. Laatikossa tulee antaa kuvaus jäädyttämispäätöksen perusteluista sekä yhteenveto jäädyttämispäätöksen tehneen ja todistuksen antaneen oikeusviranomaisen tiedossa olleista tosiseikoista. Laatikossa tulee lisäksi ilmoittaa rikoksen tai rikosten luonne ja oikeudellinen luokittelu sekä sovellettavat säännökset ja lait, joiden perusteella jäädyttämispäätös tehtiin.

Jos edellä tarkoitettu teko on rikos, josta jäädyttämispäätöksen tehneessä valtiossa voi seurata enimmillään vähintään kolmen vuoden vapausrangaistus ja teko on jäädyttämispyyntöä tehneen jäsenvaltion lainsäädännön mukaan sellainen rikos, jota puitepäätöksen 3 artiklan 2 kohdassa ja ehdotetun lain 3 §:n 3 momentissa olevassa listassa tarkoitetaan, tulee tieto tästä ilmoittaa laatikon 1 kohdassa. Tällaisessa tilanteessa jäädyttämispäätöksen vastaanottanut valtio ei saa asettaa kyseisen rikoksen osalta jäädyttämispäätöksen täytäntöönpanon edellytykseksi niin sanottua kaksoisrangaistavuutta.

Muista kuin edellä tarkoitetuista niin sanotuista listarikoksista edellytetään laatikon 2 kohdan mukaan annettavan täydellinen kuvaus.

Laatikossa j edellytetään annettavan tiedot asianosaisten – vilpittömässä mielessä toimineet kolmannet osapuolet mukaan lukien – oikeussuojakeinoista jäädyttämispäätöstä vastaan jäädyttämispäätöksen tehneessä jäsenvaltiossa. Laatikon sisältämät tiedot ovat tarpeen, sillä puitepäätöksen 11 artiklan 2 kohdan ja ehdotetun lain 17 §:n mukaan jäädyttämispäätöksen aineelliset perusteet voidaan riitauttaa vain panemalla asia vireille jäädyttämispäätöksen tehneen valtion tuomioistuimessa.

Laatikon tulee sisältää käytettävissä olevien oikeussuojakeinojen kuvaus, mukaan lukien tarvittavat toimenpiteet. Lisäksi tulee mainita tuomioistuin, jossa asia voidaan panna vireille, sekä tiedot siitä, kuka voi panna asian vireille. Tämän lisäksi edellytetään tietoa vireille panemisen määräajoista. Laatikossa tulee lisäksi antaa sen viranomaisen yhteystiedot, jolta on saatavissa lisätietoja menettelystä muutoksen hakemiseksi jäädyttämispäätöksen tehneessä valtiossa sekä siitä, onko oikeusapua ja käännöspalveluja saatavilla.

Laatikossa k on mahdollista ilmoittaa muita tapaukseen liittyviä seikkoja. Laatikko 1 sisältää jäädyttämispäätöksen tehneen oikeusviranomaisen allekirjoituksen ja tiedot kyseisen virkamiehen asemasta.

Pykälän 2 momentin mukaan tilanteessa, jossa 1 momentissa tarkoitetut asiakirjat olisi toimitettu muulle kuin 5 §:ssä tarkoitetulle toimivaltaiselle syyttäjälle, tulisi asiakirjat vastaanottaneen viranomaisen toimittaa asiakirjat edelleen toimivaltaiselle syyttäjälle ja ilmoittaa tästä asiakirjojen siirrosta asiakirjat toimittaneelle vieraan valtion oikeusviranomaiselle. Säännös perustuu puitepäätöksen 4 artiklan 4 kohtaan.

7 §. *Kieli ja käännökset.* Pykälän 1 momentin mukaan Suomeen saapuva todistus on toimitettava joko suomen, ruotsin tai englannin kielellä taikka siihen on liitettävä käännös jollekin näistä kielistä. Toimivaltainen syyttäjä voi hyväksyä myös muulla kuin jollakin kyseisistä kielistä toimitetun todistuksen, jos hyväksymiselle ei muutoin ole estettä. Säännöksen tarkoituksena on, että Suomen viranomaiset voisivat joustavasti hyväksyä myös muilla kielillä tehtyjä todistuksia, vaikka siihen ei olisi velvollisuutta. Suomi tulisi puitepäätöksen 9 artiklan 3 kohdan nojalla tekemään ilmoituksen, jonka mukaan Suomi hyväksyisi todistukset virallisten kielten lisäksi myös englannin kielellä.

Pykälän 2 momentissa kuitenkin edellytettäisiin, että toimivaltainen syyttäjä huolehtii todistuksen kääntämisestä suomen tai ruotsin kielelle. Käytännössä Suomeen toimitettavat todistukset olisivat useimmiten englanninkielisiä ja tässä tarkoitettu käännöstyö olisi siten kääntämistä englannin kielestä suomen tai ruotsin kielelle. Koska keskusrikospoliisilla on syyttäjää paremmat käännösresurssit, voisi syyttäjä pyytää keskusrikospoliisin apua todistuksen kääntämisessä. Todistuksen tulisi olla käytettävissä suomen tai ruotsin kielellä siinä vaiheessa, kun varsinaisiin täytäntöönpanotoimiin ryhdytään sen jälkeen, kun todistuksen vastaanottanut syyttäjä on todennut, että täytäntöönpanopyyntöön voidaan suostua. Käännös tulisi laatia mahdollisimman nopeasti todistuksen saapumisen jälkeen.

Jäädyttämistä pyytävän jäsenvaltion olisi edellä olevan 6 §:n 1 momentin mukaan toimitettava todistuksen lisäksi myös jäädyttämispäätös tai sen jäljennös. Pyynnön esittäneen jäsenvaltion ei kuitenkaan edellytetä kääntävän tätä varsinaista jäädyttämispäätöstä. Säännös perustuu puitepäätöksen 9 artiklan 2 kohtaan, jonka mukaan vain todistus tulee kääntää.

8 §. *Jäädyttämistä seuraava oikeusapu.* Pykälä sisältäisi säännöksen, jonka mukaan jäädyttämistä koskevan pyynnön yhteydessä tulee toimittaa tietoa myös lopullista oikeusapua koskevasta pyynnöstä. Pykälän 1 momentin mukaan jäädyttämispynnön yhteydessä tulee toimittaa pyyntö todistusaineiston siirtämisestä jäädyttämispäätöksen

tehneeseen valtioon (1 kohta) tai pyyntö menetetyksi tuomitsemista koskevan päätöksen täytäntöönpanosta tai menetetyksi tuomitsemisesta (2 kohta) taikka pyyntö siitä, että omaisuus jää Suomeen odotettaessa 1 tai 2 kohdassa tarkoitettua pyyntöä (3 kohta). Viimeisessä kohdassa tarkoitettussa tilanteessa on ilmoitettava 1 tai 2 kohdassa tarkoitettua pyynnön arvioitu esittämisajankohta.

Pykälän 2 *momentin* mukaan 1 momentin 1 ja 2 kohdassa tarkoitettua pyyntöä käsitellään niin kuin niistä on erikseen sovittu tai säädetty. Siten 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettujen pyyntöjen osalta sovellettaisiin kansainvälisen rikosoikeusapulain, pakkokeinolain ja kussakin tilanteessa kyseeseen tulevien sopimusten säännöksiä ja määräyksiä. Esimerkiksi pakkokeinolain 4 luvun 15a §:n mukaan, jos esine tai asiakirja on takavarikoitu käytettäväksi todisteena vieraan valtion viranomaisen käsiteltävänä olevassa rikosasiassa, voi tuomioistuimien takavarikoimisesta päättäneen viranomaisen pyynnöstä päättää, että esine tai asiakirja saadaan tarvittaessa tietyin ehdoin luovuttaa pyynnön esittäneen valtion viranomaiselle. Koska syyttäjä 9 §:n mukaan päättää täytäntöönpanotoimiin ryhtymisestä takavarikosta säädettyssä järjestyksessä tilanteessa, jossa toisesta jäsenvaltiosta saapunut jäädytyspyyntö vastaa asiallisesti takavarikkoa, voi pakkokeinolain 4 luvun 15a §:n mukaisissa tilanteissa todisteen siirtämistä koskevan pyynnön tuomioistuimelle tehdä kyseinen syyttäjä.

Puitepäättöksen 10 artiklan 3 kohta edellyttää, että momentin 1 kohdassa tarkoitettua lopullisesta oikeusavusta eli todisteiden siirtämisestä ei saa kieltäytyä puuttuvaan kaksoisrangaistavuuteen vedoten, jos pyyntö koskee tämän lain 3 §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitettuja tilanteita eli kyseessä on niin sanottu listarikos, josta voi pyynnön esittäneessä valtiossa seurata vähintään kolmen vuoden vapausrangaistus. Kyseinen puitepäättöksen määräys ei kuitenkaan edellytä lainsäädäntötoimia, sillä voimassaolevan lainsäädännönkään mukaan todisteiden siirtäminen vieraaseen valtioon ei edellytä kaksoisrangaistavuuden täyttymistä. Kaksoisrangaistavuus on kansainvälisen rikosoikeusapulain 15 §:n 1 momentin mukaan edellytyksenä vain, jos kyseeseen tuleva toimi edellyttäisi pakkokeinolaissa tarkoitettujen pakkokeinojen käyttämistä. Itse todisteiden siirtäminen vieraaseen valtioon ei enää edellytä pakkokeinojen käyttämistä, sillä tarvittavat pakkokeinot on käytetty jo pantaessa jäädyttämispäätös täytäntöön siinä järjestyksessä, mitä takavarikosta on säädetty.

Myös 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettujen pyyntöjen eli tuomittua menettämisseuraamusta koskevan päätöksen täytäntöönpanoa tai menetetyksi tuomitsemista koskevan pyynnön osalta noudatetaan, mitä siitä on erikseen säädetty. Näin ollen noudatettaisiin tilanteesta riippuen kansainvälistä yhteistoimintalakia tai pohjoismaista yhteistoimintalakia sekä sovellettavaksi tulevia kansainvälisiä sopimuksia, kuten Euroopan neuvoston vuoden 1990 rahanpesuyleissopimusta. Kansainvälisen yhteistoimintalain soveltamisalaan kuuluva jäädyttämispäätöksen yhteydessä saapuva täytäntöönpanopyyntö tulisi toimittaa oikeusministeriölle, joka kansainvälisen yhteistoimintalain 5 §:n mukaisesti päättää menettämisseuraamuksen täytäntöönpanosta Suomessa. Vastaavasti pohjoismaisen yhteistoimintalain soveltamisalaan kuuluva pyyntö tulisi toimittaa kyseisen lain 24 §:ään ehdotetun muutoksen mukaisesti oikeusrekisterikeskukselle.

Puitepäättöksen 10 artikla, erityisesti sen 2 kohta, on osin tulkinnanvarainen sen osalta, edellytetäänkö, että niin sanottua lopullista oikeusapua koskeva pyyntö toimitetaan kaikissa tapauksissa sen lisäksi, että se tietyissä tilanteissa liitetään toimitettavaan

jäädyttämistä koskevaan todistukseen, myös siinä järjestyksessä ja niitä reittejä pitkin kuin lopullisen oikeusavun osalta on nykyisin kansainvälisesti sovittu. Tämä tulkinnanvaraisuus koskee erityisesti tilanteita, joissa jäädyttämistä koskevan pyynnön tekemisen hetkellä on tehtävissä myös lopullista oikeusapua koskeva pyyntö. Vaikka pääsääntönä säilyy voimassaolevien reittien käyttäminen, ei Suomen tällaisissa tilanteissa tarvinne pyynnön vastaanottavana valtiona ehdottomasti edellyttää, että lopullista oikeusapua koskeva pyyntö toimitettaisiin kahta reittiä. On riittävää, että lopullista oikeusapua koskevan pyynnön jäädyttämispynnön yhteydessä vastaanottava syyttäjä toimittaa pyynnön tarvittaessa oikealle toimivaltaiselle viranomaiselle ja ilmoittaa tästä siirrosta jäädyttämispäätöksen lähettäneelle oikeusviranomaiselle. Tätä edellyttää jo ehdotetun pykälän 2 momentin sanamuoto, jonka mukaan tässä tarkoitettut pyynnot käsitellään, niin kuin niistä on erikseen sovittu tai säädetty.

Tilanteessa, jossa lopullista oikeusapua koskeva pyyntö tulisi esitettäväksi todistuksessa arvioiduin tavoin myöhemmän ajankohtana, on riittävää, että lopullista oikeusapua koskeva pyyntö toimitetaan Suomen viranomaisille yhtä reittiä. Jos pyyntö saapuu jäädyttämispynnön vastaanottaneelle syyttäjälle, tulee asianomaisen syyttäjän tarvittaessa toimittaa pyyntö asiassa toimivaltaiselle Suomen viranomaiselle ja ilmoittaa tästä siirrosta jäädyttämispäätöksen lähettäneelle oikeusviranomaiselle. Jos taas lopullista oikeusapua koskeva pyyntö saapuu jollekin muulle viranomaiselle kuin jäädyttämispynnön vastaanottaneelle syyttäjälle, tulee edellä mainitulle syyttäjälle viipymättä toimittaa tieto tästä pyynnöstä.

Pykälän säännökset perustuvat puitepäätöksen 10 artiklaan.

9 §. *Jäädyttämispäätöksen täytäntöönpanosta päättäminen.* Pykälän 1 momentin mukaan toimivaltainen syyttäjä päättää, voidaanko toisen jäsenvaltion oikeusviranomaisen lähettämä jäädyttämispäätös panna Suomessa tämän lain nojalla täytäntöön. Mikäli jäädyttämispäätös kuuluu tämän lain soveltamisalaan eikä ole tämän lain mukaista perustetta kieltäytyä täytäntöönpanosta tai lykätä täytäntöönpanoa, syyttäjän tulee määrätä jäädyttämispäätöksen kohteena oleva omaisuus jädtytettäväksi.

Syyttäjän tulee ensinnäkin tarkastaa, onko pyyntö 1 ja 2 §:n mukaisesti lain soveltamisalaan kuuluva jädtyttämispyyntö. Syyttäjän tulee myös tarkastaa kieltäytymisperusteet, joista säädetään tämän lain 3 ja 4 §:ssä. Jädtyttämispäätöksen täytäntöönpanosta tulee kieltäytyä, jos 3 §:ssä tarkoitettu kaksoisrangaistavuuden edellytys ei täyty tilanteessa, jossa kaksoisrangaistavuuden täyttymistä pykälän mukaan edellytetään. Täytäntöönpanosta tulee kieltäytyä myös, jos on olemassa jokin 4 §:ssä tarkoitettu kieltäytymisperuste.

Syyttäjän tulee ennen päätöksen tekemistä myös harkita, tulisiko täytäntöönpanoa 14 §:n nojalla lykätä sen vuoksi, että täytäntöönpano saattaisi haitata käynnissä olevaa rikoksen selvittämistä.

Tässä vaiheessa tulee, mikäli mahdollista, tehdä myös päätös 12 §:ssä tarkoitettulla tavalla jädtyttämisen kestosta.

Pykälän 2 momentin mukaan syyttäjän tulee ilmoittaa 1 momentissa tarkoitettusta päätöksestään jädtyttämispäätöksen tehneen jäsenvaltion toimivaltaiselle oikeusviranomaiselle viipymättä ja mikäli mahdollista 24 tunnin kuluessa

jäädättämispäätöksen vastaanottamisesta. Mainittu 24 tunnin aikaraja perustuu puitepäätöksen 5 artiklan 3 kohtaan.

Pykälän 3 *momentti* sisältää mekanismin, jolla varmistetaan syyttäjän, poliisin ja tullin välinen koordinaatio ja tiedonkulku. Momentin mukaan toimivaltaisen syyttäjän on ennen 1 momentissa tarkoitettua päätöksen tekemistä ilmoitettava keskusrikospoliisille ja Tullihallitukselle vastaanottamastaan jäädättämispäätöksestä. Ilmoittaminen on tärkeää erityisesti 14 §:ssä tarkoitettua käynnissä olevaa rikoksen selvittämistä koskevan lykkäämisperusteen olemassaolon selvittämiseksi. Mainittujen viranomaisten on ilman aiheetonta viivytystä syyttäjän ilmoituksen saatuaan ilmoitettava syyttäjälle, onko käynnissä sellainen 14 §:n 1 momentissa tarkoitettu rikoksen selvittäminen, jota jäädättämispäätöksen täytäntöönpano saattaisi haitata. Keskusrikospoliisin ja Tullihallituksen tulisi vastata syyttäjälle erittäin nopeasti, jotta pykälän 2 momentissa tarkoitettua, syyttäjän päätöksenteolle asetettua 24 tunnin tavoiteajassa voitaisiin pysyä. Käytännössä syyttäjä voisi jäädättämispäätöksen vastaanottamisesta ilmoittaessaan ilmoittaa ajan, jonka kuluttua hän aikoo ilmoittaa päätöksestään jäädättämispäätöksen lähettäneelle valtiolle. Jos keskusrikospoliisi tai Tullihallitus ei vastaisi kyselyyn ennen tämän määräajan loppumista, syyttäjä voisi tarvittaessa lähettää päätöksensä tiedoksi jäädättämispäätöksen lähettäneelle valtiolle siitä huolimatta.

10 §. *Täytäntöönpano.* Pykälässä säädettäisiin siitä, miten toisen jäsenvaltion jäädättämispäätös pannaan täytäntöön sen jälkeen, kun syyttäjä on 9 §:n nojalla määrännyt jäädättämispäätöksen kohteena olevan omaisuuden jäädettäväksi. Pykälän mukaan syyttäjän olisi viipymättä toimitettava jäädättämispäätös kihlakunnanvoudille tai esitutkintaviranomaiselle täytäntöönpantavaksi kuten vastaava kansallinen turvaamistoimi. Hukkaamiskieltona tai vakuustakavarikkona täytäntöönpantava jäädättämispäätös pantaisiin siten täytäntöön siten kuin ulosottolain 7 luvussa säädetään ja takavarikkona täytäntöönpantava jäädättämispäätös soveltuvin osin siten kuin pakkokeinolain 4 luvun 2-4 §:ssä, 6-10 §:ssä, 11 §:n 1 momentissa ja 17-19 §:ssä säädetään.

Pakkokeinolain 4 luvun mukaisen järjestyksen noudattaminen takavarikon osalta merkitsee käytännössä sitä, että syyttäjä pyytää esitutkintaviranomaista suorittamaan takavarikoinnin ja sen edellyttämät käytännön toimenpiteet.

Pakkokeinolain 3 luvussa tarkoitettua tuomioistuimen määräämän hukkaamiskiellon tai vakuustakavarikon täytäntöönpanojärjestyksen noudattaminen merkitsisi sitä, että syyttäjä toimittaisi jäädättämispäätöksen edelleen ulosottoviranomaisille täytäntöönpantavaksi. Se, jota täytäntöönpano koskee, saisi esimerkiksi tiedon jäädättämispäätöksestä viimeistään täytäntöönpanotoimituksessa tai ulosottolain 3 luvun 36 §:ssä tarkoitettua jälki-ilmoituksesta.

Vaikka esimerkiksi pakkokeinolain 3 luvun 4 §:n 1 momentissa tarkoitettu säännös niin sanotusta torjuntavakuudesta ei tule sovellettavaksi, torjuntavakuuden asettaminen lieene mahdollista ulosottoviranomaisten suorittaman täytäntöönpanovaiheen yhteydessä ulosottolain 7 luvun 12 §:n nojalla. Torjuntavakuus voitaneen asettaa kuitenkin vain silloin, kun kyseessä on arvon turvaaminen ja todistuksessa on ilmoitettu mahdollisen omaisuuden lisäksi myös turvattavan arvon tarkka määrä.

Kun jäädyttämispäätös pannaan täytäntöön takavarikosta säädettyssä järjestyksessä, täytäntöönpanosta huolehtisi esitutkintaviranomainen. Tällöin tulisi noudattaa soveltuvin osin, mitä pakkokeinolain 4 luvun 2 – 4 §:ssä, 6-10 §:ssä, 11 §:n 1 momentissa ja 17 – 19 §:ssä säädetään. Pakkokeinolain 4 luvun 2 – 4 §:n noudattaminen soveltuvin osin merkitsisi sitä, että pakkokeinolain 4 luvun 2 – 4 §:n säännökset asiakirjan, postilähetyksen ja sähkösanoman takavarikosta ja niiden edellytyksistä, samoin kuin säännökset lähetyksen pysäyttämisestä takavarikkoa varten tulevat soveltuvin osin sovellettaviksi. Tämä koskee erityisesti mainituissa 2 ja 3 §:ssä säädettyjä rangaistavuuskynnyksiä takavarikon edellytyksenä.

Pakkokeinolain 4 luvun 7 §:n soveltuvin osin tapahtuva soveltaminen merkitsee muun muassa sitä, että se, jonka luona takavarikointi suoritetaan, saa tiedon jäädyttämispäätöksestä mainitun pykälän säännösten mukaisesti.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin vieraan valtion pyytämän erityisen menettelyn noudattamisesta. Pykälän mukaan täytäntöönpanossa tulisi noudattaa jäädyttämispäätöksen lähettäneen jäsenvaltion toimivaltaisen oikeusviranomaisen ilmoittamia muodollisuuksia ja menettelyjä, jos se olisi tarpeen todisteen pätevyyden varmistamiseksi. Lisäedellytyksenä on, että pyydetty muodot ja menettelyt eivät olisi Suomen lainsäädännön perusperiaatteiden vastaisia.

Pykälän 2 momentti perustuu puitepäätöksen 5 artiklan 1 kohtaan. Vastaava säännös on jo voimassaolevassa lainsäädännössä. Kansainvälisen rikosoikeusapulain 11 §:n 1 momentin mukaan oikeusapupyynnön toimeenpanossa on noudatettava pyynnössä esitettyä erityistä muotoa tai menettelyä, jollei se ole Suomen lainsäädännön perusperiaatteiden vastaista eikä asiasta ole erikseen toisin säädetty tai Suomea sitovista kansainvälisistä velvoitteista muuta johdu. Kyseinen oikeusapulain säännös koskee myös muille kuin EU:n jäsenvaltion viranomaisille annettavaa oikeusapua.

11 §. *Ilmoittaminen täytäntöönpanon loppuunsaattamisesta.* Ehdotettu pykälä sisältää säännöksen toisen jäsenvaltion jäädyttämispäätöksen täytäntöönpanotoimien loppuunsaattamisesta tehtävästä ilmoituksesta. Sen mukaan toimivaltaisen syyttäjän tulee ilmoittaa jäädyttämispäätöksen täytäntöönpanosta jäädyttämispäätöksen lähettäneen jäsenvaltion toimivaltaiselle oikeusviranomaiselle viipymättä käyttäen mitä tahansa tapaa, josta voidaan esittää kirjallinen todiste.

Pykälä perustuu puitepäätöksen 5 artiklan 1 kohdan 3 kappaleeseen.

12 §. *Jäädyttämisen kesto.* Ehdotettu pykälä sisältää säännökset jäädyttämisen kestosta ja sille asetettavista aikarajoista. Pykälän 1 momentin mukaan pääsääntönä on, että täytäntöönpanotua toimenpidettä ei saisi peruuttaa, ennen kuin Suomen viranomaiset ovat tehneet päätöksen 8 §:n 1 momentin 1 tai 2 kohdassa tarkoitetun, kyseistä omaisuutta tai esinettä koskevaa niin sanottua lopullista oikeusapua koskevan pyynnön johdosta. Tämä lopullista oikeusapua koskeva pyyntö koskisi joko 1 kohdan mukaisesti todistusaineiston siirtämistä toiseen jäsenvaltioon tai 2 kohdan mukaisesti menetetyksi tuomitsemista koskevan päätöksen täytäntöönpanoa tai menetetyksi tuomitsemista.

Pykälän 2 momentin mukaan toimivaltaisen syyttäjän olisi kuitenkin aina asetettava määräaika, jonka toimenpide on voimassa. Voimassaolevassa laissa (pakkokeinolain 3 luvun 6a §:n 2 momentti ja 4 luvun 15a §:n 2 momentti) on vastaavankaltainen säännös

määräajan asettamisesta. Voimassaolevassakin laissa asetettavan määräajan pituus on jätetty asiasta päättävän viranomaisen (tuomioistuimen) harkintaan. Kyseisiä säännöksiä koskevassa hallituksen esityksessä (HE 61/1993 vp) on todettu voitavan lähteä siitä, että eräänlaisena ohjeellisena määräaikana voidaan pitää 60 päivän määräaikaa.

Myöskään nyt ehdotettavassa säännöksessä ei pykälään kirjattaisi mitään kiinteää aikaa. Asetettavaa määräaikaa harkittaessa voidaan käytännössä ottaa huomioon 6 §:ssä tarkoitetun todistuksen h laatikossa ilmoitettu tieto niin sanottua lopullista oikeusapupyynnöstä koskevan pyynnön arvioidusta esittämisajankohdasta. Jos lopullista oikeusapua koskeva pyyntö olisi jo jäädyttämispyynnön mukana, vaikuttaa asetettavan määräajan pituuteen lähinnä se, kuinka kauan Suomen viranomaiset käsittelevät lopullista oikeusapua koskevaa pyyntöä. Ehdotetun säännöksen mukaan syyttäjän olisi kuitenkin tiedusteltava jäädyttämis päätöksen tehneen viranomaisen käsitystä määräajasta ennen sen asettamista. Syyttäjän tulisi pyrkiä asettamaan määräaika jo 9 §:n 1 momentissa tarkoitettua päätöstä tehdessään. Tämä lienee useimmissa tapauksissa mahdollista, sillä jäädyttämis päätöksen lähettäneen toisen jäsenvaltion viranomaisen konsultointi voinee olla melko vapaamuotoista. Jos asian kiireellisyydestä johtuen konsultointi ei ole mahdollista, voidaan käytännössä toimia niin, että syyttäjä tekee ensin päätöksen siitä, voidaanko toisen jäsenvaltion jäädyttämispyyntöön suostua ja siirtää jäädyttämis päätöksen täytäntöön pantavaksi siinä järjestyksessä kuin 10 §:ssä säädetään. Asetettaessa määräaika vasta 9 §:n 1 momentissa tarkoitetun päätöksen tekemisen jälkeen syyttäjän olisi ilmoittaessaan pyynnön esittäneelle jäsenvaltiolle 9 §:n 2 momentin mukaisesti jäädyttämispyyntöä koskevasta päätöksestään ilmoitettava aikovansa asettaa esimerkiksi 60 päivän määräaika jäädyttämisen kestolle. Pynnön esittäneellä jäsenvaltiolla olisi näin mahdollisuus esittää huomionsa asetettavasta määräajasta. Kommenttien vastaanottamisen jälkeen syyttäjä voi tehdä päätöksen määräajasta ja saattaa päätöksensä kyseisen jäädyttämis päätöksen käytännön täytäntöönpanotoimia suorittavan esitutkinta- tai ulosottoviranomaisen sekä kyseisen toisen jäsenvaltion oikeusviranomaisen tietoon. Toiselle jäsenvaltiolle tehtävässä määräaikaa koskevaa päätöstä koskevassa ilmoituksessa olisi tuotava selkeästi ilmi, että jäädytys raukeaa määräajan päätyttyä ja että asianomainen syyttäjä voi ehdotetun momentin mukaisesti kyseisen jäsenvaltion toimivaltaisen oikeusviranomaisten ennen määräajan päättymistä tekemästä pyynnöstä pidentää asettamaansa määräaikaa.

Jos pyynnön esittäneen jäsenvaltion kommentit eivät saapuisi kohtuullisessa ajassa, tulisi syyttäjän tehdä päätös määräajasta ilman pyynnön esittäneen jäsenvaltion kommentteja ja ilmoittaa päätöksestään kyseisen jäsenvaltion toimivaltaiselle oikeusviranomaisille.

Pykälän 3 *momentti* sisältäisi säännökset täytäntöönpanon lopettamisesta jäädyttämis päätöksen tehneen jäsenvaltion ilmoituksen johdosta. Momentin mukaan toimenpide on peruutettava viipymättä, jos jäädyttämis päätöksen lähettänyt oikeusviranomainen ilmoittaa jäädyttämis päätöksen peruuttamisesta.

Pykälän säännökset perustuvat puitepäätöksen 6 artiklaan.

13 §. *Täytäntöönpanon mahdottomuus.* Pykälässä säädettäisiin pyynnön esittäneen jäsenvaltion konsultoinnista ja tietojen vaihdosta tilanteessa, jossa jäädytettäväksi pyydetty omaisuus ei löydy. Pykälän mukaan, jos jäädyttämis päätöstä on käytännössä mahdotonta panna täytäntöön siitä syystä, että omaisuus tai todistusaineisto on kadonnut

tai tuhoutunut tai sitä ei pystytä löytämään todistuksessa mainitusta paikasta taikka omaisuuden tai todistusaineiston sijaintipaikkaa ei ole riittävän tarkasti ilmoitettu edes jäädyttämispäätöksen lähettäneen jäsenvaltion kanssa käytyjen neuvottelujen jälkeen, toimivaltaisen syyttäjän on viipymättä ilmoitettava tästä jäädyttämispäätöksen tehneen valtion toimivaltaiselle oikeusviranomaiselle.

Pykälä perustuu puitepäätöksen 7 artiklan 4 kohtaan.

14 §. *Täytäntöönpanon lykkääminen.* Pykälässä säädettäisiin tilanteista, joissa toisen jäsenvaltion jäädyttämispäätöksen täytäntöönpanoa saataisiin lykätä sekä lykkäämisen osalta noudatettavasta menettelystä. Pykälän 1 momentin mukaan toimivaltaisen syyttäjä voi lykätä jäädyttämispäätöksen täytäntöönpanoa, jos täytäntöönpano saattaisi haitata käynnissä olevaa rikoksen selvittämistä. Tällainen tilanne saattaisi olla käsillä, jos vieraan valtion jäädyttämispäätöksen täytäntöönpano kohdistuisi esimerkiksi sellaisen henkilön omaisuuteen, jota myös Suomen viranomaiset epäilevät jostakin rikoksesta. Täytäntöönpano saattaisi tällöin paljastaa tutkinnan kohteena olevalle henkilölle häneen kohdistuvien rikosepäilyjen olemassaolon ja näin asiallisesti haitata myös Suomen viranomaisten suorittamaa rikoksen selvittämistä. Säännöksessä valittu sanamuoto *rikoksen selvittäminen* kattaa myös vaiheen ennen varsinaisen esitutkinnan aloittamista. Edellytyksenä kuitenkin on, että rikos, jota selvitetään, on jo tapahtunut. Sanamuoto ei siten kata vaihetta, jossa olisi kyse tiedustelutoiminnasta tai rikoksen estämisestä. Säännös perustuu puitepäätöksen 8 artiklan 1 kohdan a alakohtaan.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin jäädyttämispäätöksen lähettäneen jäsenvaltion informoimisesta. Sen mukaan täytäntöönpanon lykkäämisestä ja sen perusteista on ilmoitettava viipymättä jäädyttämispäätöksen lähettäneen jäsenvaltion oikeusviranomaiselle tavalla, josta voidaan esittää kirjallinen todiste. Lykkäämisen odotettavissa olevasta kestosta olisi myöskin ilmoitettava, mikäli sen arvioiminen on mahdollista. Lykkäämispäätöksen tekisi se syyttäjä, joka päättää toisen jäsenvaltion lähettämän jäädyttämispyyntönsä täytäntöönpanotoimiin ryhtymisestä. Lykkäämispäätös voitaisiin ja tulisi pyrkiä tekemään samassa yhteydessä kuin päätös siitä, että jäädyttämispäätöksen täytäntöönpanotoimiin voidaan ryhtyä, koska esimerkiksi kieltäytymisperusteista mikään ei tule sovellettavaksi. Tämän vuoksi syyttäjän tulisi ennen päätöksen tekemistä tiedustella esitutkintaviranomaisilta, onko Suomessa käynnissä rikoksen selvittäminen, jota jäädyttämispäätöksen täytäntöönpano haittaisi. Lykkäämispäätös voidaan kuitenkin tarvittaessa tehdä vasta myöhemmässä vaiheessa, jos mahdollinen rikoksen selvittämisen vaikeutuminen tulisi tietoon vasta sen jälkeen, kun vastaus jäädyttämispäätöksen täytäntöönpanopyyntönsä hyväksymisestä on jo lähetetty kyseiselle jäsenvaltiolle. Tällöin kyseiselle jäsenvaltiolle tulee erikseen ilmoittaa lykkäämistä koskevasta päätöksestä.

Momentin säännös perustuu puitepäätöksen 8 artiklan 2 kohtaan.

Pykälän 3 momentissa säädetään jäädyttämispäätöksen täytäntöönpanosta sen jälkeen, kun lykkäämisperustetta ei enää ole. Momentin mukaan tällöin on viipymättä ryhdyttävä toimenpiteisiin jäädyttämispäätöksen täytäntöönpanemiseksi ja ilmoitettava siitä jäädyttämispäätöksen lähettäneen jäsenvaltion oikeusviranomaiselle 2 momentissa tarkoitettulla tavalla. Säännöksen tehokas soveltaminen edellyttää, että lykkäämispäätöksen tehnyt syyttäjä seuraa tilannetta lykkäämisperusteen olemassaolon osalta. Tämä edellyttää käytännössä esimerkiksi sitä, että se viranomainen, jonka

suorittamaa rikoksen selvittämistä jäädyttämispäätöksen täytäntöönpano haittaisi, ilmoittaa lykkäämispäätöksen tehneelle syyttäjälle, kun täytäntöönpano voi rikoksen selvittämistä haittaamatta tapahtua.

15 §. *Muut pakkokeinot.* Pykälän mukaan muita pakkokeinoja kuin hukkaamiskieltoa tai vakuustakavarikkoa taikka takavarikkoa voidaan käyttää jäädyttämispäätöksen täytäntöönpanemiseksi, niin kuin siitä on säädetty kansainvälisessä rikosoikeusapulaissa ja pakkokeinolaissa. Säännös merkitsee muun muassa sitä, että muiden pakkokeinojen osalta noudatetaan kansainvälisen rikosoikeusapulain 15 §:n säännöstä, jonka mukaan oikeusapupyynnön tarkoittaessa tai sen täytäntöönpanon edellyttäessä pakkokeinolaissa tarkoitettujen pakkokeinojen käyttämistä, ei pakkokeinoja saa käyttää, jos tämä ei Suomen lain mukaan olisi sallittua, jos pyynnön perusteena oleva teko olisi tehty Suomessa vastaavissa olosuhteissa. Näin ollen esimerkiksi suoritettaessa pakkokeinolain 5 luvun 1 §:n mukaisesti kotietsintää takavarikoitavan esineen löytämiseksi, on edellytyksenä, että teko olisi Suomessa vastaavissa olosuhteissa tehtynä säännöksessä edellytetty rikos.

Pykälä perustuu puitepäätöksen 5 artiklan 2 kohtaan.

### 3 luku. Muutoksenhaku

16 §. *Valittaminen jäädyttämispäätöksen täytäntöönpanosta.* Pykälän 1 momentin mukaan se, jota jäädyttämispäätös koskee, voisi saattaa 9 §:n 1 momentissa tarkoitetun jäädyttämispäätöksen täytäntöönpanoa sekä 12 §:n 2 momentissa tarkoitetun jäädyttämisen kestoa koskevan syyttäjän päätöksen käräjäoikeuden käsiteltäväksi. Se, jota jäädyttämispäätös koskee, voisi siten valittaa käräjäoikeudelle syyttäjän 9 §:n 1 momentissa tarkoitetusta päätöksestä, jolla syyttäjä päättää panna toisen jäsenvaltion oikeusviranomaisen tekemän jäädyttämispäätöksen tämän lain nojalla täytäntöön ja määrää jäädyttämispäätöksen kohteena olevan omaisuuden jäädytettäväksi. Näin ollen syyttäjän päätöksestä esimerkiksi kieltäytymisperusteiden osalta voisi valittaa. Jäädyttämispäätöksen kohteena oleva henkilö voisi valittaa myös 12 §:n 2 momentissa tarkoitetusta päätöksestä, jolla syyttäjä on asettanut määräjän jäädyttämisen kestolle tai pidentänyt tätä määräaika.

Pykälän 1 momentin mukaan asian käsittelyssä noudatetaan soveltuvin osin, mitä pakkokeinolain 1 luvun 9 §:n 2 momentissa ja 14 §:ssä, 4 luvun 13 §:ssä sekä tässä laissa säädetään. Säännös merkitsee esimerkiksi sitä, että käräjäoikeus on päätösvaltainen myös, kun siinä on yksin puheenjohtaja ja että asia on otettava käsiteltäväksi viipymättä. Istunto voidaan myös pitää muuna aikana ja muussa paikassa kuin yleisen alioikeuden istunnosta säädetään. Lisäksi viittaus merkitsee sitä, että tuomioistuimen on varattava niille, joita asia koskee, tilaisuus tulla kuulluksi. Kenenkään poissaolo ei kuitenkaan estä asian ratkaisemista.

Kun jäädyttämispäätös pannaan täytäntöön hukkaamiskiellosta tai vakuustakavarikosta säädettyssä järjestyksessä, täytäntöönpanosta saa pykälän 2 momentin mukaan muutoin valittaa soveltuvin osin siinä järjestyksessä kuin hukkaamiskieltoa tai vakuustakavarikkoa koskevan päätöksen täytäntöönpanon osalta on säädetty. Säännös merkitsee sitä, että syyttäjän siirrettyä jäädyttämispäätöksen täytäntöönpantavaksi hukkaamiskiellosta tai vakuustakavarikosta säädettyssä järjestyksessä ulosottoviranomaisille, ulosottoviranomaisen toimista valitetaan ulosottolain

mukaisessa järjestyksessä niin kuin hukkaamiskiellon ja vakuustakavarikon täytäntöönpanosta valitetaan vastaavissa kansallisissa tapauksissa.

Pykälän 3 momentissa säädetään toimivaltaisista käräjäoikeuksista. Esityksessä on katsottu perustelluksi keskittää tässä laissa tarkoitettujen asioiden käsittely vain tiettyihin tuomioistuimiin. Momentissa tarkoitettut käräjäoikeudet ovat samoja, jotka käsittelevät niin sanottuun eurooppalaiseen pidätysmääräykseen perustuvia rikoksen johdosta tapahtuvaa luovuttamista koskevia asioita rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Suomen ja muiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä annetussa laissa (1286/2003) säädetyn mukaisesti. Vastaavasti on esityksen 5 §:ssä toimivaltaisten syyttäjien osalta valittu ratkaisu, jossa asioita käsittelevät samat syyttäjät, jotka käsittelevät Suomeen saapuvia ”eurooppalaisia pidätysmääräyksiä”. Valittu ratkaisu mahdollistaa tässä tarkoitettuja asioita koskevan asiantuntemuksen kehittymisen ja sen myötä mahdollisesti asioiden entistä nopeamman ja joustavamman käsittelyn, joka tehostaa toisten jäsenvaltioiden kanssa tehtävää yhteistyötä.

Pykälän 3 momentissa tarkoitettut käräjäoikeudet olisivat toimivaltaisia käsittelemään sekä 1 että 2 momentissa tarkoitettuja asioita. Pykälän 1 ja 2 momentissa tarkoitettut asiat liittyvät niin kiinteästi toisiinsa, että molemmat asiat on tarkoituksenmukaista käsitellä samassa käräjäoikeudessa. Tämä merkitsisi muun muassa sitä, että esimerkiksi 2 momentissa tarkoitettussa tilanteessa, jossa täytäntöönpano olisi tapahtunut hukkaamiskiellosta tai vakuustakavarikosta säädettyssä järjestyksessä, toimivaltainen tuomioistuin poikkeaisi siitä, mitä säädetään asetuksessa käräjäoikeuksien tuomiopiireistä ulosottovalituksia koskevissa asioissa (713/1996). Ulosottovalitus tehtäisiin siten samaan käräjäoikeuteen, joka olisi toimivaltainen käsittelemään syyttäjän 9 §:n 1 momentissa tarkoitettua päätöstä hyväksyä toisen jäsenvaltion jäädyttämispäätös täytäntöönpantavaksi Suomessa.

Pykälän 3 momentin 1 kohdan mukaan toimivaltainen käräjäoikeus olisi Helsingin käräjäoikeus, jos 1 momentissa tarkoitettun päätöksen on tehnyt sen tuomiopirissä toimiva kihlakunnansyyttäjä. Vastaavasti toimivaltainen käräjäoikeus olisi Kuopion käräjäoikeus, jos 1 momentissa tarkoitettun päätöksen olisi tehnyt sen tuomiopirissä toimiva kihlakunnansyyttäjä. Oulun käräjäoikeus olisi puolestaan toimivaltainen, jos 1 momentissa tarkoitettun päätöksen olisi tehnyt sen tuomiopirissä toimiva kihlakunnansyyttäjä. Tampereen käräjäoikeus olisi toimivaltainen, jos 1 momentissa tarkoitettun päätöksen olisi tehnyt sen tuomiopirissä toimiva syyttäjä.

Pykälän 4 momentissa todetaan selkeyden vuoksi, että käräjäoikeuden 1 ja 2 momentissa tarkoitettuun päätökseen saa hakea muutosta soveltuvin osin siinä järjestyksessä kuin muutoksenhausta on säädetty hukkaamiskiellon tai vakuustakavarikon taikka takavarikon osalta.

Pykälän 5 momentti sisältää säännöksen, jonka mukaan pykälässä tarkoitettu tuomioistuimen käsiteltäväksi saattaminen ja muutoksenhaku ei estä hukkaamiskiellon tai vakuustakavarikon taikka takavarikon täytäntöönpanoa. Säännös perustuu puitepäätöksen 11 artiklan 1 kohtaan.

17 §. *Aineellisten perusteiden tutkiminen.* Pykälä sisältää säännökset jäädyttämispäätöksen aineellisten perusteiden tutkimisesta. Pykälän 1 momentin mukaan Suomessa ei voida tutkia tässä laissa tarkoitettun toisen jäsenvaltion oikeusviranomaisen

tekemän jäädyttämispäätöksen aineellisia perusteita. Säännös perustuu puitepäätöksen 11 artiklan 2 kohtaan. Säännös merkitsee sitä, että esimerkiksi jäädyttämisen edellytyksenä oleva tiettyyn henkilöön kohdistuva epäilyn aste ja näyttö sen olemassaolosta ratkaistaan jäädyttämispäätöksen tehneen jäsenvaltion lain mukaan ja kyseisessä jäsenvaltiossa.

Pykälän 2 momentti sisältää säännökset toimivaltaisen syyttäjän velvollisuudesta avustaa toimenpiteen kohdetta. Momentin mukaan syyttäjän on annettava toimenpiteen kohteelle tieto siitä, miten jäädyttämispäätökseen haetaan muutosta jäädyttämispäätöksen tehneessä jäsenvaltiossa sekä annettava muutoksenhausta lisätietoja antavan jäädyttämispäätöksen tehneen jäsenvaltion viranomaisen yhteystiedot. Säännös perustuu puitepäätöksen 11 artiklan 4 kohtaan ja puitepäätöksen liitteinä olevan todistuksen j laatikkoon. Toisen jäsenvaltion toimittaman todistuksen laatikosta j käy ilmi tarvittavat tiedot. Jäädyttämispäätöksen tehneen jäsenvaltion on tullut todistuksessa ilmoittaa kyseisessä jäsenvaltiossa käytettävissä olevien oikeussuojakeinojen kuvaus, mukaan lukien tarvittavat toimenpiteet. Todistuksessa on tullut ilmoittaa myös tuomioistuin, jossa asia voidaan panna vireille sekä tiedot siitä, kuka voi panna asian vireille. Todistuksessa on ilmoitettava myös määräaika vireille panemiselle.

Todistuksessa on lisäksi tullut ilmoittaa jäädyttämispäätöksen tehneessä jäsenvaltiossa oleva viranomainen, joka voi antaa lisätietoja menettelyistä muutoksen hakemiseksi jäädyttämispäätöksen tehneessä valtiossa sekä siitä, onko oikeusapua ja käännöspalveluja saatavilla. Todistuksessa on tullut ilmoittaa myös kyseisen viranomaisen yhteystiedot.

18 §. *Tiedottaminen vieraalle valtiolle.* Pykälä sisältää säännökset Suomessa käynnistyneestä muutoksenhausta tiedottamisesta jäädyttämispäätöksen tehneelle jäsenvaltiolle. Pykälän 1 momentin mukaan toimivaltaisen syyttäjän on ilmoitettava jäädyttämispäätöksen lähettäneen jäsenvaltion toimivaltaiselle oikeusviranomaiselle muutoksenhausta ja vaatimuksen perusteista. Kyseinen jäsenvaltio voi halutessaan toimittaa tämän johdosta lisätietoja.

Pykälän 2 momentin mukaan jäädyttämispäätöksen lähettäneen jäsenvaltion oikeusviranomaiselle on ilmoitettava myös muutoksenhaun lopputuloksesta. Pykälän säännökset perustuvat puitepäätöksen 11 artiklan 3 kohtaan.

#### **4 luku. Jäädyttämispäätöksen lähettäminen toiseen jäsenvaltioon täytäntöönpantavaksi**

19 §. *Toimivaltaiset viranomaiset.* Pykälä sisältää säännökset siitä, mikä viranomainen ja minkä viranomaisen pyynnöstä on toimivaltainen päättämään kansallisen jäädyttämispäätöksen lähettämisestä täytäntöönpantavaksi toiseen jäsenvaltioon. Määritelmiä koskevan 2 §:n säännösten mukaisesti päätöksen sellaisista turvaamistoimista, joita voidaan Suomesta lähettää jäädyttämispäätöksinä täytäntöönpantavaksi toiseen jäsenvaltioon, voivat tehdä vain syyttäjä ja tuomioistuin.

Pykälän 1 momentin mukaan päätöksen jäädyttämispäätöksen lähettämisestä täytäntöönpantavaksi toiseen jäsenvaltioon tekee sama syyttäjä tai tuomioistuin, joka on

tehnyt 2 §:n 2 momentissa tarkoitetun jäädättämispäätöksenä pidettävän turvaamistointa koskevan päätöksen.

Tilanteessa, jossa tuomioistuimen toimivaltaan kuuluu tehdä päätös jäädättämispäätöksen lähettämisestä, se tekisi päätöksen sen syyttäjän pyynnöstä, joka on toimivaltainen ajamaan syytettä kysymyksessä olevassa rikosasiassa. Säännös merkitsee käytännössä sitä, että tuomioistuimen esitutkintaviranomaisen hakemuksesta määräämää hukkaamiskielloa tai vakuustakavarikkoa ei voida lähettää jäädättämispäätöksenä toiseen jäsenvaltioon ilman syyttäjän myötävaikutusta.

Pykälän 2 momentin mukaan jäädättämispäätöksen lähettämiseen liittyviä syyttäjän tehtäviä olisivat toimivaltaisista hoitamaan 1 momentissa tarkoitetut syyttäjät. Jos jäädättämispäätöksen on tehnyt tuomioistuin, tässä luvussa tarkoitetuista syyttäjän tehtävistä huolehtisi siten se syyttäjä, jonka pyynnöstä tuomioistuin 1 momentin mukaan päättää jäädättämispäätöksen lähettämisestä.

20 §. *Jäädättämispäätöksen lähettäminen toiseen jäsenvaltioon.* Pykälä sisältää säännöksen siitä, miten Suomessa tehdyn jäädättämispäätöksen täytäntöönpanoa pyydetään toiselta jäsenvaltiolta. Säännös vastaa sisällöltään 6 §:n säännöstä, joka koskee toisessa jäsenvaltiossa tehdyn jäädättämispäätöksen täytäntöönpanoa Suomessa.

Pykälän mukaan jäädättämispäätöksen tehnyt syyttäjä tai tuomioistuin lähettää toisen jäsenvaltion toimivaltaiselle oikeusviranomaiselle jäädättämispäätöksen tai sen jäljennöksen sekä puitepäätöksen liitteenä olevan mallin mukaisen todistuksen. Puitepäätöksen 4 artiklan 1 kohdasta johtuu, että jäädättämispäätöksen tekvän tuomioistuimen tai syyttäjän tulee myös itse lähettää se suoraan toisen jäsenvaltion toimivaltaiselle oikeusviranomaiselle. Mainittu viranomainen huolehtii myös todistuksen täyttämisestä ja sen oikeaksi todistamisesta. Koska todistus ja sen muodon noudattaminen on eräs keskeinen osa puitepäätöksen mukaista järjestelmää, sen noudattaminen on tärkeää varsinkin Suomen ollessa jäädättämispäätöksen esittävä valtio. Todistuksen sisältö on selostettu edellä 6 §:n perusteluissa.

Puitepäätöksen 4 artiklan 3 kohdassa on toteamuksen luonteinen lausuma, jonka mukaan tilanteessa, jossa pyynnön esittävän valtion oikeusviranomaisella ei ole tietoa täytäntöönpanovaltion toimivaltaisesta oikeusviranomaisesta, se pyrkii saamaan kaikin tavoin, myös käyttämällä Euroopan oikeudellisen verkoston (EJN) yhteyspisteitä, tätä koskevat tiedot täytäntöönpanovaltiolta. Artiklan kyseisen kohdan ei ole katsottu edellyttävän nimenomaista säännöstä kansalliseen lakiin, sillä siinä tarkoitettu tiedon hankinta on selvää ilman nimenomaista säännöstäkin. Suomessa Euroopan oikeudellisen verkoston yhteyspisteitä on muun muassa keskusrikospoliisissa, oikeusministeriössä ja valtakunnansyyttäjänvirastossa. Tilanteessa, jossa suomalaiset viranomaiset olisivat jäädättämistä pyytävä taho eikä pyynnön vastaanottaneen jäsenvaltion toimivaltainen oikeusviranomainen olisi tiedossa, voi tietoa kohdevaltion toimivaltaisista oikeusviranomaisista tai Euroopan oikeudellisen verkoston yhteyspisteistä tiedustella esimerkiksi Suomen EJN-yhteyspisteistä.

Todistuksen laatikkoon ei merkitään kansallista jäädättämispäätöstä koskevat tiedot. Edellä olevan 2 §:n 2 momentin säännöksen mukaisesti jäädättämispäätöksellä tarkoitetaan hukkaamiskielloa tai vakuustakavarikkoa, väliaikaista hukkaamiskielloa tai vakuustakavarikkoa taikka takavarikkoa koskevaa päätöstä.

Todistuksen kohtaan f tulee merkitä jäädyttämispäätöksen kohteena olevaa omaisuutta koskevat tiedot. Vaikka kansallisessa hukkaamiskieltoa tai vakuustakavarikkoa koskevassa päätöksessä määrätäänkin vain tietty arvo turvaamistoimenpiteen kohteeksi, tulee jäädyttämispäätöksen tehneen syyttäjän tai tuomioistuimen todistukseen yksilöidä esitutkintaviranomaiselta/syyttäjältä saamansa tiedon perusteella myös omaisuus, johon täytäntöönpanon voi kohdistaa. Tässä yhteydessä todistukseen on kuitenkin otettava maininta, että täytäntöönpano saadaan tarvittaessa kohdistaa myös muuhun kuin todistuksessa mainittuun omaisuuteen. Koska todistukseen on merkittävä jäädyttämispäätöksen kohteena olevan omaisuuden tai todistusaineiston tarkka kuvaus ja sijainti, jäädyttämispyyntö ei aina voi olla ensimmäinen kontakti toisen jäsenvaltion viranomaisiin, vaan näitä tietoja on tullut selvittää etukäteen esitutkinnan aikana ja tarvittaessa yhteistyössä toisen jäsenvaltion viranomaisten kanssa.

Todistuksen laatikkoon i tulee merkitä, onko jäädyttämispäätöksen perusteena jokin puitepäätöksen 3 artiklan 2 kohdan luettelossa oleva rikos, josta Suomessa voi seurata enimmillään vähintään kolmen vuoden vapausrangaistus. Näiden tämän lain 3 §:n 3 momentissa lueteltujen tekojen osalta täytäntöönpanovaltio ei saa edellyttää kaksoisrangaistavuutta. Sellaisia luettelossa tarkoitettuja rikoksia, joiden osalta myös edellytetty vähintään kolmen vuoden vapausrangaistuksen kynnys ylittyy, voisivat Suomessa olla ainakin seuraavat rikoslaissa (39/1889) rangaistaviksi säädetyt teot, edellyttäen, että luettelossa teoille mahdollisesti asetetut lisäedellytykset täytyisivät:

- 34a luvun 1 §:n terroristisessa tarkoituksessa tehdyt rikokset, 2 §:n terroristisessa tarkoituksessa tehtyjen rikosten valmistelu, 3 §:n terroristiryhmän johtaminen, 4 §:n terroristiryhmän toiminnan edistäminen, 5 §:n terrorismin rahoittaminen,
- 25 luvun 3 §:n ihmiskauppa ja 3a §:n törkeä ihmiskauppa,
- 20 luvun 6 ja 7 §:n lapsen seksuaalista hyväksikäyttöä koskevat rikokset,
- 17 luvun 18a §:n törkeä sukupuolisiveellisyttä loukkaavan lasta esittävän kuvan levittäminen,
- 50 luvun 2 §:n törkeä huumausainerikos,
- 11 luvun 7a §:n kemiallisen aseiden kiellon rikkominen ja 7b §:n biologisen aseiden kiellon rikkominen sekä 34 luvun 6 §:n ydinräjähdeterikokset,
- 16 luvun 14 ja 14a §:n sekä 40 luvun 2 ja 4 §:n lahjusrikokset,
- 29 luvun 2 ja 6 §:n, 36 luvun 2 §:n sekä 37 luvun 9 §:n petosrikokset,
- 32 luvun 7 §:n törkeä rahanpesu,
- 37 luvun 1 ja 2 §:n rahanväärennysrikokset,
- 38 luvun 4 ja 6 §:n tieto- ja viestintärikokset,
- 48 luvun 2 §:n törkeä ympäristön turmeleminen,
- 17 luvun 8a §:n törkeä laittoman maahantulon järjestäminen,
- 21 luvun 1-4 ja 6 §:n henkeen ja terveyteen kohdistuvat rikokset,
- 25 luvun 2 §:n törkeä vapaudenriisto ja 4 §:n panttivangin ottaminen,
- 11 luvun 6 ja 7 §:n joukkotuhontaa koskevat rikokset sekä 12 luvun 2 §:ssä tarkoitettu sotaan yllyttäminen,
- 28 luvun 2 §:n törkeä varkaus ja 31 luvun 2 §:n törkeä ryöstö,
- 32 luvun 2 ja 3 §:n kätkemisrikokset,
- 16 luvun 7 §:n rekisterimerkintärikos, 36 luvun 7 §:n törkeä kiskonta ja 51 luvun 4 §:n törkeä kurssin vääristäminen,
- 31 luvun 1 ja 2 §:n ryöstö sekä 4 §:n törkeä kiristys,
- 33 luvun 2 §:n törkeä väärennys,

- 44 luvun 7 §:n törkeä dopingrikos,
- 20 luvun 1-3 §:n seksuaalirikokset,
- 11 luvun 1 ja 2 §:n sodankäyntirikokset, 4 ja 5 §:n ihmisoikeuksien loukkaamista koskevat rikokset sekä 6 ja 7 §:n joukkotuhontaa koskevat rikokset,
- 34 luvun 11 §:n kaappaus ja
- 34 luvun 1-3 §:n tuhotyö.

Se, että Suomen lain mukainen rikos olisi luettelossa tarkoitettu, ei siis tarkoittaisi sitä, että Suomen laissa rikoksella olisi luettelon käsitteitä vastaava rikosnimike. Rikos voisi siis Suomen lain mukaan olla luetteloon sisältyvä, kunhan luettelossa kuvattu tekeminen on Suomen lain mukaan rikos.

Suomen ollessa jäädättämistä pyytävä valtio tulisi syyttäjä merkitä laatikkoon j oikeussuojakeinoista lisätietoja antavaksi yhteysviranomaiseksi.

21 §. *Kieli ja käännökset.* Pykälässä säädettäisiin jäädättämispäätöksen ja todistuksen kielestä ja todistuksen kääntämisestä silloin, kun jäädättämispyyntö lähetetään toiseen jäsenvaltioon. Säännökset perustuvat puitepäätöksen 9 artiklan 2 ja 3 kohtaan.

Pykälän 1 momentin mukaan todistus on käännettävä pyynnön vastaanottavan jäsenvaltion viralliselle kielelle tai jollekin niistä. Jos kyseinen jäsenvaltio on ilmoittanut hyväksyvänsä käännöksen myös muulle Euroopan yhteisöjen toimielinten viralliselle kielelle, todistus voidaan kääntää tälle jäsenvaltion hyväksymälle kielelle.

Kun jäädättämistä pyydetään toiselta jäsenvaltiolta, vain todistus tulee kääntää täytäntöönpanovaltion kielelle tai jollekin sen hyväksymälle kielelle. Sen sijaan itse jäädättämispäätöstä, joka on myös lähetettävä toiseen jäsenvaltioon, ei tarvitse kääntää. Puitepäätöksen mukainen järjestelmä perustuu siihen, että pyynnön vastaanottaneen valtion eli täytäntöönpanovaltion on voitava suorittaa tarvittavat turvaamistoimet yksinomaan todistuksen perusteella. Todistus on pyyntö, jonka perusteena on kansallinen jäädättämispäätös ja johon on kerätty tarvittavat tiedot kansallisesta jäädättämispäätöksestä.

Pykälän 2 momentin mukaan toimivaltainen syyttäjä huolehtii tarvittaessa todistuksen kääntämisestä pyynnön vastaanottavan valtion edellyttämälle kielelle. Momentin mukaan keskusrikospoliisi kuitenkin avustaa todistuksen kääntämisessä. Koska keskusrikospoliisilla on syyttäjää paremmat kääntämisresurssit, on perusteltua, että kääntämisestä huolehtivat syyttäjät voivat pyytää keskusrikospoliisin apua todistuksen kääntämisessä. Yleisestikin keskusrikospoliisi tulee olemaan aktiivinen toimija lähetettäessä jäädättämispyyntöjä Suomesta ulkomaille ja toimimaan kiinteässä yhteistyössä syyttäjän kanssa.

22 §. *Jäädättämistä seuraava oikeusapu.* Pykälä sisältäisi säännöksen jäädättämispyynnön yhteydessä toiseen jäsenvaltioon toimitettavasta lopullista oikeusapua koskevasta pyynnöstä. Pykälä on sisällöltään vastaava kuin 8 §:n säännös, joka koskee tilannetta, jossa Suomi on jäädättämispyynnön vastaanottava valtio. Jäädättämistä seuraavaa oikeusapua koskevat säännökset perustuvat puitepäätöksen 10 artiklaan.

Pykälän 1 momentin mukaan jäädyttämispyyntöön yhteydessä syyttäjän tai tuomioistuimen on toimitettava pyynnön vastaanottavan jäsenvaltion toimivaltaiselle oikeusviranomaiselle myös pyyntö todistusaineiston siirtämisestä Suomeen (1 kohta) tai pyyntö menetetyksi tuomitsemista koskevan päätöksen täytäntöönpanosta tai menetetyksi tuomitsemisesta (2 kohta) taikka pyyntö siitä, että omaisuus jää jäädytyspyynnön vastaanottavaan jäsenvaltioon odotettaessa 1 tai 2 kohdassa tarkoitettua pyyntöä (3 kohta). Viimeisessä kohdassa tarkoitettua tilanteessa on ilmoitettava 1 tai 2 kohdassa tarkoitettua pyynnön arvioitu esittämisajankohta.

Tilanteessa, jossa Suomi olisi jäädyttämispyyntöön esittävä valtio ja kyseessä olisi 1 momentin 1 kohtaa vastaava todisteita koskeva pyyntö, tulisi syyttäjän liittää todistukseen laatikossa h edellytetyin tavoin pyyntö todisteiden toimittamisesta Suomeen. Tämän lopullisen oikeusavun osalta noudatetaan, mitä siitä on erikseen säädetty ja sovellettavaksi tulevissa kansainvälisissä sopimuksissa määrätty. Kansainvälisen rikosoikeusapulain mukaan esimerkiksi syyttäjä on toimivaltainen päättämään todisteita koskevan oikeusapupyynnön tekemisestä. Jos lopullista oikeusapua koskevaa pyyntöä ei vielä voida tehdä, tulee esittää arvio pyynnön esittämisajankohdasta.

Vastaavasti jos kyseessä olisi 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettu tilanne, jossa Suomi tulisi esittämään menettämisseuraamuksen täytäntöönpanoa koskevan pyynnön, tulisi syyttäjän ennen todistuksen täyttämistä hankkia täytäntöönpanopyyntö tai, todennäköisesti useimmissa tilanteissa, pyytää arviota tällaisen pyynnön ajankohdasta pyynnön tekemiseen toimivaltaiselta viranomaiselta. Kansainvälisen yhteistoimintalain 20 §:n mukaan kyseinen viranomainen on oikeusministeriö ja pohjoismaisen yhteistoimintalain muutettavaksi ehdotetun 27 §:n mukaan oikeusrekisterikeskus. Kiireellisissä tapauksissa, jos edes arviota ei ole viipymättä saatavissa, todistusta täyttävä tai tuomioistuimelle tietoja todistuksen täyttämiseksi toimittava syyttäjä voi itse arvioida pyynnön mahdollisen esittämisajankohdan.

Suomen ollessa pyynnön esittävä valtio lopullista oikeusapua koskeva pyyntö on lähetettävä vieraaseen valtioon paitsi todistuksen liitteenä myös siinä järjestyksessä, kuin siitä määrätään kulloinkin sovellettavaksi tulevassa sopimuksessa. Tilanteessa, jossa lopullista oikeusapua koskeva pyyntö tulisi esitettäväksi todistuksessa arvioiduin tavoin myöhempanä ajankohtana, tulee lopullista oikeusapua koskeva pyyntö toimittaa siinä järjestyksessä, kuin kyseisen oikeusavun osalta on säädetty ja kansainvälisissä sopimuksissa sovittu. Toimitettaessa lopullista oikeusapua koskeva pyyntö vieraalle valtiolle lopullisesta oikeusapupyynnöstä on syytä toimittaa tieto myös jäädyttämispyyntöön vastaanottaneelle viranomaiselle tilanteessa, jossa lopullista oikeusapua koskevan pyynnön vastaanottava viranomainen on eri viranomainen kuin jäädyttämispyyntöön vastaanottanut viranomainen. Syytä on jo jäädyttämismääräyksessä lähetettävässä todistuksessa ilmoittaa, että lopullista oikeusapua tarkoittava pyyntö toimitetaan kyseistä oikeusapua koskevia viranomaisreittejä pitkin. Jäädyttämispyyntöön vastaanottaneen viranomaisen on tärkeää saada tieto lopullista oikeusapua koskevasta pyynnöstä, sillä kyseinen viranomainen on ryhtynyt jäädyttämispyyntöön pyydettyihin turvaamist toimiin juuri tulevaisuudessa esitettävän lopullista oikeusapua tarkoittavan oikeusapupyynnön vuoksi ja mahdollisesti määrännyt esimerkiksi turvaamistoimen ajallisesta kestosta. Tilanteessa, jossa lopullista oikeusapua koskeva pyyntö tulisi lähetettäväksi tiedoksi kahdelle eri viranomaiselle, on sekaannuksien välttämiseksi ja

kaksinkertaisen täytäntöönpanon riskin poistamiseksi tärkeää ilmoittaa pyynnössä tästä kaksinkertaisesta toimittamisesta tai tiedottamisesta.

23 §. *Jäädättämispäätöksen kumoamisesta ilmoittaminen.* Pykälä sisältää säännökset jäädättämispyyntöön vastaanottaneen jäsenvaltion informoimisesta tilanteessa, jossa sinne täytäntöön pantavaksi lähetetty kansallinen jäädättämispäätös eli 2 §:n 2 momentissa tarkoitettu turvaamistoimenpide tai väliaikaistoimi kumoutuu tai peräytyy. Näissä tilanteissa toimivaltaisen syyttäjän olisi pykälän mukaan viipymättä ilmoitettava jäädättämispäätöksen kumoamisesta tai peräytymisestä pyynnön vastaanottaneen jäsenvaltion toimivaltaiselle oikeusviranomaiselle.

Pykälä perustuu puitepäätöksen 6 artiklan 3 kohtaan.

## 5 luku. Korvaukset

24 §. *Korvauksen suorittaminen toiselle jäsenvaltiolle.* Pykälä sisältää säännökset tilanteista, joissa Suomen viranomaisten tekemän toiseen jäsenvaltioon täytäntöön pantavaksi lähetetyn jäädättämispäätöksen täytäntöönpanon johdosta on syntynyt vahinkoa, jonka kyseinen jäsenvaltio on joutunut korvaamaan. Pykälän 1 momentin mukaan toisen jäsenvaltion ollessa kansallisen lainsäädäntönsä mukaisesti vastuussa Suomen oikeusviranomaisen tekemän jäädättämispäätöksen täytäntöönpanon aiheuttamasta vahingosta, Suomi korvaa kyseisen valtion maksamat vahingonkorvaukset, paitsi jos ja siltä osin kuin vahinko tai sen osa on aiheutunut yksinomaan kyseisen valtion menettelystä.

Säännös merkitsisi sitä, että Suomen tulisi korvata toiselle jäsenvaltiolle se summa, jonka kyseinen jäsenvaltio on joutunut vahingonkorvauksena maksamaan vahingoista, jotka johtuvat esimerkiksi Suomen viranomaisten tekemän jäädättämispäätöksen virheellisyydestä.

Momentin säännös merkitsisi esimerkiksi sitä, että Suomen tekemän puitepäätöksessä tarkoitetun jäädättämispäätöksen täytäntöönpanosta aiheutuneita vahinkoja ei korvattaisi vieraalle valtiolle, jos vahingonkorvausvelvollisuus johtuisi esimerkiksi siitä, että vieraassa valtiossa on tutkittu Suomen tekemän jäädättämispäätöksen aineellisia perusteita. Puitepäätöksen 11 artiklan 2 kappaleen mukaan jäädättämispäätöksen aineelliset perusteet voidaan riitauttaa vain jäädättämispäätöksen tehneessä jäsenvaltiossa. Suomi ei myöskään korvaisi vahinkoja, jotka ovat aiheutuneet täytäntöönpanovaltion viranomaisten virheellisestä toiminnasta.

Pykälän 2 momentin mukaan toiselle jäsenvaltiolle suoritettavan korvauksen maksamisesta päättää oikeusministeriö.

Pykälän säännökset perustuvat puitepäätöksen 12 artiklaan.

25 §. *Korvauksen vaatiminen toiselta jäsenvaltiolta.* Pykälä sisältää säännökset tilanteista, joissa Suomi olisi joutunut maksamaan vahingonkorvauksia toisen jäsenvaltion lähettämän jäädättämispäätöksen täytäntöönpanon johdosta. Pykälän 1 momentin mukaan jos Suomen valtio on kansallisen lainsäädännön mukaan vastuussa vahingosta, jonka vieraan valtion oikeusviranomaisen tekemän jäädättämispäätöksen täytäntöönpano on aiheuttanut, Suomi voi vaatia kyseistä jäsenvaltiota korvaamaan

Suomen valtion maksamat vahingonkorvaukset siltä osin kuin vahinko ei ole aiheutunut yksinomaan Suomen viranomaisten menettelystä.

Suomi voisi vaatia korvausta toiselta jäsenvaltiolta asiallisesti vastaavissa tilanteissa, kuin mitä edellä Suomen korvausvelvollisuutta koskevan 24 §:n perusteluissa on esitetty. Suomi ei siten voisi vaatia korvausta toiselta jäsenvaltiolta, jos vahinko olisi aiheutunut esimerkiksi Suomen täytäntöönpanoviranomaisten virheellisestä toiminnasta.

Pykälän 2 *momentin* mukaan korvauksen vaatimisesta päättää oikeusministeriö.

Pykälän säännökset perustuvat puitepäättöksen 12 artiklaan.

## 6 luku. Erinäiset säännökset

26 §. *Suhde muihin lakeihin ja kansainvälisiin velvoitteisiin.* Pykälän 1 *momentin* mukaan tässä laissa tarkoitetun oikeusavun osalta sovelletaan sen lisäksi, mitä tässä laissa säädetään soveltuvin osin kansainvälisestä oikeusavusta rikosasioissa annettua lakia (4/1994).

Yleisperusteluissa esitetyin tavoin puitepäättöksen edellyttämien lainsäädäntötoimien myötä ei suljeta pois mahdollisuutta soveltaa myös nyt voimassaolevia menettelyjä. EU-jäädymislain mukaista menettelyä sovellettaisiin vain puitepäättöksen mukaisesti tehtyihin EU:n jäsenvaltioiden tekemiin pyyntöihin. Kansainvälinen rikosoikeusapulaki ja voimassaolevat keskinäistä oikeusapua koskevat yleissopimukset sisältävät kuitenkin myös yleisesti kaikkea kansainvälistä rikosoikeusavun antamista koskevaa tarkempaa sääntelyä, jota puitepäättös ei sisällä. Näin ollen ehdotuksessa on valittu malli, jonka mukaan EU-jäädymislakia sovelletaan *lex specialis* –säännön perusteella silloin, kun kyseessä on toisesta EU:n jäsenvaltiosta saapuva tai sinne lähetettävä puitepäättöksessä tarkoitettu jäädymispyyntö. Muissa tapauksissa sovelletaan nyt voimassa olevia säännöksiä. Kansainvälisessä rikosoikeusapulaissa ja yleisissä kansainvälistä rikosoikeusapua koskevissa sopimuksissa olevia yleisiä säännöksiä ja määräyksiä voitaisiin kuitenkin noudattaa myös EU-jäädymislain mukaan toimittaessa silloin, kun kyseinen yleinen säännös ei ole ristiriidassa EU-jäädymislaisissa nimenomaisesti säädetyn kanssa. Näin siksi, että puitepäättöksellä ei liene ollut tarkoitus heikentää kansainvälistä rikosoikeusapua nykyisestä. Esimerkkinä kansainvälisen rikosoikeusapulain säännöksestä, joka soveltuisi myös EU-jäädymislain mukaista pyyntöä täytettäessä, voidaan mainita lain 10 § vieraan valtion viranomaisen oikeudesta olla läsnä toimenpidettä suoritettaessa. Yleissopimuksien määräyksistä voidaan mainita esimerkiksi EU:n vuoden 2000 rikosoikeusapuleissopimuksen pöytäkirjan (HE 178 /2004) 5 artiklaan sisältyvä ilmoitusvelvollisuus vieraan valtion viranomaisille mahdollisesti tarvittavista lisätoimista tai kyseisen pöytäkirjan 6 artiklaan sisältyvä mahdollisuus tehdä täydentäviä oikeusapupyntöjä paikan päällä, jos oikeusapua pyytävä viranomainen on läsnä oikeusapua annettaessa.

Edellä kuvattu malli on yhdenmukainen myös nykyisen lainsäädäntökäytännön kanssa ja vastaa sitä mallia, jonka mukaisesti kansainvälistä rikosoikeudenhoitoa koskeva säännöstö on nykyisinkin rakennettu. Koska kansainvälistä rikosoikeusapulakia sovelletaan yleisesti suhteessa kaikkiin valtioihin, on suppeamman määrän valtioita kattavissa yleissopimuksissa, esimerkiksi Euroopan neuvoston puitteissa tehdyissä, rajoitettu esimerkiksi kieltäytymisperusteitten käyttöä. Näitä tilanteita varten on

kansainvälisen rikosoikeusapulain 30 §:n 2 momentissa säännös, jonka mukaan kyseisen lain säännösten estämättä kansainvälistä oikeusapua rikosasioissa annetaan myös siten kuin oikeusavun antamisesta on erikseen *sovittu* tai *säädetty*. Näin ollen aina se, mitä on erikseen sovittu tai säädetty ei ole ainoastaan tarkentavaa ja täydentävää, vaan joskus myös ristiriidassa yleislain eli kansainvälisen rikosoikeusapulain säännösten kanssa. Ehdotetun mallin myötä EU-jäädymislain voimaantulon jälkeenkin kansainvälinen rikosoikeusapulaki säilyisi siten kansainvälisen rikosoikeusavun peruslakina, jonka ympärille tarvittaessa luodaan erityistilanteita koskevaa erityislainsäädäntöä. Tätä ilmentää EU-jäädymislakiin otettu säännös, jonka mukaan kyseisessä laissa tarkoitettuun oikeusapuun sovelletaan lisäksi soveltuvin osin kansainvälistä rikosoikeusapulakia.

Pykälän 2 momentin mukaan tässä laissa tarkoitetun oikeusavun osalta on lisäksi voimassa, mitä siitä on erikseen sovittu tai säädetty. Mainitun säännöksen tarkoituksena on selkeyttää se jo 1 momentissa olevalla viittauksella kansainväliseen rikosoikeusapulakiin katettu tilanne, että muut kansainväliset sopimukset saattavat täydentää tämän lain määräyksiä.

27 §. *Asetuksenantovaltuus*. Pykälän mukaan lain täytäntöönpanosta voidaan antaa tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella.

Perustuslakivaliokunnan antamien lausuntojen mukaisesti (PeVL 40/2002) pykälän sisältämää lain täytäntöönpanoa koskevaa asetuksenantovaltuutta on tulkittava ja sovellettava supistavasti. Valtuutus ei merkitse, että asetuksella voitaisiin antaa yleisesti säännöksiä kaikista ehdotetulla lailla säännellyistä asioista, vaan sen nojalla voidaan antaa vain lain asianmukaisen täytäntöönpanon kannalta välttämättömiä säännöksiä. Tällaisia ovat esimerkiksi välttämättömät viranomaistoimintaa ohjaavat säännökset. Esitystä annettaessa ei ole vielä kattavasti arvioitavissa, minkälaisia säännöksiä mahdollisesti tarvitaan.

28 §. *Voimaantulo ja siirtymäsäännökset*. Pykäle sisältää lain voimaantulosäännöksen sekä siirtymäsäännökset.

Esityksessä ehdotetaan, että laki tulisi voimaan viimeistään 2 päivänä elokuuta 2005. Puitepäättöksen 14 artiklan mukaan jäsenvaltioiden tulee toteuttaa puitepäättöksen noudattamisen edellyttämät toimenpiteet ennen 2 päivää elokuuta 2005. Eurooppa-neuvosto hyväksyi kuitenkin 25 päivänä maaliskuuta 2004 julkilausuman terrorismin torjunnasta, jonka 5 kohdan mukaisesti Eurooppa-neuvosto kehottaa jäsenvaltioita panemaan muun muassa esityksessä tarkoitetun puitepäättöksen täytäntöön joulukuuhun 2004 mennessä.

Pykälän 2 momentin mukaan lakia sovelletaan sen voimaantulon jälkeen toimitettuihin jäädymispäätöksiin.

Pykälän 3 momentti sisältää säännökset esimerkiksi sellaisia tilanteita varten, joissa toinen jäsenvaltio ei olisi ehtinyt tehdä puitepäättöksen edellyttämiä kansallisia täytäntöönpanotoimia puitepäättöksen 14 artiklan 1 kappaleessa tarkoitettuun päivämäärään mennessä. Momentin mukaan jos toinen jäsenvaltio tämän lain voimaan tultua soveltaa muuta kuin puitepäättöksen täytäntöönpanemiseksi annettua

lainsäädäntöä, Suomi soveltaa vastaavasti suhteessa tällaiseen jäsenvaltioon ennen tämän lain voimaantuloa voimassa ollutta lakia.

## 1.2 Laki pakkokeinolain muuttamisesta

### 3 luku. Hukkaamiskielto ja vakuustakavarikko

3 §. *Väliaikaistoimenpiteet.* Pykälään ehdotetaan otettavaksi uusi 3 momentti, joka on tarpeen sen vuoksi, että EU-jäädättämislain 2 §:n 2 momentin mukaan Suomesta toiseen EU:n jäsenvaltioon lähetettäväksi jäädättämispäätökseksi voidaan katsoa myös nyt kysymyksessä olevassa pykälässä tarkoitettu syyttäjän määräämä väliaikainen hukkaamiskielto tai vakuustakavarikko.

Väliaikaistoimenpiteiden tulkitseminen jäädättämispäätöksiksi on välttämätöntä, jotta hukkaamiskiellon ja vakuustakavarikon osalta voidaan säilyttää turvaamistoimen teho. Tuomioistuimen määräämän hukkaamiskiellon tai vakuustakavarikon yhteydessä pääsääntöisesti kuullaan epäiltyä henkilöä. Tällöin koko turvaamistoimen teho vesittyy. Puhtaasti kansallisissakin tilanteissa omaisuuden hukkaaminen estetään tehokkaimmin väliaikaistoimenpiteillä.

Pykälän 1 momentin kansallisia tapauksia koskeva viikon määräaika, jonka kuluessa olisi tehtävä vaatimus hukkaamiskiellosta tai vakuustakavarikosta tuomioistuimelle, saattaa olla liian lyhyt tilanteessa, jossa väliaikaistoimea koskeva päätös on lähetetty täytäntöönpantavaksi toiseen EU:n jäsenvaltioon. Sen vuoksi pykälän 3 momenttiin ehdotetaan otettavaksi säännös, jonka mukaan 1 momentista poiketen syyttäjän määräämä väliaikaistoimenpide peräytyisi näissä tapauksissa vasta, jos vaatimusta hukkaamiskiellosta tai vakuustakavarikosta ei ole tehty tuomioistuimelle viikon kuluessa siitä, kun syyttäjä on saanut tiedon väliaikaistoimenpiteen täytäntöönpanosta toisessa jäsenvaltiossa. Puitepäätöksen 5 artiklan 1 kohdassa edellytetään, että päätöksen täytäntöönpaneva jäsenvaltio ilmoittaa viipymättä päätöksen täytäntöönpanosta. Ehdotetun 3 momentin mukaan syyttäjän olisi ilmoitettava väliaikaistoimenpiteen peräytymisestä välittömästi sille toisen jäsenvaltion viranomaiselle, jolle väliaikaistoimi on lähetetty täytäntöönpantavaksi.

6a §. *Hukkaamiskiellosta ja vakuustakavarikosta päättäminen vieraan valtion oikeusapupyynnön johdosta.* Pykälään ehdotetaan otettavaksi uusi 4 momentti, joka sisältäisi säännökset pykälän 1-3 momentissa tarkoitetun, vieraan valtion oikeusapupyynnön johdosta Suomessa päätetyn hukkaamiskiellon tai vakuustakavarikon suhteesta ehdotettuun EU-jäädättämislaissa tarkoitettuun järjestelmään, jossa pannaan toisen jäsenvaltion pyynnöstä täytäntöön kyseisen jäsenvaltion turvaamistoimipäätös.

EU-jäädättämislain mukaisessa järjestelmässä ei tulisi lainkaan tehtäväksi pykälän 1-3 momentin säännöksissä tarkoitetuin tavoin kansallista hukkaamiskielloa tai vakuustakavarikkoa koskevaa päätöstä. Toisesta jäsenvaltiosta saapuvan pyynnön kuulla EU-jäädättämislain 1 §:n soveltamisalaan pantaisiin täytäntöön toisesta jäsenvaltiosta todistuksen liitteenä saapuva kyseisen jäsenvaltion tekemä jäädättämispäätös. Ehdotetun momentin sanamuodon mukaan Euroopan unionin jäsenvaltiosta saapuneen, omaisuuden tai todistusaineiston jäädättämistä koskevien päätösten täytäntöönpanosta Euroopan unionissa annetussa laissa ( /2005) tarkoitettun

jäädyttämispyynnön osalta noudatetaan 1-3 momentin sijasta, mitä mainitussa laissa säädetään.

Pykälän 1-3 momentin säännökset tulisivat edelleenkin sovellettaviksi tilanteissa, joissa turvaamistoimipyynnön esittää jokin muu valtio kuin Euroopan unionin jäsenvaltio tai toisesta EU:n jäsenvaltiosta saapuvaa pyyntöä ei ole tehty puitepäätöksen mukaisesti.

#### **4 luku. Takavarikko**

15a §. *Takavarikosta päättäminen vieraan valtion oikeusapupyynnön johdosta.* Pykälään ehdotetaan otettavaksi uusi 5 momentti, joka asiallisesti vastaa 3 luvun 6a §:ään ehdotettua uutta 4 momenttia. Momentti sisältää säännökset pykälän 1, 2 ja 4 momentissa tarkoitetun, vieraan valtion oikeusapupyynnön johdosta Suomessa päätetyn takavarikon suhteesta ehdotettuun EU-jäädyttämislain tarkoitettuun järjestelmään, jossa pannaan toisen jäsenvaltion pyynnöstä täytäntöön kyseisen jäsenvaltion turvaamistoimipäätös.

Ehdotettua 3 luvun 6a §:ää vastaavin tavoin EU-jäädyttämislain mukaisessa järjestelmässä ei tulisi lainkaan tehtäväksi 4 luvun 15a §:n 1, 2 ja 4 momentin säännöksissä tarkoitettuihin tavoin kansallista takavarikkoa koskevaa päätöstä. Toisesta jäsenvaltiosta saapuvan pyynnön kuuluessa EU-jäädyttämislain 1 §:n soveltamisalaan pantaisiin täytäntöön toisesta jäsenvaltiosta todistuksen liitteenä saapuva kyseisen jäsenvaltion tekemä jäädyttämis päätös. Ehdotetun momentin sanamuodon mukaan Euroopan unionin jäsenvaltiosta saapuneen, omaisuuden tai todistusaineiston jäädyttämistä koskevien päätösten täytäntöönpanosta Euroopan unionissa annettussa laissa ( /2005) tarkoitetun jäädyttämispyynnön osalta noudatetaan 1, 2 ja 4 momentin sijasta, mitä mainitussa laissa säädetään.

Pykälän 1, 2 ja 4 momentin säännökset tulisivat edelleenkin sovellettaviksi tilanteissa, joissa turvaamistoimipyynnön esittää jokin muu valtio kuin Euroopan unionin jäsenvaltio tai toisesta EU:n jäsenvaltiosta saapuvaa pyyntöä ei ole tehty puitepäätöksen mukaisesti.

Pykälän 3 momentin säännökset tulevat kuitenkin sovellettavaksi myös sellaisissa tilanteissa, joissa niin sanottua lopullista oikeusapua koskevaa menettelyä ovat edeltäneet EU-jäädyttämislain mukaiset turvaamistoimenpiteet. EU-jäädyttämislain 8 §:n 2 momentin mukaan lopullista oikeusapua koskevat pyynnot käsitellään niin kuin niistä on erikseen sovittu tai säädetty. Näin ollen vaikka jäädyttämispyyntö olisi pantu täytäntöön EU-jäädyttämislain mukaisessa järjestyksessä, esimerkiksi todisteiden siirtämisestä toiseen jäsenvaltioon koskevan lopullisen oikeusapupyynnön osalta noudatetaan pakkokeinolain 4 luvun 15a §:n 3 momentin voimassa olevaa säännöstä. Mainitun säännöksen mukaan esineen tai asiakirjan ollessa takavarikoitu käytettäväksi todisteena vieraan valtion viranomaisen käsiteltävänä olevassa rikosasiassa, voi tuomioistuin takavarikoimisesta päättäneen viranomaisen pyynnöstä päättää, että esine tai asiakirja saadaan tarvittaessa luovuttaa pyynnön esittäneen vieraan valtion viranomaiselle. EU-jäädyttämislain mukaisessa järjestelmässä Suomen viranomainen ei tee päätöstä takavarikosta, vaan päättää panna toisen jäsenvaltion jäädyttämis päätöksen täytäntöön, esimerkiksi soveltuvin osin takavarikosta säädettyssä järjestyksessä. Ehdotettuun uuteen 5 momenttiin on tämän vuoksi otettu säännös, jonka mukaan tilanteessa, jossa turvaamistoimet olisi suoritettu EU-jäädyttämislain nojalla,

tuomioistuimelle tehtävän 3 momentissa tarkoitetun pyynnön voi esittää mainitun lain 9 §:n 1 momentissa tarkoitettu syyttäjä eli se syyttäjä, joka on tehnyt päätöksen toisen jäsenvaltion lähettämän jäädyttämispäätöksen täytäntöönpanotoimiin ryhtymisestä. Tämän lisäksi mainitun pyynnön voisi tehdä esitutkintaviranomainen. Tilanteessa, jossa lopullista oikeusapua koskevaa pyyntöä todisteiden siirtämisestä ei olisi toimitettu jäädyttämispäätöksen yhteydessä vaan vasta myöhemmin ja suoraan esitutkintaviranomaisille, voisi esitutkintaviranomainen pyytää tuomioistuimelta todisteiden luovuttamista toiselle jäsenvaltiolle. Syyttäjän informointi on kuitenkin tärkeää näissäkkin tapauksissa, sillä EU-jäädyttämislain 12 §:n 1 momentin mukaan toimenpidettä ei saa peruuttaa, ennen kuin on tehty päätös lopullisesta oikeusavusta.

Toimivaltaista tuomioistuinta koskevat säännökset määräytyisivät lopullisen oikeusavun osalta 15a §:n 2 momentin mukaisesti eli toimivaltainen käräjäoikeus olisi sen paikkakunnan käräjäoikeus, missä takavarikointi on toimitettu.

### **1.3 Laki kansainvälisestä yhteistoiminnasta eräiden rikosoikeudellisten seuraamusten täytäntöönpanossa annetun lain 2 luvun 13 §:n 3 momentin muuttamisesta**

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi myös kansainvälisestä yhteistoiminnasta eräiden rikosoikeudellisten seuraamusten täytäntöönpanossa annetun lain eli kansainvälisen yhteistoimintalain 2 luvun 13 §:n 3 momenttia. Voimassaolevan 3 momentin mukaan kansainvälisessä yhteistoimintalaissa tarkoitetun menettämisseuraamuksen täytäntöönpanon turvaamisessa noudatetaan, mitä pakkokeinolaissa ja kansainvälisestä oikeusavusta rikosasioissa annetussa laissa säädetään.

Koska omaisuuden tai todistusaineiston jäädyttämistä koskevien päätösten täytäntöönpanosta Euroopan unionissa annetussa laissa tarkoitetun jäädyttämispyynnön osalta noudatetaan, mitä mainitussa laissa säädetään, on momenttiin otettu tätä koskeva maininta.

### **1.4 Laki Suomen ja muiden pohjoismaiden välisestä yhteistoiminnasta rikosasioissa annettujen tuomioiden täytäntöönpanossa annetun lain 24 §:n ja 27 §:n 1 momentin muuttamisesta**

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi myös Suomen ja muiden pohjoismaiden välisestä yhteistoiminnasta rikosasioissa annettujen tuomioiden täytäntöönpanossa annetun lain eli pohjoismaisen yhteistoimintalain 24 ja 27 §:ää. Kyseessä on tekninen korjaus.

24 §. Pykälään ehdotetaan tehtäväksi tekninen muutos, jolla korjataan pykälän ulkoasu vastaamaan sitä tosiasiallista tilaa, että päätöksen Islannista, Norjasta, Ruotsista tai Tanskasta Suomeen lähetetyn sakon tai menettämisseuraamuksen täytäntöönpanoa koskevaan pyyntöön suostumisesta tekee oikeusrekisterikeskus eikä rikosseuraamusvirasto.

27 §. Edellä olevaa 24 §:ää vastaavasti 27 §:n 1 momenttia muutetaan niin, että siitä käy ilmi se tosiasiallinen tilanne, jonka mukaisesti sakon tai menettämisseuraamuksen täytäntöönpanoa Islannissa, Norjassa, Ruotsissa tai Tanskassa koskevan pyynnön esittää oikeusrekisterikeskus eikä rikosseuraamusvirasto.

## **2. Puitepäättöksen nojalla tehtävät ilmoitukset**

Puitepäättöksen 9 artiklan 3 kappaleen mukaan jäsenvaltio voi puitepäättöstä tehtäessä tai myöhemmin ilmoittaa neuvoston pääsihteeristöön tallettavalla lausumalla, että se oman virallisen kielensä tai kieltensä lisäksi hyväksyy artiklan 2 kappaleessa tarkoitetun todistuksen käännöksen yhdellä tai useammalla muulla Euroopan yhteisöjen toimielinten virallisella kielellä.

Esityksessä ehdotetaan, että Suomi tekisi puitepäättöksen 9 artiklan 3 kohdan nojalla ilmoituksen, jonka mukaan Suomi hyväksyy todistukset virallisten kielten lisäksi myös englannin kielellä. Myös muulla kuin Suomen virallisella kielellä toimitetun todistuksen hyväksyminen on käytännössä välttämätöntä puitepäättöksen mukaisen nopean, turvaamistoimia koskevan järjestelmän tehokkaan toiminnan takaamiseksi. Suomen- tai ruotsinkielisen käännöksen tekeminen päätöksen lähettävässä jäsenvaltiossa veisi usein tarpeettomasti aikaa.

## **3. Voimaantulo**

Puitepäättöksen 14 artiklan mukaan jäsenvaltioiden on toteutettava puitepäättöksen noudattamisen edellyttämät toimenpiteet ennen 2 päivää elokuuta 2005. Eurooppa-neuvosto hyväksyi 25 päivänä maaliskuuta 2004 julkilausuman terrorismin torjunnasta, jonka 5 kohdan mukaisesti Eurooppa-neuvosto kehottaa jäsenvaltioita panemaan muun muassa esityksessä tarkoitetun puitepäättöksen täytäntöön joulukuuhun 2004 mennessä. Esityksessä ehdotetaan, että ehdotetut lait tulisivat voimaan viimeistään 2 päivänä elokuuta 2005.

## **4. Säättämisjärjestys**

Vaikka ehdotetussa sääntelyssä asiallisesti annetaan julkisen vallan käyttöä sisältävä tehtävä toisen jäsenvaltion viranomaisille, ehdotus vaikuttaa kokonaisuutena tarkastellen vain vähäisessä määrin Suomen täysivaltaisuuteen. Kansainvälinen yhteistoiminta rikoksen tutkinnassa ja selvittämisessä on omiaan myötävaikuttamaan yhteiskunnan kehittymiseen perustuslain 1 §:n 3 momentissa tarkoitetulla tavalla. Hallituksen käsityksen mukaan lakiehdotus voidaan käsitellä tavallisessa lainsäätämisjärjestyksessä.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

## LAKIEHDOTUKSET

### 1.

#### **Laki omaisuuden tai todistusaineiston jäädyttämistä koskevien päätösten täytäntöönpanosta Euroopan unionissa**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

#### **1 luku. Yleiset säännökset**

##### *1 §. Soveltamisala*

Tämän lain mukaisesti pannaan Suomessa täytäntöön neuvoston puitepäätöksessä (2003/577/YOS, jäljempänä puitepäätos) tarkoitettu toisen Euroopan unionin jäsenvaltion oikeusviranomaisen tekemä jäädyttämispäätös tai lähetetään Suomen oikeusviranomaisen tekemä jäädyttämispäätös täytäntöönpantavaksi toiseen Euroopan unionin jäsenvaltioon.

##### *2 §. Määritelmä*

Jäädyttämispäätöksellä tarkoitetaan toisen jäsenvaltion toimivaltaisen oikeusviranomaisen rikosasiassa tekemää päätöstä, jolla pyritään estämään väliaikaisesti sellaisen omaisuuden tuhoaminen, muuntaminen, liikuttaminen, siirtäminen tai luovuttaminen, joka voitaisiin tuomita tai on tuomittu menetetyksi taikka jota voitaisiin käyttää todisteena.

Suomen ollessa jäädyttämispäätöksen lähettävä valtio jäädyttämispäätöksellä tarkoitetaan pakkokeinolain (450/1987) 3 luvussa tarkoitettua tuomioistuimen määräämää hukkaamiskieltoa tai vakuustakavarikkoa, syyttäjän määräämää väliaikaista hukkaamiskieltoa tai vakuustakavarikkoa taikka 4 luvussa tarkoitettua tuomioistuimen tai syyttäjän määräämää takavarikkoa.

#### **2 luku. Jäädyttämispäätöksen täytäntöönpano Suomessa**

##### *3 §. Kaksoisrangaistavuus*

Jäädyttämispäätöksen täytäntöönpanon edellytyksenä on, että jäädyttämispäätöksen perusteena oleva teko on tai olisi Suomessa vastaavissa olosuhteissa tehtynä rikos. Veron, maksun, tullin tai valuuttatoimen osalta jäädyttämispäätöksen täytäntöönpanosta ei voida kuitenkaan kieltäytyä sillä perusteella, että Suomen lainsäädännössä ei aseteta samantyyppisiä veroja tai maksuja tai Suomen lainsäädäntöön ei sisälly samantyyppistä veroja, maksuja, tulleja tai valuuttatoimia koskevaa sääntelyä kuin jäädyttämispäätöksen tehneen valtion lainsäädäntöön.

Vaikka teko ei olisi Suomessa vastaavissa olosuhteissa tehtynä rikos, täytäntöönpanosta ei voida kieltäytyä tällä perusteella, jos teko on jäädyttämispäätöksen tehneen

jäsenvaltion lain mukaan 3 momentissa tarkoitettu teko ja kyseisen jäsenvaltion laissa säädetty ankarin rangaistus teosta on vähintään kolmen vuoden vapausrangaistus.

Edellä 2 momentissa tarkoitettut teot ovat:

- 1) rikollisjärjestöön osallistuminen,
- 2) terrorismi,
- 3) ihmiskauppa,
- 4) lasten seksuaalinen hyväksikäyttö ja lapsipornografia,
- 5) huumausaineiden ja psykotrooppisten aineiden laiton kauppa,
- 6) aseiden, ampumatarvikkeiden ja räjähteiden laiton kauppa,
- 7) lahjonta,
- 8) petos, mukaan lukien Euroopan yhteisöjen taloudellisten etujen suojaamisesta 26 päivänä heinäkuuta 1995 tehdyssä yleissopimuksessa tarkoitettu Euroopan yhteisöjen taloudellisiin etuihin kohdistuva petos,
- 9) rahanpesu,
- 10) rahan, mukaan lukien euron väärentäminen,
- 11) tietoverkkorikollisuus,
- 12) ympäristörikollisuus, mukaan lukien uhanalaisten eläinlajien laiton kauppa ja uhanalaisten kasvilajien ja kasvilajikkeiden laiton kauppa,
- 13) laittomassa maahantulossa ja maassa oleskelussa avustaminen,
- 14) tahallinen henkirikos, vakava pahoinpitely ja vakavan ruumiinvamman aiheuttaminen,
- 15) ihmisen elinten ja kudosten laiton kauppa,
- 16) ihmisryöstö, vapaudenriisto ja panttivangiksi ottaminen,
- 17) rasismi ja muukalaisviha,
- 18) järjestäytynyt varkausrikollisuus tai aseellinen ryöstö,
- 19) kulttuuriomaisuuden, mukaan lukien antiikki- ja taide-esineiden laiton kauppa,
- 20) petollinen menettely,
- 21) ryöstötapainen kiristys ja kiristys,
- 22) tuotteiden laiton väärentäminen ja jäljentäminen,
- 23) hallinnollisten asiakirjojen väärentäminen ja kaupankäynti väärennöksillä,
- 24) maksuvälineväärennykset,
- 25) hormonivalmisteiden ja muiden kasvua edistävien aineiden laiton kauppa,
- 26) ydin- ja radioaktiivisten aineiden laiton kauppa
- 27) varastettujen ajoneuvojen kauppa,
- 28) raiskaus,
- 29) murhapoltto,
- 30) kansainvälisen rikostuomioistuimen tuomiovaltaan kuuluvat rikokset,
- 31) ilma-aluksen tai aluksen kaappaus ja
- 32) tuhotyö.

#### 4 §. *Muut kieltäytymisperusteet*

Täytäntöönpanosta tulee kieltäytyä, jos:

- 1) 6 §:ssä tarkoitettua todistusta ei toimiteta, se on puutteellinen tai selvästi ei vastaa jäädyttämispäätöstä;
- 2) on olemassa koskemattomuus tai erioikeus, joka tekee jäädyttämispäätöksen täytäntöönpanon mahdottomaksi;

- 3) todistuksessa annetuista tiedoista ilmenee välittömästi, että myöhempi 8 §:ssä tarkoitettu oikeusapu ei olisi mahdollista sen vuoksi, että asia olisi jo jäädyttämispäätöksen perusteena olevan rikoksen osalta lopullisesti ratkaistu (*ne bis in idem*).
- 4) asiakirjan, postilähetyksen tai sähkösanoman takavarikko ei olisi sallittu pakkokeinolain 4 luvun 2 tai 3 §:n mukaisesti.

Poiketen siitä, mitä 1 momentin 1 kohdassa säädetään, jäädyttämispäätöksen tehneelle viranomaiselle voidaan asettaa määräaika, jossa sen on esitettävä todistus tai täydennettävä tai korjattava sitä.

#### 5 §. Toimivaltaiset syyttäjät

Jäädyttämispäätöksen täytäntöönpanoon liittyviä syyttäjän-tehtäviä ovat toimivaltaisia hoitamaan:

- 1) Helsingin kärjäoikeuden tuomiopiirissä toimiva kihlakunnansyyttäjä, jos jäädyttämispäätöksessä tarkoitettu omaisuus tai todiste sijaitsee Helsingin tai Kouvolan hovioikeuden tuomiopiirin alueella;
- 2) Kuopion kärjäoikeuden tuomiopiirissä toimiva kihlakunnansyyttäjä, jos jäädyttämispäätöksessä tarkoitettu omaisuus tai todiste sijaitsee Itä-Suomen hovioikeuden tuomiopiirin alueella;
- 3) Oulun kärjäoikeuden tuomiopiirissä toimiva kihlakunnansyyttäjä, jos jäädyttämispäätöksessä tarkoitettu omaisuus tai todiste sijaitsee Rovaniemen hovioikeuden tuomiopiirin alueella;
- 4) Tampereen kärjäoikeuden tuomiopiirissä toimiva kihlakunnansyyttäjä, jos jäädyttämispäätöksessä tarkoitettu omaisuus tai todiste sijaitsee Turun tai Vaasan hovioikeuden tuomiopiirin alueella.

Jos omaisuus tai todisteet sijaitsevat usean 1 momentin 1-4 kohdassa tarkoitetun tuomiopiirin alueella, niiden sijainnista ei ole varmuutta tai muuten erityisestä syystä 1 momentissa mainittu kihlakunnansyyttäjä on toimivaltainen siitä riippumatta, minkä hovioikeuden tuomiopiirin alueella jäädyttämispäätöksessä tarkoitettu omaisuus tai todiste sijaitsee.

Erityisestä syystä toimivaltainen syyttäjä voi olla myös muu kuin 1 momentissa tarkoitettu syyttäjä.

#### 6 §. Jäädyttämispyyntön lähettäminen Suomeen

Jäädyttämispäätöksen tehnyt toimivaltainen oikeusviranomaisena pyytää jäädyttämispäätöksen täytäntöönpanoa Suomessa lähettämällä suoraan 5 §:ssä tarkoitettulle toimivaltaiselle syyttäjälle jäädyttämispäätöksen tai sen jäljennöksen sekä puitepäätöksen liitteenä olevan mallin mukaisen todistuksen käyttäen mitä tahansa tapaa, josta voidaan esittää kirjallinen todiste niin, että asiakirjojen aitous voidaan todeta.

Jos 1 momentissa tarkoitetut asiakirjat on toimitettu muulle viranomaiselle, tulee tämän toimittaa asiakirjat edelleen toimivaltaiselle syyttäjälle ja ilmoittaa asiakirjojen siirrosta jäädyttämispäätöksen lähettäneelle oikeusviranomaiselle.

#### *7 §. Kieli ja käännökset*

Todistus on toimitettava joko suomen, ruotsin tai englannin kielellä taikka siihen on liitettävä käännös jollekin näistä kielistä. Toimivaltainen syyttäjä voi hyväksyä myös muulla kuin suomen, ruotsin tai englannin kielellä toimitetun todistuksen, jos hyväksymiselle ei muutoin ole estettä.

Toimivaltainen syyttäjä huolehtii todistuksen kääntämisestä suomen tai ruotsin kielelle. Jäädyttämispäätöstä ei tarvitse kääntää suomen tai ruotsin kielelle.

#### *8 §. Jäädyttämistä seuraava oikeusapu*

Jäädyttämispyynnön lähettävän oikeusviranomaisen on pyynnön yhteydessä toimitettava syyttäjälle myös kyseistä omaisuutta tai esinettä koskeva

- 1) pyyntö todistusaineiston siirtämisestä jäädyttämispäätöksen tehneeseen valtioon tai
- 2) pyyntö menetetyksi tuomitsemista koskevan päätöksen täytäntöönpanosta tai menetetyksi tuomitsemisesta taikka
- 3) pyyntö siitä, että omaisuus jää Suomeen odotettaessa 1 tai 2 kohdassa tarkoitettua pyyntöä. Tällöin on ilmoitettava 1 tai 2 kohdassa tarkoitetun pyynnön arvioitu esittämisajankohta.

Edellä 1 momentin 1 ja 2 kohdassa tarkoitetut pyynnot käsitellään niin kuin niistä on erikseen sovittu tai säädetty.

#### *9 §. Jäädyttämispäätöksen täytäntöönpanosta päättäminen*

Toimivaltainen syyttäjä päättää, voidaanko toisen jäsenvaltion oikeusviranomaisen tekemä jäädyttämispäätös panna tämän lain nojalla täytäntöön. Syyttäjän tulee määrätä tämän lain soveltamisalaan kuuluvan jäädyttämispäätöksen kohteena oleva omaisuus jäädytettäväksi, ellei syyttäjä 3 tai 4 §:n perusteella pääte kieltäytyä täytäntöönpanosta tai 14 §:n perusteella pääte lykätä täytäntöönpanoa.

Syyttäjän tulee ilmoittaa 1 momentissa tarkoitetusta päätöksestään jäädyttämispäätöksen lähettäneelle oikeusviranomaiselle viipymättä ja mikäli mahdollista 24 tunnin kuluessa jäädyttämispäätöksen vastaanottamisesta.

Syyttäjän on ennen päätöksen tekemistä ilmoitettava keskusrikospoliisille ja Tullihallitukselle vastaanottamastaan jäädyttämispäätöksestä. Mainittujen viranomaisten on ilman aiheetonta viivytystä ilmoitettava syyttäjälle, olisiko jäädyttämispäätöksen täytäntöönpanoa lykättävä 14 §:n 1 momentin nojalla.

#### *10 §. Täytäntöönpano*

Toimivaltaisen syyttäjän on viipymättä toimitettava hukkaamiskieltona tai vakuustakavarikkona täytäntöönpantava jäädyttämispäätös kihlakunnanvoudille sekä

takavarikkona täytäntöön pantava jäädyttämispäätös esitutkintaviranomaiselle pantavaksi täytäntöön siten kuin ulosottolain 7 luvussa ja soveltuvin osin pakkokeinolain 4 luvun 2-4 §:ssä, 6-10 §:ssä, 11 §:n 1 momentissa ja 17-19 §:ssä säädetään.

Täytäntöönpanossa tulee noudattaa jäädyttämispäätöksen lähettäneen oikeusviranomaisen ilmoittamia muodollisuuksia ja menettelyjä, jos se on tarpeen todisteen pätevyyden varmistamiseksi ja elleivät kyseiset muodot ja menettelyt ole Suomen lainsäädännön perusperiaatteiden vastaisia.

#### 11 §. *Ilmoittaminen täytäntöönpanon loppuunsaattamisesta*

Kun jäädyttämispäätös on pantu täytäntöön, toimivaltaisen syyttäjän tulee ilmoittaa tästä jäädyttämispäätöksen lähettäneelle oikeusviranomaiselle viipymättä käyttäen mitä tahansa tapaa, josta voidaan esittää kirjallinen todiste.

#### 12 §. *Jäädyttämisen kesto*

Täytäntöön pantua toimenpidettä ei saa peruuttaa, ennen kuin on tehty päätös 8 §:n 1 momentin 1 tai 2 kohdassa tarkoitetun pyynnön johdosta.

Toimivaltaisen syyttäjän on asetettava määräaika, jonka toimenpide on voimassa. Jäädyttämispäätöksen lähettäneen oikeusviranomaisen käsitystä määräajasta on tiedusteltava ennen sen asettamista. Syyttäjä voi jäädyttämispäätöksen lähettäneen oikeusviranomaisen ennen määräajan päättymistä tekemästä pyynnöstä pidentää tätä määräaika.

Toimenpide on peruutettava viipymättä, jos jäädyttämispäätöksen lähettänyt oikeusviranomainen ilmoittaa jäädyttämispäätöksen peruuttamisesta.

#### 13 §. *Täytäntöönpanon mahdottomuus*

Jos jäädyttämispäätöstä on käytännössä mahdotonta panna täytäntöön siitä syystä, että omaisuus tai todistusaineisto on kadonnut tai tuhoutunut tai sitä ei pystytä löytämään todistuksessa mainitusta paikasta taikka omaisuuden tai todistusaineiston sijaintipaikkaa ei ole riittävän tarkasti ilmoitettu edes jäädyttämispäätöksen lähettäneen oikeusviranomaisen kanssa käytyjen neuvottelujen jälkeen, toimivaltaisen syyttäjän on viipymättä ilmoitettava tästä jäädyttämispäätöksen lähettäneelle oikeusviranomaiselle.

#### 14 §. *Täytäntöönpanon lykkäminen*

Toimivaltainen syyttäjä voi lykätä jäädyttämispäätöksen täytäntöönpanoa, jos täytäntöönpano saattaisi haitata käynnissä olevaa rikoksen selvittämistä.

Syyttäjän on ilmoitettava täytäntöönpanon lykkämisestä ja sen perusteista sekä, mikäli mahdollista, lykkäämisen odotettavissa olevasta kestosta viipymättä jäädyttämispäätöksen lähettäneelle oikeusviranomaiselle tavalla, josta voidaan esittää kirjallinen todiste.

Kun perustetta lykkäämiselle ei enää ole, on viipymättä ryhdyttävä toimenpiteisiin jäädyttämispäätöksen täytäntöönpanemiseksi ja ilmoitettava siitä jäädyttämispäätöksen lähettäneelle oikeusviranomaiselle 2 momentissa tarkoitetulla tavalla.

### 15 §. *Muut pakkokeinot*

Muita pakkokeinoja kuin hukkaamiskieltoa tai vakuustakavarikkoa taikka takavarikkoa voidaan käyttää jäädyttämispäätöksen täytäntöönpanemiseksi niin kuin siitä on säädetty kansainvälisestä oikeusavusta rikosasioissa annetussa laissa (4/1994) ja pakkokeinolaissa.

## 3 luku. Muutoksenhaku

### 16 §. *Valittaminen jäädyttämispäätöksen täytäntöönpanosta*

Se, jota jäädyttämispäätös koskee, voi saattaa 9 §:n 1 momentissa tarkoitetun jäädyttämispäätöksen täytäntöönpanoa sekä 12 §:n 2 momentissa tarkoitetun jäädyttämisen kestoa koskevan syyttäjän päätöksen käräjäoikeuden käsiteltäväksi. Asian käsittelyssä noudatetaan soveltuvin osin, mitä pakkokeinolain 1 luvun 9 §:n 2 momentissa ja 14 §:ssä, 4 luvun 13 §:ssä sekä tässä laissa säädetään.

Kun jäädyttämispäätös pannaan täytäntöön hukkaamiskiellosta tai vakuustakavarikosta säädettyssä järjestyksessä, täytäntöönpanosta saa muutoin valittaa soveltuvin osin siinä järjestyksessä kuin hukkaamiskieltoa tai vakuustakavarikkoa koskevan päätöksen täytäntöönpanosta on säädetty.

Toimivaltainen käräjäoikeus 1 ja 2 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa on:

- 1) Helsingin käräjäoikeus, jos 1 momentissa tarkoitetun päätöksen on tehnyt sen tuomiopiirissä toimiva kihlakunnansyyttäjä;
- 2) Kuopion käräjäoikeus, jos 1 momentissa tarkoitetun päätöksen on tehnyt sen tuomiopiirissä toimiva kihlakunnansyyttäjä;
- 3) Oulun käräjäoikeus, jos 1 momentissa tarkoitetun päätöksen on tehnyt sen tuomiopiirissä toimiva kihlakunnansyyttäjä;
- 4) Tampereen käräjäoikeus, jos 1 momentissa tarkoitetun päätöksen on tehnyt sen tuomiopiirissä toimiva kihlakunnansyyttäjä.

Käräjäoikeuden 1 ja 2 momentissa tarkoitettuun päätökseen saa hakea muutosta soveltuvin osin siinä järjestyksessä kuin muutoksenhausta on säädetty hukkaamiskiellon tai vakuustakavarikon taikka takavarikon osalta.

Tässä pykälässä tarkoitettu tuomioistuimen käsiteltäväksi saattaminen ja muutoksenhaku ei estä hukkaamiskiellon tai vakuustakavarikon taikka takavarikon täytäntöönpanoa.

#### 17 §. *Aineellisten perusteiden tutkiminen*

Suomessa ei voida tutkia tässä laissa tarkoitetun toisen jäsenvaltion oikeusviranomaisen tekemän jäädyttämispäätöksen aineellisia perusteita.

Toimivaltaisen syyttäjän on annettava toimenpiteen kohteelle tieto siitä, miten jäädyttämispäätökseen haetaan muutosta jäädyttämispäätöksen tehneessä jäsenvaltiossa sekä annettava muutoksenhausta lisätietoja antavan jäädyttämispäätöksen tehneen jäsenvaltion viranomaisen yhteystiedot.

#### 18 §. *Tiedottaminen vieraalle valtiolle*

Toimivaltaisen syyttäjän on ilmoitettava jäädyttämispäätöksen lähettäneen jäsenvaltion oikeusviranomaiselle muutoksenhausta ja vaatimuksen perusteista. Kyseinen jäsenvaltio voi toimittaa tämän johdosta lisätietoja.

Jäädyttämispäätöksen lähettäneelle oikeusviranomaiselle on ilmoitettava muutoksenhaun lopputuloksesta.

### **4 luku. Jäädyttämispäätöksen lähettäminen toiseen jäsenvaltioon täytäntöönpantavaksi**

#### 19 §. *Toimivaltaiset viranomaiset*

Päätöksen jäädyttämispäätöksen lähettämisestä täytäntöönpantavaksi toiseen jäsenvaltioon tekee jäädyttämispäätöksen tehnyt syyttäjä tai tuomioistuin. Tuomioistuin tekee päätöksen lähettämisestä sen syyttäjän pyynnöstä, joka on toimivaltainen ajamaan syytettä kysymyksessä olevassa rikosasiassa.

Jäädyttämispäätöksen lähettämiseen liittyviä syyttäjän tehtäviä ovat toimivaltaisia hoitamaan 1 momentissa tarkoitetut syyttäjät.

#### 20 §. *Jäädyttämispynnön lähettäminen toiseen jäsenvaltioon*

Jäädyttämispäätöksen tehnyt syyttäjä tai tuomioistuin pyytää jäädyttämispäätöksen täytäntöönpanoa toiselta jäsenvaltiolta lähettämällä suoraan sen toimivaltaiselle oikeusviranomaiselle jäädyttämispäätöksen tai sen jäljennöksen sekä puitepäätöksen liitteenä olevan mallin mukaisen todistuksen käyttäen mitä tahansa tapaa, josta voidaan esittää kirjallinen todiste niin, että asiakirjojen aitous voidaan todeta.

#### 21 §. *Kieli ja käännökset*

Todistus on käännettävä pyynnön vastaanottavan jäsenvaltion viralliselle kielelle tai jollekin niistä. Jos kyseinen jäsenvaltio on ilmoittanut hyväksyvänsä käännöksen myös muulle Euroopan yhteisöjen toimielinten viralliselle kielelle, todistus voidaan kääntää jäsenvaltion hyväksymälle kielelle. Toiseen jäsenvaltioon toimitettavaa jäädyttämispäätöstä ei tarvitse kääntää.

Toimivaltainen syyttäjä huolehtii tarvittaessa todistuksen kääntämisestä pyynnön vastaanottavan valtion edellyttämälle kielelle. Keskusrikospoliisi avustaa todistuksen kääntämisessä.

## *22 §. Jäädättämistä seuraava oikeusapu*

Syyttäjän tai tuomioistuimen on jäädättämispyynnön yhteydessä toimitettava pyynnön vastaanottavalle oikeusviranomaiselle myös

- 1) pyyntö todistusaineiston siirtämisestä Suomeen tai
- 2) pyyntö menetetyksi tuomitsemista koskevan päätöksen täytäntöönpanosta tai menetetyksi tuomitsemisesta taikka
- 3) pyyntö siitä, että omaisuus jää jäädätyspyynnön vastaanottavaan jäsenvaltioon odotettaessa 1 tai 2 kohdassa tarkoitettua pyyntöä. Tällöin on ilmoitettava 1 tai 2 kohdassa tarkoitetun pyynnön arvioitu esittämisajankohta.

## *23 §. Jäädättämis päätöksen kumoamisesta ilmoittaminen*

Jos jäädättämis päätös kumotaan tai se peräytyy, toimivaltaisen syyttäjän on ilmoitettava tästä viipymättä jäädättämispyynnön vastaanottaneelle oikeusviranomaiselle.

## **5 luku. Korvaukset**

### *24 §. Korvauksen suorittaminen toiselle jäsenvaltiolle*

Jos toinen jäsenvaltio on kansallisen lainsäädäntönsä mukaisesti vastuussa Suomen oikeusviranomaisen tekemän jäädättämis päätöksen täytäntöönpanon aiheuttamasta vahingosta, Suomi korvaa kyseisen valtion maksamat vahingonkorvaukset, paitsi jos ja siltä osin kuin vahinko tai sen osa on aiheutunut yksinomaan kyseisen valtion menettelystä.

Korvauksen maksamisesta päättää oikeusministeriö.

### *25 §. Korvauksen vaatiminen toiselta jäsenvaltiolta*

Jos Suomen valtio on kansallisen lainsäädännön mukaan vastuussa vahingosta, jonka vieraan valtion oikeusviranomaisen tekemän jäädättämis päätöksen täytäntöönpano on aiheuttanut, Suomi voi vaatia kyseistä jäsenvaltiota korvaamaan Suomen valtion maksamat vahingonkorvaukset siltä osin kuin vahinko ei ole aiheutunut yksinomaan Suomen viranomaisten menettelystä.

Korvauksen vaatimisesta päättää oikeusministeriö.

## **6 luku. Erinäiset säännökset**

### *26 §. Suhde muihin lakeihin ja kansainvälisiin velvoitteisiin*

Tässä laissa tarkoitetun oikeusavun osalta sovelletaan sen lisäksi, mitä tässä laissa säädetään, soveltuvien osin kansainvälisestä oikeusavusta rikosasioissa annettua lakia (4/1994).

Tässä laissa tarkoitetun oikeusavun osalta on lisäksi voimassa, mitä siitä on erikseen sovittu tai säädetty.

#### *27 §. Asetuksenantovaltuus*

Tämän lain täytäntöönpanosta voidaan antaa tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella.

#### *28 §. Voimaantulo ja siirtymäsäännökset*

Tämä laki tulee voimaan 2 päivänä elokuuta 2005.

Lakia sovelletaan sen voimaantulon jälkeen toimitettuihin jäädyttämispäätöksiin.

Jos toinen jäsenvaltio tämän lain voimaan tultua soveltaa muuta kuin puitepäättöksen täytäntöönpanemiseksi annettua lainsäädäntöä, Suomi soveltaa vastaavasti suhteessa tällaiseen jäsenvaltioon ennen tämän lain voimaantuloa voimassa ollutta lakia.

## 2.

**Laki pakkokeinolain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

*lisätään* 30 päivänä huhtikuuta 1987 annetun pakkokeinolain (450/1987) 3 luvun 3 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 646/2003, uusi 3 momentti ja 6a §:ään, sellaisena kuin se on laissa 10/1994, uusi 4 momentti sekä 4 luvun 15a §:ään, sellaisena kuin se on laissa 10/1994, uusi 5 momentti seuraavasti:

**3 luku. Hukkaamiskielto ja vakuustakavarikko***3 §. Väliaikaistoimenpiteet*

-----

Jos 1 momentissa tarkoitettu syyttäjän päätös on lähetetty toiseen Euroopan unionin jäsenvaltioon omaisuuden tai todistusaineiston jäädyttämistä koskevien päätösten täytäntöönpanosta Euroopan unionissa annetussa laissa ( /2005) tarkoitettuna jäädyttämispäätöksenä, toimenpide peräytyy kuitenkin vasta, jos vaatimusta hukkaamiskiellostä tai vakuustakavarikosta ei ole tehty tuomioistuimelle viikon kuluessa siitä, kun syyttäjä on saanut tiedon väliaikaistoimenpiteen täytäntöönpanosta. Peräytymisestä syyttäjän on välittömästi ilmoitettava sille toisen jäsenvaltion viranomaiselle, jolle väliaikaistoimi on lähetetty täytäntöön pantavaksi.

*6a §. Hukkaamiskiellostä ja vakuustakavarikosta päättäminen vieraan valtion oikeusapupyynnön johdosta*

-----

Euroopan unionin jäsenvaltiosta saapuneen, omaisuuden tai todistusaineiston jäädyttämistä koskevien päätösten täytäntöönpanosta Euroopan unionissa annetussa laissa ( /2005) tarkoitetun jäädyttämispyynnön osalta noudatetaan 1-3 momentin sijasta, mitä mainitussa laissa säädetään.

**4 luku. Takavarikko***15a §. Takavarikosta päättäminen vieraan valtion oikeusapupyynnön johdosta*

-----

Euroopan unionin jäsenvaltiosta saapuneen, omaisuuden tai todistusaineiston jäädyttämistä koskevien päätösten täytäntöönpanosta Euroopan unionissa annetussa laissa ( /2005) tarkoitetun jäädyttämispyynnön osalta noudatetaan 1, 2 ja 4 momentin sijasta, mitä mainitussa laissa säädetään. Mainitussa tapauksessa tuomioistuimelle tehtävän 3 momentissa tarkoitetun pyynnön voi esittää mainitun lain 9 §:n 1 momentissa tarkoitettu syyttäjä tai esitutkintaviranomainen.

-----

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

## 3.

**Laki kansainvälisestä yhteistoiminnasta eräiden rikosoikeudellisten seuraamusten täytäntöönpanossa annetun lain 2 luvun 13 §:n 3 momentin muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

*muutetaan* kansainvälisestä yhteistoiminnasta eräiden rikosoikeudellisten seuraamusten täytäntöönpanossa 16 päivänä tammikuuta 1987 annetun lain (21/1987) 2 luvun 13 §:n 3 momentti, sellaisena kuin se on laissa 9/1994, seuraavasti:

**2 luku. Vieraassa valtiossa määrätyn seuraamuksen täytäntöönpano Suomessa**

## 13 §

-----  
Tässä laissa tarkoitetun menettämisseuraamuksen täytäntöönpanon turvaamisessa noudatetaan, mitä pakkokeinolaissa (450/87) ja kansainvälisestä oikeusavusta rikosasioissa annetussa laissa (4/94), sekä omaisuuden tai todistusaineiston jäädyttämistä koskevien päätösten täytäntöönpanosta Euroopan unionissa annetussa laissa ( /2005) säädetään.

---

Tämä laki tulee voimaan    päivänä    kuuta 20    .

## 4.

**Laki****Suomen ja muiden pohjoismaiden välisestä yhteistoiminnasta rikosasioissa annettujen tuomioiden täytäntöönpanossa annetun lain 24 §:n ja 27 §:n 1 momentin muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

*muutetaan* Suomen ja muiden pohjoismaiden välisestä yhteistoiminnasta rikosasioissa annettujen tuomioiden täytäntöönpanossa 20 päivänä kesäkuuta 1963 annetun lain (326/1963) 24 § ja 27 §:n 1 momentti, sellaisina kuin ne ovat laissa 142/2001, seuraavasti:

## 24 §.

Tämän lain 1, 5, 10 ja 17 §:ssä tarkoitetun pyynnön tekee Islannin, Norjan, Ruotsin tai Tanskan asianomainen viranomainen. Rikosseuraamusvirasto ratkaisee, onko 5, 10 tai 17 §:ssä tarkoitettuun pyyntöön suostuttava. Ratkaisun 1 §:ssä tarkoitettuun pyyntöön suostumisesta tekee oikeusrekisterikeskus.

## 27 §.

Pyynnön, joka tarkoittaa 8 §:n mukaista täytäntöönpanoa taikka 15 tai 22 §:ssä edellytettyä valvonnan järjestämistä Islannissa, Norjassa, Ruotsissa tai Tanskassa, esittää rikosseuraamusvirasto. Pyynnön, joka tarkoittaa 4 §:n mukaista täytäntöönpanoa, esittää oikeusrekisterikeskus.

-----

Tämä laki tulee voimaan   päivänä   kuuta 20   .